

Copenhagen Business School

Cand.merc.aud.-studiet

Juridisk institut

2010

Kandidatafhandling

Generationsskifte af hovedaktionærselskab

Vejleder: Henrik Nielsen

Afleveret: 16. december 2010

Censor:

Antal anslag: 265.794

Udarbejdet af:

Jacob Blirup Forsell Larsen

130581-xxxx

Danny Keinicke Jørgensen

091285-xxxx

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING (FÆLLES)	6
1.1	PROBLEMFORMULERING	7
1.2	AFGRÆSNING	7
1.3	METODEVALG	9
1.4	STRUKTUR	10
1.5	MÅLGRUPPE	10
2	FORRETNINGEN (JACOB)	11
2.1	HISTORIE	11
2.2	BRANCHEN	12
2.3	ORGANISATIONEN	13
2.4	CENTRALE PERSONER	13
2.4.1	JANNI (NUVÆRENDE EJER)	14
2.4.2	ERIK (NUVÆRENDE EJER)	14
2.4.3	JAN (SØN AF NUVÆRENDE EJER)	15
2.4.4	LIVA (DATTER AF NUVÆRENDE EJER)	15
2.4.5	MARTIN (BUTIKSCHEF OG IKKE EN DEL AF FAMILIEN)	15
2.5	ØKONOMI	16
2.5.1	FORRETNINGENS ØKONOMI	16
2.5.2	EJERNES ØKONOMI	17
3	GENERATIONSSKIFTE-PROCESSEN (JACOB)	18
3.1	HVILKE HENSYN SKAL INDARBEJDES I GENERATIONSSKIFTET?	18
3.1.1	DE NUVÆRENDE EJERE (JANNI OG ERIK)	19
3.1.2	DE KOMMENDE EJERE	21
3.1.3	HENSYNET TIL VIRKSOMHEDEN OG DET FINANSIELLE BEHOV	21
3.1.4	FREMTIDIGE VÆRDTIGNINGER	26
3.1.5	SKATTE- OG AFGIFTSMÆSSIGE KONSEKVENSER AF GENERATIONSSKIFTET	26
3.1.6	SAMMENFATNING	27
3.2	KAN VIRKSOMHEDEN OVERLEVE ET GENERATIONSSKIFTE?	27
3.3	MULIGE KANDIDATER TIL AT OVERTAGE VIRKSOMHEDEN	29
3.3.1	SØNNEN JAN	29
3.3.2	BUTIKSCHEFEN MARTIN DALSDØ	29
3.3.3	EKSTERN PART	30
4	VÆRDIANSÆTTELSE AF AKTIER (JACOB)	31
4.1	VÆRDIANSÆTTELSE VED OVERDRAGELSE TIL BARN	32
4.2	VÆRDIANSÆTTELSE VED OVERDRAGELSE TIL MEDARBEJDER	34
4.2.1	GOODWILL	36
4.2.2	SAMMENFATNING	38

5	SKATTEMÆSSIGE KONSEKVENSER FOR NUVÆRENDE EJERE (FÆLLES)	39
5.1	OVERDRAGES AKTIERNE FRA PRIVATSFÆREN	39
5.2	OVERDRAGES AKTIERNE FRA KAPITALSELSKAB	42
5.3	OPHØRSPENSION	43
5.3.1	SAMMENFATNING	45
6	FINANSIERING (DANNY)	46
6.1	FINANSIERINGSMULIGHEDER	46
6.1.1	EGENFINANSIERING	46
6.1.2	GAVE	47
6.1.3	GÆLDSBREV	47
6.1.4	FREMMEFINANSIERING	47
6.1.5	FINANSIERING Gennem DRIFTSELSKABET	48
6.2	SAMMENHOLDELSE AF DE MULIGE OVERTAGERE	48
6.2.1	FINANSIERING I TILFÆLDE AF JAN SOM ARVTAGER	48
6.2.2	FINANSIERING I TILFÆLDE AF MARTIN SOM OVERTAGER	49
6.2.3	FINANSIERING I TILFÆLDE AF EKSTERN KØBER	50
6.3	SAMMENFATNING	50
7	GENERATIONSSKIFTEMODELLER	52
7.1	SUCCESSION (DANNY)	52
7.1.1	SUCCESSION VED ARV ELLER GAVE	53
7.1.2	BESKATNING VED SUCCESSION	54
7.1.3	FORDELE VED SUCCESSION	55
7.1.4	ULEMPER VED SUCCESSION	55
7.2	OVERDRAGELSE AF AKTIVITET (DANNY)	55
7.2.1	BESKATNING VED OVERDRAGELSE AF AKTIVITET	56
7.2.2	FORDELE VED OVERDRAGELSE AF AKTIVITET	57
7.2.3	ULEMPER VED OVERDRAGELSE AF AKTIVITET	57
7.3	OVERDRAGELSE AF AKTIER (DANNY)	58
7.3.1	BESKATNING VED OVERDRAGELSE AF AKTIER FOR PERSONLIGT EJET VIRKSOMHED	59
7.3.2	BESKATNING VED OVERDRAGELSE AF AKTIER FOR KAPITALSELSKAB	59
7.3.3	FORDELE VED OVERDRAGELSE AF AKTIER	60
7.3.4	ULEMPER VED OVERDRAGELSE AF AKTIER	60
7.4	NYTEGNING AF AKTIER INKL. FORLODS UDBYTTERET (A/B-MODELLEN) (FÆLLES)	61
7.4.1	BESKATNING VED NYTEGNING AF AKTIER	62
7.4.2	FORDELE VED NYTEGNING AF AKTIER	63
7.4.3	ULEMPER VED NYTEGNING AF AKTIER	63
7.5	TILBAGESALG AF AKTIER TIL Udstedende SELSKAB (DANNY)	63
7.5.1	BESKATNING VED TILBAGESALG AF AKTIER TIL Udstedende SELSKAB	64
7.5.2	FORDELE VED TILBAGESALG AF AKTIER TIL Udstedende SELSKAB	65
7.5.3	ULEMPER VED TILBAGESALG AF AKTIER TIL Udstedende SELSKAB	65

8	OMSTRUKTURERINGSMODELLER (DANNY)	66
8.1	SKATTEFRI AKTIEOMBYGNING	66
8.1.1	BESKATNING VED SKATTEFRI AKTIEOMBYTNING	68
8.1.2	FORDELE VED SKATTEFRI AKTIEOMBYTNING	69
8.1.3	ULEMPER VED SKATTEFRI AKTIEOMBYTNING	69
8.2	SKATTEFRI TILFØRSEL AF AKTIVER	70
8.2.1	BESKATNING VED SKATTEFRI DATTERSELSKABSETABLERING (TILFØRSEL AF AKTIVER)	71
8.2.2	FORDELE VED SKATTEFRI TILFØRSEL AF AKTIVER	71
8.2.3	ULEMPER VED SKATTEFRI TILFØRSEL AF AKTIVER	72
8.3	SPALTNING	73
8.3.1	OPHØRSSPALTNING/ EGENTLIG SPALTNING	74
8.3.2	GRENSPALTNING/ UEGENTLIG SPALTNING	74
8.3.3	BESKATNING VED SPALTNING	74
8.3.4	FORDELE VED SPALTNING	75
8.3.5	ULEMPER VED SPALTNING	75
8.4	SAMMENFATNING	75
9	OMSTRUKTURERING INDEN GENERATIONSSKIFTET (DANNY)	76
9.1	OPRETTELSE AF HOLDINGSSELSKAB	78
9.1.1	AKTIEOMBYTNING	78
9.1.2	TILFØRSEL AF AKTIVER	79
9.1.3	VALG AF OMSTRUKTURERINGSMODEL	80
9.1.4	SKATTEPLIGTIG ELLER SKATTEFRI	81
9.1.5	MED ELLER UDEN TILLADELSE	81
9.1.6	ANBEFALING AF OMSTRUKTURERINGSMODEL	86
9.1.7	SAMMENFATNING	87
10	GENERATIONSSKIFTE VED DØD (JACOB)	89
10.1	FORHOLDET MELLEM ÆGTEFÆLLER	89
10.2	SKIFTET ELLER USKIFTET BO	91
10.2.1	DØDSBO UDEN SKIFTEBEHANDLING	91
10.2.2	SKIFTET BO	94
10.2.3	SKIFTEFORMER	94
10.2.4	SKATTEFRITAGNE DØDSBOER	96
10.2.5	IKKE SKATTEFRITAGNE DØDSBOER	96
10.3	BOAFGIFT	98
10.3.1	FRADrag	99
10.4	SAMMENFATNING FOR JANNI OG ERIK	101
11	GAVEAFGIFT (JACOB)	104
12	SELVE GENERATIONSSKIFTET (FÆLLES)	105
12.1	OVERDRAGELSE TIL JAN (SØN)	105
12.1.1	NYTEGNING AF AKTIER (A/B-MODELLEN)	106

12.1.2	OVERDRAGELSE AF AKTIER	107
12.1.3	TILBAGESALG AF AKTIER TIL DET UdstEDENDE SELSKAB	107
12.1.4	ANBEFALET FORLØB VED GENERATIONSSKIFTE TIL JAN (SØN)	108
12.1.5	LIGESTILLING VED OVERDRAGELSEN	109
12.1.6	HENSYN TAGET VED GENERATIONSSKIFTE TIL JAN (SØN)	110
12.2	OVERDRAGELSE TIL MARTIN (MEDARBEJDER)	110
12.2.1	OVERDRAGELSE AF AKTIVITET	111
12.2.2	OVERDRAGELSE AF AKTIER	112
12.2.3	ANBEFALET FORLØB VED GENERATIONSSKIFTE TIL MARTIN (MEDARBEJDER)	112
12.2.4	HENSYN TAGET VED GENERATIONSSKIFTE TIL MARTIN (MEDARBEJDER)	113
13	EFTER GENERATIONSSKIFTET (FÆLLES)	114
13.1	BEHOLDE HOLDINGSELSKABET OG UDBETALE LØN OG UDBYTT	114
13.2	LIKVIDERE SELSKABET OG MODTAGE EN STØRRE SUM PÅ ÉN GANG	115
13.2.1	OPHØRSPENSION	116
13.3	SAMMENFATNING	116
14	KONKLUSION (FÆLLES)	117
15	PERSPEKTIVERING (FÆLLES)	120
16	EXECUTIVE SUMMARY (FÆLLES)	121
17	LITTERATURFORTEGNELSE (FÆLLES)	123
18	BILAG	126
18.1	BILAG 1: VÆRDIANSÆTTELSE: OVERDRAGELSE TIL PERSON INDENFOR AFGIFTSKREDS	126
18.2	BILAG 2: VÆRDIANSÆTTELSE: OVERDRAGELSE TIL PERSON UDENFOR AFGIFTSKREDS	129
18.3	BILAG 3: VÆRDIANSÆTTELSE AF GOODWILL TIL BRUG FOR VÆRDIANSÆTTELSE AF AKTIER	131
18.4	BILAG 4: WORDCOUNT	134

1 Indledning

I de kommende år skal op imod 70.000 virksomheder¹ igennem et ejerskifte, og mange af disse virksomheder har endnu ikke forberedt eller startet forberedelserne af et generationsskifte. Dette kan vise sig at blive et problem for virksomhederne, idet et vellykket generationsskifte både tager tid at forberede samt gennemføre. Mange ønsker kan blive opfyldt, og meget kan lade sig gøre, såfremt ejerne i god tid forbereder generationsskiftet af deres virksomheder.

Generationsskifte af en virksomhed er ofte en lang og kompliceret proces, hvor mange forhold skal vurderes og analyseres. Ofte vil generationsskiftet give anledning til ændringer i virksomhedens ledelse, hvilket har indflydelse på virksomheden både intern og eksternt.

Er ejerne for sent ude med forberedelserne og selve generationsskiftet, kan det i mange tilfælde resultere i dårlige og dyre løsninger – både for nuværende og kommende ejere.

Nogle af de mange virksomhedsejere, der endnu ikke har generationsskiftet på plads, vil afgang ved døden inden generationsskiftet er planlagt, eller midt i processen, hvilket bringer overdragelsen af virksomheden i en anden og mindre hensigtsmæssig situation, end hvis generationsskiftet var planlagt og gennemført i god tid.

Generationsskifte er som tidligere nævnt en kompliceret affære, og mulighederne for overdragelsen er mange. De mange mulige modeller har deres udspring af en masse forskellig lovgivning, og det kan derfor være svært og uoverskueligt for virksomhedsejerne, at overskue mulighederne for generationsskifte. Dette er sikkert en af årsagerne til, at mange virksomhedsejere ikke har overvejet generationsskiftet af deres virksomhed.

Baggrunden for emnevalget til denne afhandling er, at vi gennem vores hidtidige uddannelse og job adskillige gange har haft berøring med teorien bag generationsskifter uden for alvor at opleve, hvordan et sådant udføres i virkeligheden. Vi ønsker derfor at omsætte teorien til virkelighed. Desuden er emnet arbejdsrelevant for os som revisorer, idet vi meget vel på et tidspunkt i vores karriere kan blive bedt om at udarbejde et oplæg til et generationsskifte for en af de virksomheder, vi arbejder for.

¹ Kilde: Ejerne kløjes i generationsskiftet, Børsen 9. april 2010, side 2

1.1 Problemformulering

Formålet med afhandlingen er at analysere og behandle relevante problemstillinger i forbindelse med et generationsskifte af en virksomhed i selskabsform. Vi vil teoretisk redegøre for relevante modeller til gennemførelse af et generationsskifte samt overføre dette til at redegøre for den praktiske gennemførelse af generationsskiftet for en konkret virksomhed.

Afhandlingen vil redegøre for følgende problemstilling:

"Generationsskifte af aktieselskab, herunder gennemgang og analyse af generationsskiftemodeller samt arveregler i tilfælde af død før planlagt generationsskifte"

Med udgangspunkt i ovenstående vil vi specifikt behandle følgende områder gennem afhandlingen:

- Hvilke forhold skal overvejes inden generationsskiftets planlægning og gennemførelse?
- Gennemgang af de forskellige metoder for generationsskifte.
- Overdragelse ved død, herunder inddragelse af gældende arve- og gaveregler.
- Værdiansættelse af virksomheden.
- Den konkrete gennemførelse af generationsskiftet.

1.2 Afgræsning

I situationen som denne afhandling tager udgangspunkt i, er der tale om et ægtepar der gennem personligt ejerskab af aktierne, ejer og driver virksomheden Bryggervangens Supermarked A/S. Denne afhandling vil på baggrund af ovenstående udelukkende behandle regler og modeller for så vidt angår virksomheder i selskabsform. Afhandlingen vil således ikke omhandle erhvervsvirksomheder i personligt regi.

Beregninger og analyser af det optimale generationsskifte for en virksomhed vil tage udgangspunkt i Bryggervangens Supermarked A/S. Gennemgang af generationsskiftemodeller vil ligeledes være begrænset til de modeller, der anses for relevante for den valgte virksomhed. Anbefalingen af generationsskiftemodel for Bryggervangens Supermarked A/S kan endvidere ikke anses for specifik anbefaling af generationsskiftemodel til andre end netop den valgte virksomhed. Afhandlingen kan dog anvendes som inspirationskilde for virksomheder, i lignende situationer, da processen i langt de fleste tilfælde, vil være som beskrevet i afhandlingen. Herudover vil de behandlede modeller ligeledes være relevante i generationsskifte af øvrige virksomheder.

I forbindelse med beskrivelsen og forklaringen af arveregler ved død vil testamentarisk arv ikke blive behandlet, idet ægteparret der ejer Bryggervangens Supermarked A/S, ikke har oprettet noget testamente og heller ikke ønsker dette. Opgaven vil dermed kun beskrive forholdene omkring legal arv, og ikke tvangsarv, idet dette ikke vil være relevant. Når vi vælger dette, så skyldes det, at ægteparret har et klart ønske om at overdrage forretningen i levende live, og således reelt ikke har oprettet et testamente, der fastlægger arven, såfremt en eller begge ægtefæller måtte gå bort før virksomheden er generationsskiftet.

I forbindelse med dødsfald findes der forskellige former for skifter af dødsboet. Da nogle skifteformer er beregnet til mindre dødsboer, vil disse ikke blive behandlet dybdegående, idet et dødsbo efter en af ejerne af Bryggervangens Supermarked A/S vil være forholdsvis stort og komplekst.

Visse regelsæt relevante for denne afhandling indeholder muligheder og restriktioner for virksomheder, der drives i personligt regi. Disse regler vil ikke blive behandlet i denne afhandling. Denne afgrænsning har vi valgt, da virksomheden i denne afhandling er et aktieselskab, og som derfor ejes gennem 100 % ejerskab af aktierne.

Ved værdiansættelse af virksomheden vil vi ikke tage udgangspunkt i vejledningen fra SKAT af 21. august 2009, da denne primært baserer sig på fremadrettede cash flows. Vi vurderer, at en værdiansættelse efter en cash flow model, vil resultere i en højere værdiansættelse af aktierne. Da det er ejernes førsteprioritet, at overdrage virksomheden til deres søn, er parterne interesseret i, at holde overdragelsessummen så lav som muligt, hvorfor vi ikke vil anvende ovennævnte vejledning.

Denne afhandling vil fokusere på de skattemæssige forhold ved et generationsskifte af Bryggervangens Supermarked A/S. Dog vil ledelsesmæssige og strukturelle forhold blive overordnet behandlet, i det omfang det vurderes relevant.

Da denne afhandling udelukkende omfatter unoterede aktier, vil skatteregler mv. kun blive gennemgået for unoterede aktier. Vi vil dermed ikke redegøre for regler, der er gældende ved børsnoterede aktier mv.

I denne afhandling forudsættes det, at alle personer, virksomheder mv. er fuldt skattepligtige til Danmark. Vi vil dermed ikke komme ind på forhold, der kunne gøre sig gældende, såfremt enkelte personer var helt eller delvist skattepligtige til andre lande.

1.3 Metodevalg

Formålet med afhandlingen er at vise sammenhængen mellem teorien og valg af generationsskiftemodel i praksis, samt hvorledes udvælgelsesprocessen af generationsskiftemodeller forløber med hensyntagen til de involveredes ønsker for generationsskiftet.

I forbindelse med vores informationssøgning vil vi anvende følgende kilder:

- Interviews med relevante personer
- Love, cirkulærer og vejledninger, samt retspraksis
- Relevant faglitteratur
- Årsrapporter for Bryggervangens Supermarked A/S
- Skattemæssige opgørelser for Bryggervangens Supermarked A/S
- Hjemmesider
- Aviser

Ved beskrivelse og beregning af skatte- og afgiftssatser er 2010-satser anvendt, med mindre andet er angivet.

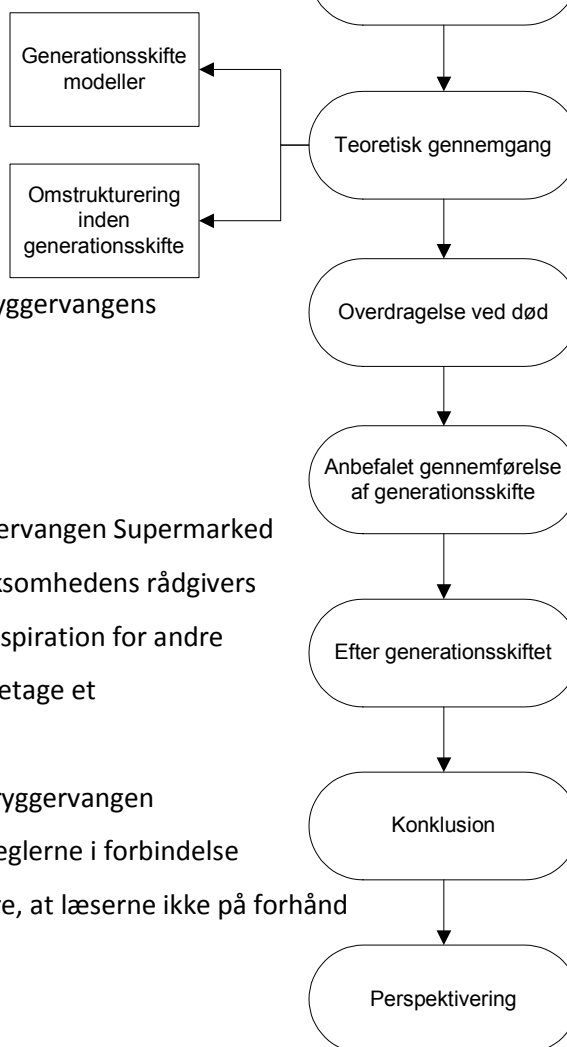
1.4 Struktur

For at besvare problemformuleringen er det vurderet mest hensigtsmæssigt at opbygge afhandlingen som vist på strukturfiguren til højre²:

Strukturen er opbygget således, at der indledende vil blive beskrevet virksomheden samt vigtige personer i forbindelse med generationsskiftet. Derefter foretages en værdiansættelse af virksomheden. Efterfølgende vil de relevante faser af et generationsskifte blive beskrevet teoretisk.

Reglerne for overdragelse ved død vil blive gennemgået.

Til sidst vil den teoretiske gennemgang af et generationsskifte blive forsøgt anvendt til besvarelsen af problemformuleringen, nemlig en redegørelse for det optimale generationsskifte for Bryggervangens Supermarked A/S.

1.5 Målgruppe

Afhandlingen er primært henvendt til ejerne af Bryggervangen Supermarked A/S. Afhandlingen er skrevet med udgangspunkt i virksomhedens rådgivers synspunkt og vil derfor ligeledes kunne bruges som inspiration for andre rådgivere eller virksomheder, som måtte ønske at foretage et generationsskifte.

Da vores afhandling primært er målrettet ejerne af Bryggervangen Supermarked A/S, som ikke har dybere kendskab til reglerne i forbindelse med et generationsskifte, vil vores udgangspunkt være, at læserne ikke på forhånd er bekendt med faglige termer og lignende.

Tertiære læsere af afhandlingen er øvrige virksomhedsejere med virksomhed i selskabsform, som inden for en overskuelig årrække skal foretage generationsskifte eller starte overvejelserne i forbindelse hermed.

² Figur 1.1 Kilde: Egen tilvirkning

2 Forretningen

2.1 Historie

Historien om Bryggervangens Supermarked A/S starter tilbage i slutningen af 1960'erne, da Gotfred Becker får muligheden for at åbne en fødevarebutik på Østerbro i København. På Østerbro findes der på dette tidspunkt et yderst moderne bilhus, Bülow og Co., som dog ikke kan få økonomien til at hænge sammen. Gotfred Becker undersøger mulighederne for, at bilhusets bygninger kan anvendes til fødevarebutik - hvilket de kan. Herefter overtager Gotfred Becker lejemålet af bygningerne, og den 3. juli 1969 åbner han en fødevarebutik - den butik der i dag hedder Superbest, og som i denne opgave kaldes Bryggervangens Supermarked A/S.

I starten går det godt i butikken, og regnskaberne viser overskud til glæde for familien Becker. Gotfred Beckers søn, Erik, blev også ansat i butikken, og havde derfor allerede på et tidligt tidspunkt sin daglige gang i butikken. Gotfred, der som chef havde indsigt i regnskaber osv., delte ikke disse oplysninger med andre, og familien havde derfor ikke nogen indsigt i, hvorvidt forretningen de enkelte år gav over- eller underskud.

En dag i 1985, hvor Gotfred som på alle andre dage går rundt i butikken, falder han pludselig om med et hjerteanfald, og han dør i den butik, han har etableret og ledet gennem de sidste 16 år. På daværende tidspunkt er Erik butikschef, men har som følge af Gotfreds lukkethed omkring regnskaber og økonomi ingen indsigt heri. Gotfreds kone, der efter hans død, blev ene-ejer af butikken, havde kun deltaget meget lidt i driften af supermarkedet, og slet ikke i det økonomiske. Erik, som på daværende tidspunkt var 31 år, skulle derfor indtræde i Gotfreds position, hvilket for det butiksmæssige ikke var noget problem. Administrativt havde Erik dog ingen forudsætninger for at overtage rollen som chef for butikken. Dette medførte svære arbejdsvilkår for Erik, der blev kastet ud på dybt vand, og måtte tilegne sig den nødvendige viden, i takt med at opgaverne opstod.

Efter Gotfreds død, og Eriks overtagelse af chef-rollen får familien sig en overraskelse, da man får gennemset regnskaberne, for forretningen har på dette tidspunkt givet underskud de seneste år. Denne udvikling får Erik dog ligeså stille vendt, og Erik formår at vende underskuddet til overskud. 3 år efter Gotfreds død bliver et generationsskifte af forretningen drøftet. Dette generationsskifte viser sig dog at blive noget problematisk.

Erik har to brødre, og ingen af disse ønsker andel i forretningen, og ønsker dermed at få kontanter i stedet for aktier, hvorfor Erik vil være nødt til at købe sine brødre ud. Værdiansættelsen af aktierne blev et stort diskussionsemne, og da man ikke kunne komme til enighed, endte hver af de tre brødre med, gennem hvert deres anpartsselskab, at købe en tredjedel af aktierne af Bryggervangens Supermarked A/S, for 700 tkr. pr. mand. Aftalen blev, at Erik og hans kone Janni efter tre år kunne købe brødrenes andele af forretningen - hvilket resulterede i, at Erik og Janni efter tre år købte hele forretningen, og over en 10-årige periode skulle betale hver af brødrene 2,5 millioner kr. Forretningen gik dog fint, og parret fik afviklet gælden til brødrene i løbet af fem år.

Over de følgende år kommer forretningen til at køre rigtig godt, og forretningen bliver flere gange bygget ud og bygget om, senest i 2005. Butikken har på nuværende tidspunkt den maksimale tilladte størrelse i henhold til lovgivningen, og der er således ikke længere mulighed for at udvide butikken.

2.2 Branchen

Bryggervangens Supermarked A/S befinder sig i en branche, der er præget af meget hård konkurrence. Supermarkeder og varehuse findes i hobetal, og Bryggervangens Supermarked A/S befinder sig derfor i en skarp konkurrence. De nærmeste konkurrenter til forretningen er Fakta og Irma, der ligger under 300 meter fra forretningen. Bryggervangens Supermarked A/S er en del af Superbest-kæden, hvilket blandt andet betyder, at man er en del af et indkøbsfællesskab, som kan sikre butikkerne lavere indkøbspriser. Dog skal det nævnes, at de fleste af supermarkedets konkurrenter også er en del af kæder, og i mange tilfælde langt større kæder som for eksempel Dansk Supermarked med 511 fødevarer-butikker i Danmark³, og COOP med 1.148 butikker i Danmark⁴.

Superbest, som virksomheden er en del af, er kendetegnet ved at være et supermarked, som ikke ligger i den billige ende. Superbest gør meget ud af kvalitet, og arbejder efter et grundprincip, der lyder som følgende:

"Skal det være Super kvalitet eller Best til prisen"⁵

Kæden har altså ikke en intention om at tilbyde markedets billigste varer. Man ønsker at tilbyde kunderne den bedste kvalitet, eller en god kvalitet til en rimelig pris.

³ Kilde: http://www.dsg.dk/da/Hvem_er_vi/Tal_og_fakta_om_DS/Pages/talogfakta.aspx

⁴ Kilde: <http://www.coop.dk/om+coop/vores+butikker+og+nettorvet.aspx>

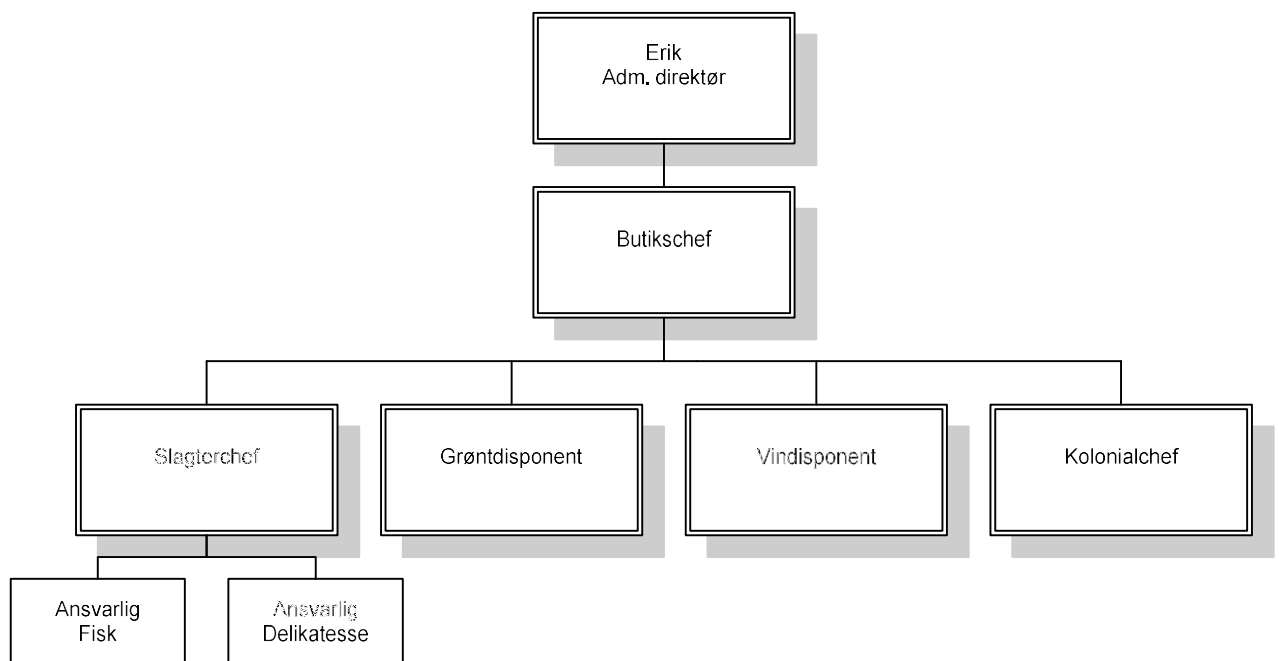
⁵ Kilde: <http://www.superbest.dk/superellerbest>

Det er dog vigtigt at gøre sig klart, at supermarkeder og varehuse er forretninger, hvor alle danskere kommer, og handler deres fødevarer, hvorfor der selvfølgelig skal være mange forretninger, og der vil dermed automatisk være skarp konkurrence.

2.3 Organisationen

Butikken ledes i dag af Erik, der dog har en butikschef under sig. Herudover har forretningen områdechefer, der igen har ansvarlige medarbejdere under sig. Dette er vist i organisationsdiagrammet herunder.

Figur 2.1: Organisationsdiagram

Kilde: Egen tilvirkning

De fire ansvarlige under butikschefen har alle deres eget budget, de skal administrere, ligesom de også selv kan ansætte og afskedige de personer der benyttes i deres afdeling. Under disse chefer er der yderligere tildelt område-ansvar, f.eks. er der under slagterchefen én ansvarlig for fisk og én ansvarlig for delikatesse. Disse ansvarlige personer er der en del af, hvorfor disse ikke er medtaget på denne oversigt, da dette vil gøre oversigten uoverskuelig, uden at give den store værdi for opgaven.

2.4 Centrale personer

Et vigtigt element at få overblik over omkring generationsskiftet af Bryggervangens Supermarked A/S, er de involverede parter og medarbejdere, der varetager centrale roller i organisationen. Herunder kommer der en kort beskrivelse af disse personer i Bryggervangens Supermarked A/S.

2.4.1 Janni (nuværende ejer)

Janni er ejer af forretningen sammen med ægteemanden Erik, og arbejder også i butikken dagligt. Jannis funktion i butikken er rent administrativt, og hun er således ansvarlig for de fleste administrative opgaver, herunder bogføring og regnskab. Den bogføringsmæssige opgave er hun dog ikke alene om, idet der er en medarbejder ansat til at hjælpe hermed. Herudover er det Janni, der styrer pengene og foretager beslutninger omkring placering af frie midler.

Janni er 61 år og merkonom i afsætning. Butikserfaringen startede allerede i en tidlig alder, idet hendes far også var købmand. I 1967 startede Janni i lære i farens butik i Glostrup, og har altså siden dengang arbejdet i butik. Janni sidder derfor inde med rigtig meget erfaring i relation til at drive forretning.

Af persontype er Janni på ingen måde konfliktsky, og når der er behov for det, er Janni den i ejer-parret, der slår i bordet.

2.4.2 Erik (nuværende ejer)

Erik udgør den anden halvdel af ejer-parret, og arbejder også dagligt i butikken. Erik er administrerende direktør i virksomheden, og arbejder en del i butikken. Erik er 57 år, og ligesom Janni, så har Erik også været tæt på forretnings-miljøet fra en tidlig alder, da også hans far havde en forretning, da Erik var barn. Den butik Janni og Erik nu driver, blev i sin tid startet af Eriks far. Som ung mand blev Erik uddannet kommis, og han var ansat og butikschef i flere forskellige forretninger, inden han blev ansat i faderens forretning.

Erik er købmand af den gamle skole, hvor købmanden er meget i selve butikken. Erik er derfor meget tættere på kunderne og den egentlige drift af butikken, end Janni er. Erik har for eksempel også sit eget ansvarsområde - isenkram - og deltager herudover i diverse ad hoc opgaver. Ledelsen af butikken udøver han i samråd med sin butikschef, Martin Dalsø. Det er desuden Erik, der godkender fakturaer, inden de kommer ind til Janni, der så bogfører og betaler disse.

Grundet sine mange år i branchen har Erik altså opbygget en solid erfaring i driften og ledelsen af en forretning, og grundet sin konservative tilgang til rollen som købmand, så er Erik også meget tæt på kunderne - et forhold der kan være vigtigt at tage med i betragtningen i forhold til et generationsskifte af virksomheden.

2.4.3 Jan (søn af nuværende ejer)

Jan er den ældste af ejernes børn, og modsat Liva, så er Jan ansat i forretningen. Jan er 27 år, har en HG og er udlært i et ISO-supermarked. Siden har han været sælger hos Biva i 5 år, hvorefter han kom til forældrenes supermarked, hvor han nu har været i cirka 1,5 år. Jan er ansat i supermarkedet på fuldstændig samme vilkår som forretningens øvrige ansatte, og han har således ingen fordele, når det kommer til fridage, løn og så videre. Jan har supermarkedets kiosk som sit ansvarsområde.

Jan deltager løbende i kurser udbudt af forretningens leverandør, Supergros, der skal forberede ham på rollen som leder af supermarkedet, såfremt han på et tidspunkt skal overtage forretningen.

Jan bor i en 2-værelses ejerlejlighed, som forældrene har hjulpet ham med økonomisk, men lejligheden er belånt rimelig meget, og Jan har ingen opsparing eller øvrige økonomiske forudsætninger for at købe forretningen.

2.4.4 Liva (datter af nuværende ejer)

Liva er ejer-parrets andet barn. Hun er ikke ansat i supermarkedet, og har ikke noget ønske om at blive en del heraf. Liva er 25 år, og læser til dyrlæge på andet år. Hun bor i en ejerlejlighed, som forældrene har hjulpet med. Liva har, ligesom Jan, heller ingen opsparing.

2.4.5 Martin (butikschef og ikke en del af familien)

Martin Dalsø er 45 år, og ansat i Bryggervangens Supermarked på 10. år. Martin er butikschef, og arbejder derfor tæt sammen med Erik, om at køre driften bedst muligt. Martin er uddannet hos Dansk Supermarked, og har således været i branchen i mange år. Som butikschef har Martin en nøglerolle i organisationen, og hans erfaring og lederskab er således vigtigt for butikkens drift.

Martin Dalsø har udtrykt ønske om på et tidspunkt at blive medejer af forretningen, såfremt forholdene tillader dette. Martin Dalsø bor i Vanløse sammen med konen Victoria, og parret har sammen børnene Silke og Sofie.

Familien bor i en villa og har en mindre friværldi som Martin Dalsø håber, vil kunne finansiere hans ønske om medejerskab af Bryggervangens Supermarked A/S. Udover friværdien har parret ingen yderligere opsparing eller lignende.

2.5 Økonomi

Selvom økonomi helst ikke skal være det bærende element i et generationsskifte, så har det dog en vis betydning for, hvilken generationsskiftemodel der kan være mest optimalt at benytte. I det nedenstående er der kort redegjort for henholdsvis forretningens økonomi og ejernes private økonomi.

2.5.1 Forretningens økonomi

Bryggervangens Supermarked A/S har gennem de senere år oplevet en stigning i bruttofortjenesten. Dog bød finanskrisen-året 2008/09 på et fald i bruttofortjenesten, hvilket virksomheden dog forventer, vil rette sig i regnskabsåret 2009/10. Regnskabet for 2009/10 foreligger først efter afslutningen af denne afhandling.

Virksomhedens soliditet er igen på vej op, efter at man i regnskabsåret 2004/05 optog et lån i forbindelse med en ombygning af butikken med henblik på en øget omsætning. Ombygningen har båret frugt, og skabt en væsentlig højere omsætning for virksomheden, hvilket dog i det første år efter ombygningen, ikke gav sig udslag i resultatet. I årene inden finanskrisen kørte det dog rigtig godt for supermarkedet, der både i regnskabsårene 2006/07 og 2007/08 kom ud med rigtig flotte resultater.

Bryggervangens Supermarked A/S havde med udgangen af regnskabsåret 2008/09 49 ansatte, hvilket er et niveau, som virksomheden forventer at fastholde. Egenkapitalen er igennem de seneste 5 år blevet større og større, og udgør pr. 30. september 2009 8.326.807 kr.

Virksomheden har ikke planer om yderligere ombygninger /udvidelser, hvilket hænger sammen med, at supermarkedet i henhold til lovgivningen ikke må blive større, hvilket sætter sine helt naturlige begrænsninger for forretningen.

Ejerne forventer, at virksomheden vil komme ud med et pænt overskud for 2009/10, og man håber og forventer at kunne fastholde positive resultater i de kommende år.

2.5.2 Ejernes økonomi

Ejerne af Bryggervangens Supermarked A/S, Janni og Erik, har en fin økonomi. Parret bor i en villa, der er betalt 100 %, og har således en friværdi svarende til markedsprisen på huset, som to uafhængige ejendomsmæglere har vurderet til ca. 3.500.000 kr. Herudover har parret likvider, værdipapirer og pensionsopsparinger for yderligere 7.050.000 kr. Parrets sommerhus har en værdi af 1.100.000 kr. Samlet set har parret dermed værdier for 11.650.000 kr. Det skal dog nævnes, at sommerhuset er Jannis særeje, hvorfor dette ved skilsmisse eller død, ikke indgår i fællesejet. Herudover kommer værdien af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S hvis værdi er afhængig af, hvem der overtager disse. Regnskabsmæssigt har aktierne en indre værdi på 8.326.807 kr. Denne værdi vil givetvis være høj i forhold til overdragelsessummen, såfremt aktierne generationsskiftes til nærtstående, og givetvis for lav, såfremt aktierne overdrages til en ekstern part. Der er nærmere redegjort for, hvorledes værdiansættelsen af aktierne kan ske jævnfør SKAT, såfremt disse overdrages til sønnen eller en nøglemedarbejder, i hhv. afsnit 4.1 og 4.2.

3 Generationsskifte-processen

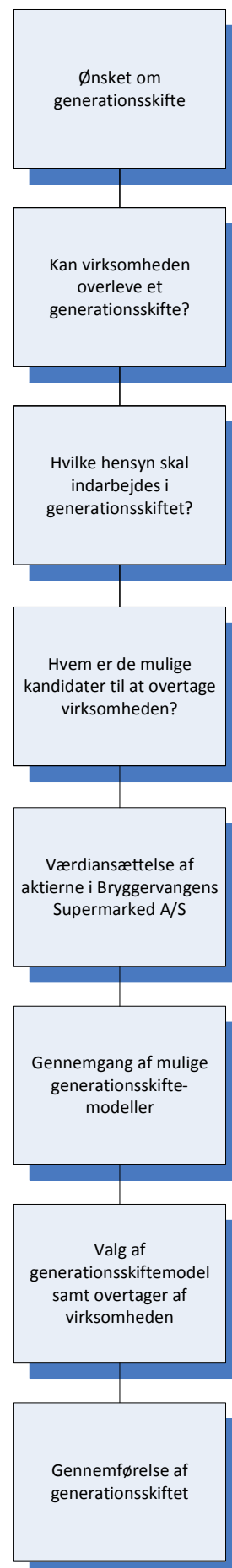
Den samlede proces i forbindelse med et generationsskifte kan være lang, og strækker sig i de fleste tilfælde over flere år. Den samlede proces er forsøgt skitseret i figuren her til højre⁶, og dækker perioden fra ejer starter overvejelserne omkring et generationsskifte, og frem til generationsskiftet er gennemført.

I forbindelse med et generationsskifte er der en række af overvejelser og beslutninger, der skal foretages, og gerne i meget god tid. Som tidligere nævnt så kan manglen på forberedelse og tid til gennemførelsen af et generationsskifte medføre et dårligt generationsskifte, som kan koste ejerne, både de nuværende og de kommende, mange penge.

3.1 Hvilke hensyn skal indarbejdes i generationsskiftet?

Et generationsskifte af en virksomhed starter som regel med, at en part i virksomheden har et ønske herom. Dette kan være de nuværende ejere, der gerne vil trappe ned, børnene der ønsker mere indflydelse eller en helt tredje årsag. Generationsskiftet skal ikke kun tage hensyn til én part, for at der kan tales om et succesfuldt generationsskifte. Disse overvejelser skal gøres som de første i processen.

Generationsskiftet af en virksomhed kan have sin begrundelse i mange forskellige forhold, og dermed tage hensyn til vidt forskellige personer og forhold. Et generationsskifte kan tage hensyn til én person, hvor det så modsætningsvis ikke er til gavn for en anden person. Der kan dermed være tale om, at et generationsskifte tager udgangspunkt i hensynet til f.eks. virksomhedens nuværende ejere, hvor det ikke er sikkert, at det er til gavn for virksomhedens kommende ejere. Generationsskiftet skal helst tage hensyn til så mange som muligt af nedenstående forhold, såfremt dette er muligt. Ofte vil der i forbindelse med generationsskiftet også være hensyn, der vejer imod at foretage generationsskiftet. Om generationsskiftet skal foretages, og i så fald efter hvilken model, må derfor tage udgangspunkt i en samlet vurdering af de forskellige hensyn.

⁶ Figur 3.1 Kilde: Egen tilvirkning

De personer og forhold generationsskiftet skal tage hensyn til, eller i hvert fald så mange af som muligt, udgøres af:

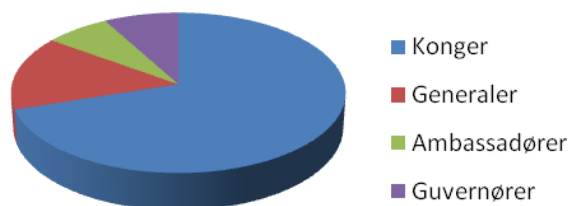
- De nuværende ejere (Janni og Erik)
- De kommende ejere
- Virksomheden, herunder den fremtidige indtjening
- Fremtidige værdistigninger
- Skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser af generationsskiftet

Det er vigtigt at understrege, at generationsskiftet ikke udelukkende må tage hensyn til, at virksomheden eller formuen hurtigst muligt skal overdrages fra nuværende til kommende ejere.

3.1.1 De nuværende ejere (Janni og Erik)

Et generationsskifte skal tage hensyn til de nuværende ejere, som gennem en lang årrække har investeret masser af tid og penge i virksomheden. Disse ejere har nogle ønsker og drømme, som de håber at kunne realisere, når tiden tillader det – i kraft af en nedtrapning af tiden i virksomheden, eller et helt stop i virksomheden. Samtidig skal denne generations økonomi også tillade, at disse ønsker og drømme kan realiseres, såfremt den virksomhed de har skabt, tillader dette.

Derudover kan der være nogle ledelsesmæssige ønsker, som de nuværende ejere har. Skulle de nuværende ejere ønske at "dø på jobbet", og dermed fortsætte som leder af virksomheden frem til dette ikke længere er muligt, kan dette gøre et generationsskifte kompliceret. Alternativt kan det være, at de nuværende ejere ønsker at forlade virksomheden frivilligt før tid, og bruge deres tid og penge på andre ting eller projekter. Ifølge Deloitte⁷ viser undersøgelser⁸, at ikke mindre end 70 % af virksomhedsejerne i europæiske familievirksomheder ønsker at "dø på jobbet", hvilket altså kan være skadeligt i forbindelse med et generationsskifte. Disse virksomhedsejere betegnes "Konger". I den anden ende af skalaen er de virksomhedsejere, som frivilligt forlader deres virksomhed – nogle deltager dog på konsulentbasis, de såkaldte "Ambassadører" (7 %), mens andre forlader virksomheden helt, de såkaldte "Guvernører" (8 %). Imellem konger og ambassadører / guvernører findes "Generalerne". Disse udgør 15 % og består af de virksomhedsledere i

⁷ Kilde: Deloitte – Generationsskifte af en virksomhed, 5. udgave 1. oplag 2007

⁸ Figur 3.2 Kilde: Egen tilvirkning

familievirksomheder, der bliver tvunget ud af virksomheden. Generalerne kan også gøre generationsskiftet svært, da brugen af tvang ofte fører til stridigheder – der i værste fald kan ødelægge familie-forholdet.

Når vi vælger at medtage ovenstående statistik, så skyldes det, at Bryggervangens Supermarked A/S er en familievirksomhed, hvor de nuværende ejere har et ønske om, at et eller begge børn overtager deres virksomhed. Janni er på nuværende tidspunkt 61 år, mens Erik har rundet 57 år. Trods deres alder giver begge parter udtryk for, at der ikke skal ske noget på generationsskiftefronten de første ti år, hvilket betyder, at det er de nuværende ejere som vil være at finde i virksomheden i mange år endnu. På baggrund af dette kan vi godt have en anelse om, at de nuværende ejere af Bryggervangens Supermarked A/S enten tilhører gruppen af konger eller generaler, hvilket i værste fald kan være skadeligt for overdragelsen. Det skal dog nævnes, at det er muligt for virksomheden at udarbejde en ejermæssig overdragelse, uden at det ledelsesmæssige generationsskifte følger med. At ejerskab og ledelse følger hinanden, vil dog virke mest naturligt i forbindelse med et generationsskifte.

De nuværende ejere af Bryggervangens Supermarked A/S har gennem interview givet udtryk for, at de ikke har behov for at tage store værdier med sig fra virksomheden. Parret har en god privat økonomi, fornuftige pensionsopsparinger og gode friværdier i såvel hus som sommerhus. Når det gælder virksomheden, så ønsker parret at holde dette på familiens hænder, såfremt dette er muligt. De nuværende ejere har givet udtryk for, at de er villige til at hjælpe sønnen med overtagelsen af virksomheden, såfremt han ønsker dette. Parret har dog ingen planer om at trække sig tilbage inden for de første 10 år, hvorfor de ikke ser et generationsskifte inden for denne periode. I forbindelse med generationsskiftet af virksomheden, ønsker parret ikke, at der gøres forskel på deres to børn, hvilket generationsskiftet skal tage hensyn til.

Skal virksomheden generationsskiftes til en anden part end sønnen, ønsker ejerne, at der sker en fuldstændig overdragelse, uden mellemværender med køber. I dette tilfælde vil de nuværende ejere ikke være behjælpelige med finansiering.

Ejerne giver som tidligere nævnt udtryk for, at der ikke skal påbegyndes et generationsskifte inden for de næste 10 år. Efter vores vurdering bør et generationsskifte påbegyndes tidligere, idet generationsskifte tager tid at gennemføre. I denne sammenhæng er det oplagt at tage i betragtning, at Janni og Erik pludselig stod med store udfordringer, da Eriks far faldt om med hjertestop i en alder af blot 61 år.

3.1.2 De kommende ejere

Generationsskiftet kan også gennemføres af hensyn til virksomhedens kommende ejere – især hvis der er tale om en familievirksomhed, som vi har at gøre med her – og de kommende ejere muligvis er børn af de nuværende ejere. I mange tilfælde vil børnene i en sådan virksomhed have arbejdet for forældrene i mange år, og ønsker derfor dels at rykke op i ledelseshierarkiet, dels at få en større del af virksomhedens indtjening. Skulle den kommende ejer være en af de nuværende medarbejdere i virksomheden, vil vedkommende sikkert have nogle af de samme bevæggrunde som børnene. Disse ønsker er forståelige nok, og dem skal der tages hensyn til.

3.1.3 Hensynet til virksomheden og det finansielle behov

Udover at generationsskiftet gerne skal tage hensyn til både de nuværende og de kommende ejere, så er det yderst vigtigt, at generationsskiftet tager hensyn til virksomheden, og de udfordringer som virksomheden står i eller står overfor. Disse udfordringer kan have deres udspring i mange forskellige forhold, såsom konkurrenter, lovgivning, teknologi eller lignende. Når det er vigtigt at få fastlagt dette, så skyldes det, at dette fortæller noget om, hvordan virksomheden er gearet til konkurrencen, både på nuværende tidspunkt samt konkurrencen i nærmeste fremtid.

Hensynet til virksomheden er yderst vigtig, og nedenstående analyser bør derfor udarbejdes grundigt, således at virksomhedens omgivende forhold fastlægges, især sammenholdt med de omstændigheder, der gør sig gældende i virksomheden. Sammenholdes kommende udfordringer med virksomhedens eksisterende forhold, kan det belyses, hvorvidt virksomheden f.eks. har brug for at foretage større investeringer. Disse analyser kan med fordel tage udgang i en PEST analyse og en SWOT-analyse, da disse netop søger at afdække de påvirkninger, virksomheden får udefra, og som de ikke har direkte indflydelse på, samt virksomhedens stærke og svage sider, og virksomhedens muligheder og trusler.

PEST analyse

PEST analysen benyttes til at analysere forhold i virksomhedens makro miljø, og som virksomheden derfor ikke har indflydelse på, i hvert fald ikke direkte. Analysen tager udgangspunkt i fire forskellige områder:

- Politiske forhold
- Økonomiske forhold
- Sociokulturelle forhold
- Teknologiske forhold

Når vi herunder gennemgår denne model for Bryggervangens Supermarked A/S, så skyldes det som tidligere nævnt, at vi ønsker at fastslå, hvorvidt virksomheden er gearet til at modstå de udefra kommende forhold, som virksomheden skal arbejde under i fremtiden. Vi kan selvsagt ikke sige særligt meget om fremtiden, og PEST analysen tager derfor også udgangspunkt i den viden, vi har på nuværende tidspunkt. PEST analysen er blevet kritiseret for kun at sige noget om fortiden, men i en branche, der er relativ stabil, som supermarkedsbranchen, vurderer vi, at den godt kan benyttes, da historien i mange tilfælde gentager sig selv, hvorfor fortiden kan være med til at forklare fremtiden. I forhold til Bryggervangens Supermarked A/S så handler langt de fleste forhold i PEST analysen om, at vurdere hvorledes udefra kommende påvirkninger har indflydelse på efterspørgslen fra forbrugerne.

Politiske forhold

De politiske faktorer dækker over lovgivning, herunder skatter, afgifter og så videre. De politiske forhold i samfundet har stor indflydelse på den enkelte borger og den enkelte virksomheds mulighed for at skabe indtjening. Ændringer i skatter og afgifter kan både skabe vækst, ligesom de også kan være med til at begrænse væksten, såfremt dette er påkrævet.

Bryggervangens Supermarked A/S er allerede blevet ramt af begrænsninger grundet lovgivningen, idet virksomheden, som også tidligere nævnt, ikke må blive større. Lovgivningen har dikteret, at supermarkedet af hensyn til mindre supermarkeder og forretningsdrivende ikke må blive større. Ejerne har dermed ikke mulighed for at udvide virksomhedens lokaler, uanset at dette eventuelt kunne være en god forretning.

Danmark er desuden gået ind i det sidste år, inden der skal komme folketingsvalg. Et folketingsvalg kan betyde, at landet får en regering fra den politiske venstre-fløj, som har meldt ud, at de vil hæve skatterne på enkelte varegrupper⁹, ligesom der også vil blive indført højere skatter for forurening. Øgede skatter kan betyde, at befolkningen i højere grad vil søge over i discount-supermarkeder som Netto, Fakta, Lidl og så videre. Bryggervangens Supermarked A/S er en del af Superbest-kæden, hvis generiske strategi ikke er at have lave priser, men i højere grad at have god kvalitet. Dermed kan øgede skatter få indflydelse på virksomheden.

Økonomiske forhold

De økonomiske forhold dækker over forhold som udviklingen i BNP, inflation, vækst, lønniveau, arbejdsløshed, offentlige finanser, renteniveau og så videre. Alle er forhold, som har stor indflydelse på landets økonomi samt økonomien hos den enkelte borger. Ligesom det gjorde sig gældende

⁹ Kilde: Fair Forandring – tryghed om skat og velfærd: <http://www.socialdemokraterne.dk/A-socialdemokraterne-Politiske-udspil-default.aspx?func=article.view&menuAction=select&menuID=700848&topmenuID=688037&id=700994>

omkring de politiske faktorer, så har de økonomiske faktorer også indflydelse på efterspørgslen i samfundet – hvilket igen påvirker økonomien hos Bryggervangens Supermarked A/S.

Verden har igennem de seneste år været igennem en finansiell krise, hvilken har betydet, at mange har mistet deres arbejde, mange har frygtet og frygter stadig at miste deres arbejde. Dette har resulteret i, at forbruget er faldet, som følge af det lavere rådighedsbeløb samt den mere sparsommelige adfærd som følge af frygten for fremtiden. På nuværende tidspunkt ser det dog ud til, at i hvert fald Danmark er på vej ud af krisen¹⁰, hvilket resulterer i, at flere er kommet i arbejde igen. Denne forbedring af samfundets økonomi vil give en højere efterspørgsel efter varer, hvilket vil komme et supermarked som Bryggervangens Supermarked til gode. Det vurderes, at fremgangen i samfundets økonomi vil fortsætte lang tid endnu, hvilket er positivt for virksomheden.

På den anden side skal det nævnes, at landets nuværende regering har varslet besparelser på de offentlige finanser¹¹, hvilket vil have den modsatte effekt i forhold til ovenstående, og dermed have en negativ indflydelse på efterspørgslen.

Som tidligere nævnt står landet over for en folkeafstemning inden for et års tid, hvilket kan betyde en ny venstre-orienteret regering. Denne har varslet en reform af selskabsskatten, der skal give Staten indtægter på 3,2 milliarder kr.¹², hvilket selvfølgelig vil ramme virksomhedens indtjening direkte. Dette forhold rammer ikke efterspørgslen i virksomheden, men tager i stedet en større del af det overskud, som virksomheden genererer, hvilket efterlader en mindre del til investeringer og konsolidering af virksomheden.

Sociokulturelle forhold

De sociokulturelle forhold dækker over forhold som demografi, uddannelsesniveau, indkomstfordeling, mobilitet samt livsstil og holdninger. Disse forhold har også en indvirkning på Bryggervangens Supermarked. Det generelle uddannelsesniveau i samfundet har indflydelse på hvilke varer befolkningen køber. Højtuddannede og højtlønnede lever ofte sundere end lavt uddannede og lavtlønnede¹³, hvilket betyder, at jo bedre uddannet befolkningen er, jo bedre kvalitet i madvarer køber de. Østerbro hvor virksomheden er placeret, har ry for at huse mange

¹⁰ Kilde: Økonomen: Danmark er på vej ud af krisen

http://borsen.dk/nyheder/oekonomi/artikel/1/184143/oekonomen_danmark_er_paa_vej_ud_af_krisen.html

Kilde: Supermarkeder godt igennem krisen: <http://epn.dk/brancher/detail/article2208672.ece>

¹¹ Kilde: Massefyringer nærmer sig landets rådhus:

http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/193269/massefyringer_naermer_sig_landets_raadhuse.html

Kilde: VK-spørgsmål kapper 20 mia. af væksten: http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/193841/vk-sporemaal_kapper_20_mia_af_væksten.html

¹² Kilde: En Fair Løsning – sammen ud af krisen? http://www.fairlosning.dk/images/Soc_A4_bogplan_v13.pdf

¹³ Kilde: Fedme: Fra forargelse til forebyggelse: http://www.akf.dk/udgivelser/akfnyt/2006_4/03_fedme/

højtuddannede personer, hvilket indikerer at supermarkedets målgruppe er godt repræsenteret i nærområdet.

Teknologiske forhold

De teknologiske forhold dækker over nye produkter, patenter og udviklingen i teknologi generelt. Disse har stor indflydelse på mange virksomheder i kraft af, at den nyeste teknologi ofte er lig med de laveste produktionsomkostninger. I den branche som Bryggervangens Supermarked agerer i, er teknologi ikke det bærende i driften, hvorfor dette ikke har den helt store betydning. Der er dog visse elementer som virksomheden skal være opmærksom på, hvor nogle af virksomhedens konkurrenter forsøger at minimere deres omkostninger og udvide forretningen.

Flere supermarkeder, herunder Superbest som Bryggervangens Supermarked er en del af, er begyndt at sælge deres varer via Internettet. Denne form for handel vil måske med tiden blive mere udbredt¹⁴, hvorfor virksomheden har mulighed for at sælge varer til kunder som virksomheden måske ikke tidligere har kunnet nå.

Omkring reduktion af driftsomkostninger gennem teknologi, så har branchen for nyligt set, at blandt andet Dansk Supermarked kører med selvbetjeningskasser, hvor kunder selv scanner og betaler deres varer. Et teknologisk fremskridt der gør, at en enkelt medarbejder kan betjene op til seks kasser samtidig. Denne teknologiske udvikling kan sænke driftsomkostningerne for supermarkederne, såfremt kunderne tager disse kasser til sig, og acceptere selv at skulle udføre arbejdet.

SWOT

SWOT analysen bruges til at identificere virksomhedens stærke og svage sider, samt de muligheder og trusler der eksisterer for virksomheden. De stærke og svage sider er møntet på virksomhedens interne forhold, mens muligheder og trusler vedrører eksterne forhold.

Ved at se på ovenstående PEST analyse, samt vurdere virksomhedens interne forhold kan vi udlede nedenstående SWOT analyse.

¹⁴ Kilde: E-handlen blomstrer: <http://www.marketmagazine.dk/default.asp?Action=Details&Item=600>

Stærke sider (Strengths) • Stærkt brand • Høj soliditet • Stor gruppe af stamkunder i nærområdet	Svage sider (Weaknesses) • Kødskandale kan true brand (negativ mediefokus) • Eventuelt manglende teknologi • Manglende mulighed for udvidelse
Muligheder (Opportunities) • Større beskæftigelse i befolkningen • Mindre frygt i befolkningen • Teknologi	Trusler (Threats) • Følgerne af den finansielle krise, herunder offentlige besparelser og/eller højere skatter • Teknologi

Gennemgangen af virksomhedens omkringliggende forhold, også set i forhold til virksomhedens interne forhold afslører, at fremtiden for virksomheden kan byde på udfordringer, som virksomheden ikke har på nuværende tidspunkt. Nogle udfordringer kan komme på forholdsvis kort sigt, mens andre kan dukke op på lidt længere sigt. Når generationsskiftet planlægges, er det derfor vigtigt, at disse forhold tænkes ind i processen og selve generationsskiftet, da disse kan have stor indflydelse på virksomhedens drift, lønsomhed og finansielle behov.

Ledelse

Udover at virksomheden skal være rustet til fremtidens udfordringer, så kræver et godt generationsskifte også, at den eller de kommende ledere er kompetente til at overtage den ledelsesmæssige opgave af virksomheden. Samtidig har de nuværende ejere en masse relationer til deres kunder og leverandører, som den kommende ejer gerne skal kunne overtage. De nuværende ejere bør derfor, inden en eventuel overdragelse, vurdere hvorvidt næste generation overhovedet har evnerne til at lede virksomheden fremover, eller om man kan være tvunget til at få en eller flere ledere ind udefra, således at virksomheden ikke køres i sæk som følge af dårlig ledelse.

Hos Bryggervangens Supermarked forsøger de nuværende ejere dog at sikre sig mod de ledelsesmæssige udfordringer, såfremt der generationsskiftes til sønnen. Sønnen, der er ansat på lige vilkår med virksomhedens øvrige medarbejdere, gennemgår løbende en uddannelse gennem virksomhedens leverandør "Supergros", der sikrer, at sønnen har de rette ledelsesmæssige kvalifikationer, såfremt han en dag står med ledelsen af virksomheden. Dette sikrer dog kun, at sønnen rent fagligt har evnerne til at lede virksomheden. Ledelse af en virksomhed og dens ansatte

handler også om, at kunne lede rent menneskeligt, hvilket kan være svært, om ikke umuligt, at lære på et kursus. Hertil kommer relationerne til virksomhedens kunder og leverandører, som heller ikke kan tilegnes på kurser. Sønnen er dog allerede ansat i virksomheden, og har været det igennem flere år. Derfor har mange af supermarkedets trofaste kunder også kendskab til ham, og ser ham ofte, når de handler. Det samme gælder virksomhedens leverandører, især da sønnen har ansvar for enkelte områder, som betyder at han også bestiller varer, og har kontakt her til.

Alt i alt vurderes det, at virksomhedens nuværende ejere gør meget for at forberede sønnen på at skulle overtage ledelsen, såfremt dette bliver aktuelt, samt de dertil hørende relationer, når de nuværende ejere ikke længere er at finde i virksomheden.

3.1.4 Fremtidige værdistigninger

Som tidligere nævnt skal et generationsskifte helst ikke gennemføres, såfremt generationsskiftets eneste hensyn er at overdrage en formue så hurtigt som muligt. På samme måde skal et generationsskifte heller ikke gennemføres, hvis det eneste hensyn er at overdrage aktiver, man forventer, vil stige i værdi. Det er selvfølgelig noget, der kan tænkes ind i planerne, såfremt andre forhold også taler for et generationsskifte.

Vedrørende virksomheden i denne afhandling, så er det et supermarked, hvor aktiverne ikke forventes at stige i den nærmeste fremtid. Virksomhedens største aktiv er en ombygning af supermarkedets lejede lokaler, og denne forventes ikke på noget tidspunkt at stige i værdi. Skulle egenkapitalen stige, og gøre virksomhedens indre værdi højere, vil dette formentligt afspejle sig i virksomhedens omsætningsaktiver, som i forbindelse med et generationsskifte forholdsvis hurtigt kan gøres likvide og tilføres ejerne. Dette kan gøres på flere forskellige måder; mere herom i afsnit 7 omkring generationsskiftemodeller.

På baggrund af ovenstående, kan vi konkludere, at virksomhedens nuværende ejere ikke behøver at tænke så meget i fremtidige værdistigninger på de bogførte aktiver, når generationsskiftet planlægges.

3.1.5 Skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser af generationsskiftet

Når der planlægges et generationsskifte, kan det også have sit udspring i, at familien ønsker så lave skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser af generationsskiftet som muligt. Dette må dog ikke være den væsentligste årsag til generationsskiftet – især ikke da der et langt stykke af vejen, ikke er nogen forskel på overdragelsen af en formue i levende live, eller som arv. Der findes dog flere forskellige

konstruktioner og modeller, der kan reducere eller udskyde skattebetalingen i forbindelse med et generationsskifte. Mere herom i afsnit 7 omkring generationsskiftemodeller.

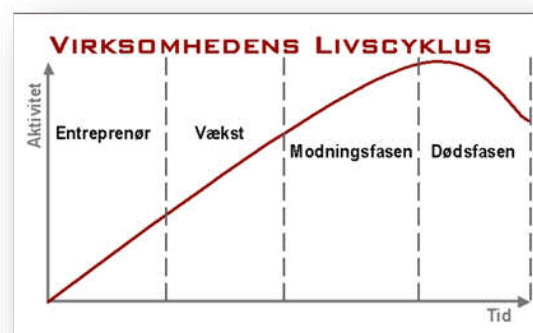
3.1.6 Sammenfatning

Et generationsskifte skal gennemføres under hensyn til flere forhold, og må ikke gennemføres udelukkende med henblik på at flytte aktiver fra en generation til den næste. I generationsskiftet skal der tages hensyn til den ældre generations ønsker såvel som den yngre generations ønsker, og helst uden at komme i konflikt med hinanden. Det er også yderst vigtigt, at generationsskiftet tager hensyn til virksomhedens drift og de finansielle behov der følger heraf, således at virksomheden ikke i forbindelse med generationsskiftet kommer i problemer rent ledelsesmæssigt eller finansielt. Det er derfor vigtigt at få analyseret virksomheden, samt få fastlagt hvilke udfordringer virksomheden står i, eller vil komme i inden for den nærmeste fremtid. Herudover er det vigtigt, at generationsskiftet også planlægges, således at parterne ikke får u hensigtsmæssige høje skatte- og afgiftsbetalinger.

3.2 Kan virksomheden overleve et generationsskifte?

Når vi starter med at se på, hvorvidt virksomheden kan overleve, så er det for at fastslå, hvorvidt videre betragtninger, i relation til et generationsskifte, overhovedet kan betale sig. Kommer man frem til den konklusion, at virksomheden kun kan fungere med nuværende ejere, så er det intet grundlag for at fortsætte med vurderinger og analyser af et fremtidigt generationsskifte. I stedet vil det være aktuelt at overveje mulighederne for en likvidation af virksomheden.

I forbindelse med en vurdering af, hvorvidt virksomheden kan overleve, kan man få en god indikation ved at se på, hvor virksomheden er i sin livscyklus – se figuren til højre¹⁵. Hvis virksomheden er i dødsfasen, kan der så gøres noget for at bringe den tilbage i f.eks. vækstfasen, og dermed sikre virksomhedens overlevelse? Hvis vi ser på Bryggervangens Supermarked, så har virksomheden igennem de senere år været i vækstfasen, dog med undtagelse af finanskriseåret 2008/09. Om virksomheden ligger i vækstfasen eller modningsfasen kan været svært at afgøre på baggrund af de nuværende informationer. Vores vurdering er dog, at

¹⁵ Figur 3.3 Kilde: <http://blog.net2change.dk/hvorfor-er-forandring-noedvendig/>

virksomheden befinder sig et sted omkring grænsen mellem vækst- og modningsfasen. Når vores vurdering er som den er, så skyldes det, at Bryggervangens Supermarked på nuværende tidspunkt har en størrelse, hvor selve forretningen med den nuværende lovgivning, ikke må blive større. Selvfølgelig har virksomheden mulighed for at ekspandere gennem nye supermarkeder eller nye kunder. Gennem vores interviews med virksomhedens ejere, er det dog ikke vores vurdering, at virksomheden påtænker at åbne yderligere forretninger.

Om virksomheden kan overleve kræver også, at virksomheden kan fungere, uden at de nuværende ejere tager del i den daglige drift. Virksomheden har på nuværende tidspunkt lige under 50 ansatte, og ejerne sidder både med administrative opgaver, og helt praktiske opgaver i butikken. Selvom mange kunder kender ejerne, og sludrer med dem i forbindelse med deres indkøb, så er det ejernes vurdering, at disse kunder stadig vil gøre deres indkøb i Bryggervangens Supermarked, når de nuværende ejere har forladt virksomheden, idet flere af de ansatte har været ansat i mange år, og således også "kender" supermarkedets stamkunder.

Grundet virksomhedens art er det heller ikke vores vurdering, at et generationsskifte vil skabe problemer i relation til virksomhedens leverandører. Som tidligere nævnt er supermarkedet en del af Superbest-kæden, der har leverandører til alle kædens butikker. De aftaler, der er indgået omkring leverancer med videre, er indgået mellem virksomheden og leverandøren, hvorfor en ændring i ejerskabet heraf ikke vil være noget problem.

Omkring den fremtidige ledelse, så kan det være svært at vurdere, hvorvidt nogle medarbejdere vil forlade virksomheden, såfremt denne blev solgt eller generationsskiftet. De nuværende ejere mener dog ikke, at dette bliver et problem, idet de gerne primært vil generationsskifte til et eller begge af deres børn, alternativt butikschef Martin Dalsø. Skulle det blive butikschefen, der overtager virksomheden, vil medarbejderne ikke opleve den store ændring i ledelsen, idet butikschefen allerede er medarbejdernes chef. Bliver virksomheden generationsskiftet til parrets søn, mener de nuværende ejere, at de øvrige medarbejdere kender den fremtidige leder, og til den tid vil respektere ham på samme måde, som de respekterer den nuværende ledelse af virksomheden.

Skulle en anden part end sønnen overtage virksomheden, ville de nuværende ansatte med stor sandsynlighed også blive i virksomheden – idet de fleste medarbejdere stadig ville være underlagt den samme chef, i kraft af Martin Dalsø, der er butikschef hos Bryggervangens Supermarked. Skulle et eventuelt generationsskifte mod forventning betyde, at Martin Dalsø forlader virksomheden, kan det være svært at vurdere de øvrige medarbejders reaktion. Dette vil hænge sammen med den nye

ejers personlighed og ledelsesstil. Det antages dog, at virksomheden også i dette tilfælde vil være i stand til at fortsætte driften.

På baggrund af ovenstående umiddelbare gennemgang af virksomheden, er det vores vurdering, at virksomheden godt kan overleve et generationsskifte, hvorfor det giver god mening at fortsætte de øvrige vurderinger og analyser.

3.3 Mulige kandidater til at overtage virksomheden

Når det er fastlagt, at virksomheden godt kan overleve et generationsskifte, er det også væsentligt at få fastlagt de mulige kandidater, der er til at overtage virksomheden. I disse overvejelser ligger først og fremmest, hvem der ønsker at overtage virksomheden, deres finansielle formåen, deres kompetencer på området og sidst men ikke mindst ejernes ønsker for virksomhedens fremtid.

På baggrund af vores interviews med ejerne samt egne vurderinger, har vi fastlagt tre muligheder for overtagelsen.

3.3.1 Sønnen Jan

De nuværende ejers søn, Jan, er en oplagt kandidat til at overtage virksomheden. Jan er allerede på nuværende tidspunkt ansat i virksomheden, og gennemgår løbende en lederuddannelse, der med tiden skal gøre ham kompetent til at lede virksomheden. Jan har ytret ønske om at overtage virksomheden på sigt, når hans forældre ikke længere vil drive forretningen.

Finansielt har Jan ikke de store midler. Selvom han bor i en ejerlejlighed, kan han ikke mønstre nogen frie midler, idet lejligheden er belånt fuldt ud. Han kan således ikke betale en eventuel købssum lige med det samme.

Jan er dog kandidat alligevel, idet de nuværende ejere har mulighed for at hjælpe sønnen med overtagelsen, f.eks. gennem gave eller etablering af en afdragsordning på købesummen.

3.3.2 Butikschefen Martin Dalsø

Supermarkedets nuværende butikschef, Martin Dalsø, har over for de nuværende ejere givet udtryk for, at han ønsker at overtage virksomheden, når de nuværende ejere går på pension, såfremt der er mulighed herfor. Martin Dalsø er som tidligere nævnt uddannet hos Dansk Supermarked, og har gennem de seneste 10 år fungeret som butikschef i Bryggervangens Supermarked. På denne

baggrund kan vi konkludere, at Martin Dalsø rent ledelsesmæssigt vil være fuldt ud kompetent til at overtage virksomheden.

Finansielt har Martin Dalsø en mindre friværdis i sin ejerbolig, som han håber kan finansiere eller delvist finansiere en eventuel overtagelse af virksomheden. De nuværende ejere giver dog udtryk for, at de ikke vurderer Martins økonomiske formåen til at være stor nok til at kunne overtage virksomheden. De nuværende ejere ønsker ikke at hjælpe med finansieringen, og ønsker dermed hele købesummen betalt med det samme, såfremt overdragelsen sker til Martin Dalsø.

Vi vælger dog at arbejde videre med Martin Dalsø som kandidat, idet hans betalingsevne er afhængig af såvel værdien af virksomheden, som hans bankforbindelse, der eventuelt vil kunne støtte ham i købet af virksomheden.

3.3.3 Ekstern part

En sidste mulighed er at en ekstern part overtager virksomheden. Vi har ikke mulighed for at vurdere de ledelsesmæssige konsekvenser heraf.

Finansielt vil overdragelse til en ekstern part betyde, at de nuværende ejere ønsker at forhandle prisen på virksomheden så højt op som muligt, og at denne købesum skal forfalde kontant og i umiddelbar forbindelse med overdragelsen. De nuværende ejere vil i denne forbindelse ikke være behjælpelige med finansieringen af overdragelsen.

4 Værdiansættelse af aktier

Ved et generationsskifte hos Bryggervangens Supermarked A/S, hvad enten det sker som et led i en planlagt proces eller ved dødsfald, er værdiansættelsen af aktieselskabet væsentlig for overdragelsen. Dette skyldes, at værdiansættelsen er afgørende for, hvad der skal betales i skatter og afgifter som følge af eventuel aktieavance ved overdragelsen. Hertil kommer, at såfremt overdragelsen sker ved arv eller gave, er værdiansættelsen også afgørende for den boafgift og eventuelt tillægsboafgift, der skal svares.

Værdiansættelsen af aktier skal ske efter værdien i handel ogandel. For aktier, der er børsnoterede, er dette ikke noget problem, da værdiansættelsen sker i henhold til aktiekursen på opgørelsestidspunktet. Når det kommer til unoterede aktier, er værdiansættelsen mere kompliceret, da prisen på aktierne ikke er til at læse ud af regnskabet eller lignende. Sker overdragelsen af aktier mellem to uafhængige parter, vil værdiansættelsen ofte heller ikke være noget problem, idet køber vil forsøge at få den laveste pris, mens sælger vil forsøge at få så høj en pris som muligt. Derved bliver prisen fastsat på baggrund af markedskræfterne, og salgsprisen for aktierne vil dermed være lig med værdien herfor.

Den problematiske værdiansættelse af aktier er, når overdragelsen sker mellem interesseforbundne parter, da det ikke altid i disse situationer er hensigtsmæssigt at finde den pris, der vil være korrekt, såfremt aktierne blev solgt i handel ogandel. En kunstig lav pris på aktierne kan i nogle situationer for eksempel afskære myndighederne fra skatter og afgifter, eller reducere disse.

På baggrund af ovenstående har SKAT udarbejdet cirkulærer, der angiver hvorledes værdiansættelsen af aktier skal ske, afhængigt af hvem der erhverver aktierne. Afgørende for hvilket cirkulære der skal anvendes er, hvorvidt erhverver af aktierne er omfattet af cirkulære om værdiansættelsen af aktiver og passiver i dødsboer m.m. og ved gaveafgiftsberegning af 17. november 1982 (herefter betegnet gavecirkulæret). Omfattet af dette cirkulære er personer, der indgår i gaveafgiftskredsen, jf. boafgiftsloven § 22.

- Cirkulære om værdiansættelsen af aktiver og passiver i dødsboer m.m. og ved gaveafgiftsberegning af 17. november 1982
 - Anvendes når erhverver er omfattet af gaveafgiftskredsen, jf. boafgiftsloven § 22
- TSS-cirkulære 2000-09: Værdiansættelse af aktier og anparter
 - Anvendes når erhverver ikke er omfattet af gaveafgiftskredsen, jf. boafgiftsloven §22

- TSS-cirkulære 2000-10: Vejledende anvisning om værdiansættelse af goodwill
 - Anvendes når erhverver ikke er omfattet af gaveafgiftskredsen, jf. boafgiftsloven §22

Som følge af de forskellige cirkulærer kan der være forskel på værdiansættelsen af aktierne, og da vi tidligere har konstateret, at overdragelsen både kan ske til et af børnene, der er omfattet af gaveafgiftskredsen, og til en nøglemedarbejder, der ikke er omfattet af gaveafgiftskredsen, vil vi redegøre for værdiansættelsen efter begge cirkulærer.

4.1 Værdiansættelse ved overdragelse til barn

Overdrages aktierne til ægteparrets søn, kan disse værdiansættes i henhold til gavecirkulæret. Som følge af dette cirkulæres punkt 17 skal aktierne værdiansættes til handelsværdien, og hvor der ikke kan findes oplysninger om handelsværdien, værdiansættes aktierne efter retningslinjerne for beregning af formueskattekursen.

Værdiansættelse i forhold til formueskattekursen tager udgangspunkt i virksomhedens indtjeningsevne, udbytte samt indre værdi¹⁶. Gavecirkulæret fastsætter, at beregningerne som hovedregel foretages på baggrund af virksomhedens senest aflagte årsregnskab. Beregningerne skal dog i særlige tilfælde foretages med udgangspunkt i et årsregnskab, der aflægges efter afgiftstidspunktet. Dette sker i tilfælde, hvor den afgiftspligtige begivenhed indtræffer ganske kort tid før regnskabsårets udløb¹⁷. Virksomheden som denne afhandling omhandler, har regnskabsår fra 1. oktober til 30. september, hvorfor vores beregninger bør tage udgangspunkt i regnskabet for 2009/10. Dette regnskab foreligger dog ikke endnu, hvorfor beregningerne i denne afhandling tager udgangspunkt i årsregnskabet for 2008/09, og hvor det er nødvendigt årsregnskaberne for de foregående år.

Virksomhedens indtjeningsevne er i beregningen gennemsnittet af virksomhedens skattepligtige indkomst i forhold til aktiekapitalen for de seneste tre skatteansættelser. Den skattepligtige indkomst skal være før eventuelle fradrag for skattemæssige underskud fra tidligere år, men inklusive modtagne skattefrie udbytter.

Udbytte angives som den udbytteprocent, der er vedtaget som deklareret udbytte ved seneste skatteansættelse.

¹⁶Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1863620&chk=201299>

¹⁷Kilde: Cirkulære om værdiansættelsen af aktiver og passiver i dødsboer m.m. og ved gaveafgiftsberegning af 17. november 1982, punkt 17

Den indre værdi beregnes som egenkapitalen opgjort efter de skattemæssige værdier ved seneste skatteansættelse, og angives i procent af virksomhedens aktiekapital. Beløb der forventes udbetalt som udbytte på baggrund af seneste regnskabsår, skal ikke indregnes ved opgørelsen af den indre værdi.

Når de tre grundlæggende faktorer er på plads, kan formueskattekursen og dermed værdien af aktierne beregnes. SKAT har fastsat flere forskellige beregningsformer til brug herfor, og hvilken en der skal benyttes er afhængig af, hvilken virksomhed der er tale om. Den almindelige beregningsregel benyttes, såfremt der ikke er tale om et hovedaktionærsselskab, ejendomsselskab, nystiftet selskab, holdingselskab, finansielt selskab eller et selskab i likvidation.

Bryggervangens Supermarked A/S er et hovedaktionærsselskab, hvorfor den almindelige beregningsregel ikke skal benyttes. Når der er tale om hovedaktionærsselskaber beregnes formueskattekursen som et gennemsnit af indtjeningssevnen kapitaliseret med 9,5¹⁸ og 80 % af indre værdi.

Vi har for Bryggervangens Supermarked A/S beregnet os frem til følgende¹⁹:

Kapitaliseret indtjeningssevne	1.999,30
Kapitaliseret indre værdi	331,68

$$\text{Formueskattekurs} = \frac{\text{Kapitaliseret indtjeningssevne} + \text{kapitaliseret indre værdi}}{2}$$

$$\text{Formueskattekurs} = \frac{1.999,30 + 331,68}{2} = 1.165,49 \text{ kr.}$$

Den beregnede formueskattekurs giver aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S en samlet værdi på 5.825.000 kr.²⁰, hvilket er over den skattemæssige indre værdi. Da dette er tilfældet, skal der foretages en ny beregning efter den modificerede regel. Ved den modificerede regel skal de første 10 % af indtjeningssevnen kapitaliseres med 9,5, mens den resterende del kapitaliseres med 4,75. Bliver værdien af aktierne efter denne beregning stadig højere end den indre værdi, benyttes den modificerede beregning. Alternativt benyttes den skattemæssige indre værdi.

¹⁸ Kapitaliseringsfaktorerne er fastsat af SKAT: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1863620&chk=201299>

¹⁹ Værdiansættelsen findes i sin fuldstændige form i bilag 1.

²⁰ Ved beregning af værdien skal formueskattekursen rundes nedad til nærmeste med 5 delelige tal

Med den modificerede regel bliver formueskattekursen som følger:

$$\text{Formueskattekurs} = \frac{1.099,62 + 331,68}{2} = 715,65$$

Med denne formueskattekurs bliver værdien af aktierne 3.575.000 kr., hvilket stadig er højere end den skattemæssige indre værdi. Dermed benyttes værdiansættelsen af aktierne efter den modificerede regel.

Denne værdiansættelse er et væsentligt stykke under den regnskabsmæssige indre værdi for sidste regnskabsår. Hvis man mener, at der foreligger særlige forhold, kan disse beregningsregler fraviges. Vi har dog ikke fundet anledning hertil, og fastholder derfor den beregnede værdi.

Bliver aktierne i Bryggervangens Supermarked overdraget til en person inden for gaveafgiftskredsen vil aktierne dermed blive værdiansat til 3.575.000 kr., hvilket vil være beløbet der kommer til at ligge til grund for aktieavancebeskatning samt boafgift.

4.2 Værdiansættelse ved overdragelse til medarbejder

Overdrages aktierne derimod til Martin Dalsø, der er butikschef i virksomheden, vil værdiansættelsen af aktierne ofte ske på samme måde, som hvis aktierne skulle overdrages til en ekstern part. En medarbejder, der ønsker at overtage aktierne i virksomheden, vil forsøge at købe disse til så lav en pris som muligt, mens ejerne vil forsøge at få så meget for aktierne som muligt.

SKAT har udarbejdet et cirkulære med en vejledning til, hvorledes aktierne kan værdiansættes, såfremt disse skal overdrages til for eksempel en medarbejder. Cirkulæret kaldes TSS-cirkulære 2000-09 om værdiansættelse af aktier og anparter, og vi vil gennemgå dets regler herunder.

Aktier og anparter skal i henhold til dette cirkulære værdiansættes til handelsværdien, ligesom det var tilfældet ved overdragelser til personer inden for gaveafgiftskredsen. Hvis handelsværdien er ukendt, kan værdiansættelsen ske efter den såkaldte "hjælperregel".

Denne værdiansættelse tager udgangspunkt i den regnskabsmæssige egenkapital ifølge virksomhedens senest aflagte årsregnskab. Cirkulæret fastslår, at visse aktiver skal værdiansættes anderledes end de regnskabsmæssige principper, hvorved også egenkapitalen reguleres.

De omhandlende aktiver er:

- Fast ejendom: Værdiansættes i henhold til senest kendte offentlige vurdering, tillagt ombygningsudgifter, såfremt disse ikke er medtaget i den offentlige vurdering. Er der tale om udenlandske ejendomme, værdiansættes disse til den bogførte værdi.
- Associerede og tilknyttede virksomheder: Værdiansættes til handelsværdien på opgørelsestidspunktet. Såfremt handelsværdien er ukendt, værdiansættes disse i henhold til hjælpereglen.
- Udskudt skat: Udskudt skat indgår i beregningen, men reguleres på baggrund af de øvrige reguleringer der foretages af de enkelte aktivposter, jf. ovenstående.
- Egne aktier: En eventuel beholdning af egne aktier skal ikke medregnes ved værdiansættelsen. Dog reduceres aktiekapitalen med den andel som egne aktier repræsenterer.
- Goodwill: Goodwill værdiansættes efter retningslinjerne i TSS-cirkulære 2000-10: Vejledende anvisning om værdiansættelse af goodwill.

I det seneste årsregnskab for Bryggervangens Supermarked A/S så aktiver og passiver ud, som det er oplistet her til højre²¹.

Virksomheden har ingen fast ejendom, hvorfor dette punkt i cirkulæret ikke er aktuelt.

De finansielle anlægsaktiver dækker over aktieindskud i forbindelse med virksomhedens deltagelse i fællesindkøb samt supermarkedskæden Superbest. Disse aktiebeholdninger udgør ikke engang 1 % af de samlede aktiebeholdninger i de

Aktiver	
Goodwill	0
Materielle anlægsaktiver	8.437.051
Finansielle anlægsaktiver	221.500
Varebeholdninger	5.250.630
Tilgodehavender	2.040.084
Værdipapirer	2.720.029
Likvide beholdninger	1.186.582
Aktiver i alt	19.855.876
Passiver	
Udskudt skat	281.739
Langfristede gældsforpligtelser	4.302.904
Kortfristet del af langfristet gæld	708.370
Leverandører af varer og tjenesteydelser	3.541.604
Gæld til tilknyttet virksomhed	808.523
Anden gæld	1.885.929
Passiver i alt	11.529.069
Egenkapital	8.326.807

²¹ Figur 4.1 Kilde: Egen tilvirkning

enkelte virksomheder, hvorfor ingen af de finansielle anlægsaktiver kvalificerer sig som associerede eller tilknyttede virksomheder. Som følge heraf skal der ikke foretages regulering.

Inden beregningen af goodwill foretager vi således ingen reguleringer af virksomhedens aktiver, hvorfor virksomhedens udskudte skat ikke reguleres. Eneste forskel mellem virksomhedens regnskabsmæssige egenkapital og værdiansættelsen i henhold til TSS-cirkulære 2000-09 er dermed en eventuel positiv værdiansættelse af virksomhedens goodwill.

4.2.1 Goodwill

Som det tidligere blev nævnt, kan goodwill værdiansættes i henhold til TSS-cirkulære 2000-10. Dette cirkulære fastsætter, at goodwill kan værdiansættes efter et skøn over handelsværdien under hensyntagen til de konkret foreliggende omstændigheder. Såfremt der eksisterer en kutyme for beregning af goodwill, hvilket der gør i nogle brancher, kan denne kutyme ligge til grund for beregningen. Er dette ikke tilfældet, har SKAT udarbejdet en beregningsmodel til brug for værdiansættelsen.

Beregningsmodellen tager som hovedregel udgangspunkt i virksomhedens resultat før skat, opgjort efter reglerne i årsregnskabsloven, for de seneste tre regnskabsår; 2009/08, 2008/07 samt 2007/06. Disse resultater skal reguleres for følgende:

- Finansielle indtægter fratrækkes
- Finansielle omkostninger tillægges
- Der reguleres for eventuelle ekstraordinære poster
- Afskrivninger vedrørende tilkøbt goodwill tillægges

De regulerede resultater vægtes med 3 for 2009/08, 2 for 2008/07 og 1 for 2007/06. Herefter divideres det summerede resultat med 6, hvorved der fremkommer en vægtet gennemsnitsindtjening.

Beregningen skal korrigeres for udviklingstendensen, såfremt der har været stigning eller fald i begge perioder beregningen vedrører, altså fra 2006/07 til 2007/08 og fra 2007/08 til 2008/09. Den gennemsnitlige tendens tillægges eller fratrækkes fra den vægtede gennemsnitsindtjening.

Der skal i beregningen også fratrækkes en forrentning af virksomhedens aktiver, i det omfang de er driftsfremmede. Forrentningen sker på baggrund af en rentesats fastsat af SKAT.

Til sidst kapitaliseres resultat med en kapitaliseringsfaktor fastsat ud fra den på overdragelsen gældende kapitalsats + 8 % samt den forventede levetid på virksomhedens goodwill.

For Bryggervangens Supermarked A/S har vi beregnet os frem til følgende²²:

Vægtet gennemsnitsindtjening for perioden 2006/07 til 2008/09	1.385.219 kr.
Korrektion for udviklingstendensen	-1.291.648 kr.
Forrentning af virksomhedens ikke driftsfremmede aktiver	-1.100.944 kr.
Beregnet værdi før kapitalisering	-1.007.373 kr.

Idet den beregnede værdi af virksomhedens goodwill er negativ, indgår den i værdiansættelsen af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S med en værdi på 0 kr.

Der kan i visse situationer foretages en regulering af den beregnede goodwill. Dette kan blandt andet ske, såfremt man har velbegrundede forventninger til fremtiden, eller der er sket en væsentlig udvikling fra tidspunktet for aflæggelsen af det sidste regnskab og frem til overdragelsen. Vi vurderer dog ikke, at dette er tilfældet hos Bryggervangens Supermarked, hvorfor værdiansættelsen af virksomhedens goodwill anses som endelig.

På baggrund af ovenstående kan vi konkludere, at værdiansættelsen af aktierne i Bryggervangens Supermarked i henhold til TSS-cirkulære 2000-09, herunder goodwill i henhold til TSS-cirkulære 2000-10, resulterer i en værdi, der svarer til virksomhedens regnskabsmæssige egenkapital ved udgangen af sidste regnskabsår. Dermed bliver værdien af aktierne 8.326.807 kr., hvilket er væsentlig højere end værdien fastsat ud fra gavecirkulæret.

²² Værdiansættelsen findes i sin fuldstændige form i bilag 2

4.2.2 Sammenfatning

Værdiansættelse af aktierne vil i mange tilfælde være lig med den pris, der aftales mellem køber og sælger, da køber vil forsøge at få den højeste pris for aktierne, mens sælger vil forsøge at presse prisen som meget som muligt. I visse tilfælde kan der dog være et interessefællesskab mellem køber og sælger, der gør, at prisen på aktierne ikke fastsættes efter markedskræfterne, for eksempel når køber og sælger er i familie. I disse tilfælde har SKAT udarbejdet nogle vejledninger til, hvorledes værdiansættelsen af aktierne kan finde sted.

Vi har i dette afsnit redegjort for disse vejledninger, og beregnet værdien af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S, såfremt de overdrages til henholdsvis de nuværende ejeres søn eller til en af supermarkedets medarbejdere. I forbindelse med disse værdiansættelser har vi fastlagt, at prisen på aktierne, med udgangspunkt i det senest aflagte årsregnskab vil være 3.575.000 kr., såfremt de overdrages til sønnen, mens prisen er 8.326.807 kr. hvis de overdrages til en medarbejder.

SKATs vejledninger er som navnet antyder vejledende, og det er derfor muligt at fravige disse, såfremt der er forhold, der taler herfor. Er der tvivl om værdiansættelsen af aktier, kan det være fornuftigt at indhente et bindende svar fra SKAT, hvor SKAT tager stilling til værdiansættelsen og anerkender disse. Dette vil sikre parterne mod ubehagelige overraskelser i forbindelse med for eksempel aktieavancebeskatning.

5 Skattemæssige konsekvenser for nuværende ejere

Hvis parret vælger at overdrage virksomheden gennem overdragelse af aktierne i det aktieselskab virksomheden ligger i, kan overdragelsen have skattemæssige konsekvenser for parret. Når vi vælger at benytte betegnelsen "hvis", så skyldes det at parret også kan overdrage f.eks. aktiviteter fra virksomheden, og således ikke aktierne heri. Disse forskellige muligheder er forklaret nærmere i afsnit 7 om generationsskiftemodeller.

De skattemæssige konsekvenser for parret opstår kun, såfremt aktierne overdrages fra privatsfæren. Skulle parret ønske at skyde et holdingselskab ind mellem privatsfæren og virksomheden, vil det være holdingselskabet, der afstår aktierne, og her gælder andre regler for aktieavancebeskatning. Hvorvidt indskydelse af holdingselskab er relevant, vil blive behandlet i afsnit 9.

Idet vi ikke på nuværende tidspunkt kan sige noget om, hvorvidt vores anbefaling vil være en holdingselskabsstruktur, eller hvorvidt ejerne måtte ønske dette, vil vi forklare og vurdere aktieavancebeskatningsreglerne for både virksomheder og private.

5.1 Overdrages aktierne fra privatsfæren

Som hovedregel skal man ikke beskattes, når værdien af ens aktiver stiger²³. Dette er dog ikke gældende for aktier, hvor avancen ved værdistigninger beskattes efter reglerne i aktieavancebeskatningsloven²⁴. Overdrages aktierne, der i dette tilfælde er unoterede, med tab, er der mulighed for, at tabet kan fradrages i den skattepligtige indkomst.

Skattereglerne for aktieavancer gælder, uanset om aktierne bliver solgt, overdraget som gave eller overdraget som arv. Disse overdragelser sidestilles alle med et salg af aktierne²⁵. Når aktier afstås fra privatsfæren, skal en eventuel gevinst medregnes i skattepligtiges aktieindkomst. Aktieindkomst beskattes efter særlige regler, hvorved beløb op til 48.300 kr. pr. ægtefælle beskattes med 28 %. Skattesatsen på 28 % nedsættes fra 2012 til 27 %, hvilket vi vil tage udgangspunkt i, i denne opgave, da aktierne ikke vil blive overdraget inden da. Aktieindkomst overstigende 48.300 kr. pr. ægtefælle beskattes med 42 %. For god ordens skyld skal det nævnes, at der ikke er planlagt nogen ændringer i denne skattesats.

²³ Kilde: Statsskattelovens § 5, stk. 1, litra a

²⁴ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 1

²⁵ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 31

Gevinster eller tab opgøres som forskellen mellem afståelsessummen og anskaffelsessummen²⁶. Afståelsessummen vil ved et salg af aktierne være salgsprisen. Overdrages aktierne som gave eller arv, vil afståelsessummen være det beløb, der ligger til grund ved beregning af gaveafgift, boafgift eller indkomstskat²⁷. Anskaffelsessummen er den samlede sum for alle de aktier, der afstås i virksomheden.

Da vi ved, at de nuværende ejere af virksomheden har overtaget aktierne i virksomheden fra henholdsvis mandens mor og mandens søskende, er det et væsentligt forhold, hvorvidt disse overdragelser er sket med skattemæssig succession. Er dette tilfældet, vil anskaffelsessummen ikke være lige med den sum, de nuværende ejere har betalt for aktierne, men derimod den oprindelige anskaffelsessum der er taget med videre igennem rækken af successioner.

I forbindelse med parrets erhvervelse af aktier skete købene i sin tid ikke med skattemæssig succession, hvorfor anskaffelsessummen er lig med parrets betaling for aktierne. Den første tredjedel af aktierne blev købt af Eriks mor, mens de resterende to tredjedele blev købt af Eriks søskende.

Prisen var som følgende:

- 33,3 % af aktierne: købt af Eriks mor i 1988 700.000 kr.
- 66,6 % af aktierne: købt af Eriks søskende i 1991 5.000.000 kr.
- **I alt: 100 % af aktierne 5.700.000 kr.**

Når det kommer til opgørelsen af afståelsessummen, så er den noget sværere at bedømme på nuværende tidspunkt, da vi endnu ikke ved, hvem der overtager virksomheden. Det væsentlige i denne forbindelse er dog afståelsessummerne, såfremt aktierne overdrages enten til sønnen eller den nuværende butikschef. Når dette er væsentligt, så skyldes det, at en indikation på størrelsen af aktieavancen kan være med til at fastsætte, hvorvidt det kan være en fordel at benytte reglerne om at overdrage aktierne med skattemæssig succession eller ej.

Hvis overdragelsen sker til børn, børnebørn, søskende, søskendes børn, søskendes børnebørn eller en samlever kan der under visse forudsætninger være mulighed for at overdrage aktierne med skattemæssig succession. Reglerne om skattemæssig succession kan desuden finde anvendelse ved overdragelse til nær medarbejder, såfremt visse betingelser er opfyldt. Disse regler er nærmere beskrevet i afsnit 7.1.

²⁶ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 26, stk. 2

²⁷ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 31

Er aktieavancen meget lille, eller negativ, i forbindelse med en aktieoverdragelse, kan det for eksempel være en fordel ikke at benytte reglerne om skattemæssig succession, og i stedet få gjort "rent bord", og betalt skatten heraf. Modsat vis kan det ved en meget høj aktieavance være en fordel at benytte reglerne om skattemæssig succession.

Til brug for denne vurdering har vi brug for at kende afståelsessummerne ved en overdragelse til sønnen eller den nuværende butikschef. Vi kan selvsagt ikke sige noget om, hvad værdien vil være i fremtiden, men en værdiansættelse af aktierne på nuværende tidspunkt kan give en indikation af, hvorvidt der er tale om et tab eller en gevinst, samt i hvilket niveau der er tale om.

I hhv. afsnit 4.1 og 4.2 blev aktierne værdiansat, såfremt de overdrages til henholdsvis sønnen eller den nuværende butikschef. I afsnittet kommer vi frem til, at aktierne værdiansættes således:

- Ved overdragelse til sønnen 3.575.000 kr.
- Ved overdragelse til den nuværende butikschef 8.326.807 kr.

På baggrund af disse værdier kan vi beregne de skattemæssige avancer, såfremt aktierne overdrages til en af de to parter.

Skattemæssig avance ved overdragelse til sønnen:

- Afståelsessum 3.575.000 kr.
- Anskaffelsessum 5.700.000 kr.
- **Skattemæssig avance -2.125.000 kr.**

Den negative avance på de unoterede aktier, giver ejerne et fradrag i den fremtidige skattepligtige indkomst, jf. aktieavancebeskatningslovens § 13 samt personskattelovens § 8A, stk. 5. Disse regler giver en skattebesparelse på 27 % af de første 48.300 kr. pr. ægtefælle, og 42 % af resten. Dette giver en samlet skattebesparelse på:

- Skattebesparelse af de første 96.600 kr. 26.082 kr.
- Skattebesparelse af resten 851.928 kr.
- **Samlet skattebesparelse 878.010 kr.**

Skattemæssig avance ved overdragelse til den nuværende butikschef:

- Afståelsessum 8.326.807 kr.
- Anskaffelsessum 5.700.000 kr.
- **Skattemæssig avance 2.626.807 kr.**

Lovgivningen giver desuden mulighed for, at personer der var hovedaktionærer pr. 18. maj 1993 kan få et ejertidsnedslag i den skattemæssige avance på 1 % for hvert hele ejerår til og med 1998, dog

maksimalt 25 %²⁸. Såfremt aktierne ikke er anskaffet på samme tidspunkt, hvilket er tilfældet i vores situation, fordeles ejertidsnedslaget forholdsmæssigt.

Ejertidsnedslaget vil derfor i vores situation være på 10 % for en tredjedel af den beregnede avance, og 7 % for de resterende to tredjedele af den beregnede avance, hvilket svarer til et effektivt ejertidsnedslag på 8 %.

Den skattemæssige avance kan dermed opgøres som følgende ved en overdragelse til den nuværende butikschef.

• Beregnet avance før ejertidsnedslag	2.626.807 kr.
• Ejertidsnedslag	-210.145 kr.
• Skattemæssig avance til beskatning	2.416.662 kr.

Som tidligere nævnt beskattes aktieindkomst op til 48.300 kr. pr. ægtefælle med 27 %, mens det resterende beskattes med 42 %. På den baggrund kan vi beregne den skat, der kommer til betaling, såfremt overdragelsen sker til den nuværende butikschef.

• Skattebetaling af de første 96.600 kr.	26.082 kr.
• Skattebetaling af resten	974.426 kr.
• Samlet skattebetaling	1.000.508 kr.

En overdragelse til sønnen, i henhold til den beregnede værdiansættelse, vil ikke give en skattebetaling. En sådan overdragelse vil derimod give en stor skattebesparelse. En overdragelse til butikkens nuværende butikschef vil modsætningsvist give en forholdsvis høj skattebetaling.

5.2 Overdrages aktierne fra kapitalselskab

Såfremt aktierne overdrages fra et kapitalselskab, skal tab eller gevinster ikke medregnes til virksomhedens skattepligtige indkomst, og bliver dermed ikke beskattet. På samme måde giver et eventuelt tab heller ikke fradragsret²⁹. Dette vil således gøre sig gældende såfremt ejerskabet af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S bliver lagt ind i et holdingselskab.

Ovenstående regler er kun gældende så længe der er tale om datterselskabsaktier eller koncernselskabsaktier. Der er i skattemæssig henseende tale om datterselskabsaktier, når aktierne ejes af et andet kapitalselskab, der ejer mindst 10 % af aktiekapitalen i datterselskabet³⁰, hvilket vil

²⁸ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 47

²⁹ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 8

³⁰ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 4 A

være gældende, såfremt ejerne af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S vælger at ligge disse aktier ind i et holdingselskab.

Aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S kan ligges ind i et holdingselskab, uden skattemæssige konsekvenser ved en skattefri aktieombytning. Denne omstrukturingsmodel er nærmere behandlet i afsnit 8.1.

Overdrages aktierne fra et holdingselskab til f.eks. søn eller nuværende butikschef, vil de nuværende ejere dermed ikke skulle beskattes af aktieavancen. Beskatning af midlerne vil først finde sted, når midlerne trækkes ud af holdingselskabet.

5.3 Ophørspension

Når hovedaktionærer afstår deres virksomheder, har de, såfremt visse betingelser er opfyldt, mulighed for at reducere avancebeskatning gennem indskud på en ophørspension. Således har hovedaktionærer mulighed for at indskyde en eventuel skattepligtig fortjeneste ved afståelse af aktier i en virksomhed, hvor den pågældende er hovedaktionær, på en pensionsordning.

Visse betingelser skal dog være opfyldt, såfremt disse regler anvendes:

- Den der opretter pensionsordningen skal være fyldt 55 år ved afståelsen af aktierne i virksomheden³¹.
- Der skal være tale om en hovedaktionær³², hvilket er defineret i aktieavancebeskatningslovens § 4. En hovedaktionær ejer eller har inden for de seneste fem år ejet 25 % eller mere af aktiekapitalen, eller har inden for samme periode rådet over mere end 50 % af stemmeværdien. I opgørelsen af ejerandelen indgår begge ægtefællers ejerandel.
- Den der opretter pensionsordningen skal inden for de seneste 15 år have været hovedaktionær i 10 år i et selskab, der har drevet erhvervsmæssig virksomhed³³.
- Den erhvervsmæssige virksomhed må ikke i overvejende grad have bestået af udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende, det vil sige i passiv kapitalanbringelse³⁴.

³¹ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A

³² Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A

³³ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 2

³⁴ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 3

- Revisor, advokat eller lignende skal afgive skriftlig erklæring om det beløb, der kan indskydes på en sådan pensionsordning³⁵.

Er ovenstående betingelser opfyldt, er der mulighed for at indskyde den skattepligtige fortjeneste ved salg af aktierne på en pensionsordning med løbende udbetalinger³⁶, en rateforsikring eller en rateopsparing i pensionsøjemed. Det indskudte beløb kan dog maksimalt udgøre 2.507.900 kr.³⁷, og skal indbetales på pensionsordningen inden for en periode på 10 år fra og med det år, hvor aktierne eller en andel heraf er afstået i³⁸.

Afhængigt af, hvilken ordning der benyttes, er der forskellige regler for, hvornår udbetalingerne kan påbegyndes. Fælles for ordningerne er dog, at udbetalingerne skal ske over mindst 10 år.

Når der indbetales til en ophørspension, kan indbetalingen fratrækkes i kapitalindkomsten. På denne måde kommer aktieavancen ikke til beskatning med det samme, men bliver beskattet i takt med udbetalingerne fra pensionsordningen. Såfremt parret ikke i pensionsalderen vil få en indkomst, der overstiger topskattegrænsen på 389.900 kr.³⁹ inklusive pensionsudbetalingerne, vil disse blive beskattet med bundskatten som i en gennemsnitlig kommune udgør 37,27 %, hvorimod en beskatning af avancen på nuværende tidspunkt vil udløse en skat på 42 %.

Afstår parret f.eks. virksomheden til den nuværende butikschef til den pris, vi fastsatte i afsnit 4.2, vil den økonomiske fordel komme til at se ud som herunder⁴⁰ under forudsætning af, at udbetalingerne sker over 10 år. Der er i regnestykket ikke taget højde for afkast på pensionen, inflation og så videre, og der er således kun tale om et groft overslag.

Fuld beskatning i afståelsesåret			Udbetaling gennem ophørspension		
	Aktieavance	kr. 2.416.662	kr. 2.416.662	Aktieavance	
	Skat (Kapitalindkomst)	kr. -1.000.508	kr. -2.416.662	Indskud på ophørspension	
	Overskud til udbetaling nu og her	kr. 1.416.154	kr. -		
Årlig "udbetaling" over 10 år før skat	kr.	141.615	kr. 241.666	Årlig "udbetaling" over 10 år før skat	
	Skat	kr. -	kr. -90.069	Skat (Personlig indkomst - 37,27 %)	
Årlig "udbetaling" over 10 år efter skat	kr.	141.615	kr. 151.597	Årlig "udbetaling" over 10 år efter skat	
Årlig "ekstraskat" i forhold til pension		kr. 9.982		Årlig skattebesparelse ved pension	

³⁵ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 8

³⁶ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 5

³⁷ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 6

³⁸ Kilde: Pensionsbeskatningslovens § 15A, stk. 7

³⁹ Kilde: http://www.skm.dk/tal_statistik/skatteberegning/7945.html#procenter

⁴⁰ Figur 5.1 Kilde: Egen tilvirkning

Afhængigt af, hvem parret afstår deres aktier i Bryggervangens Supermarked A/S til, kan det dermed være en mulighed at overveje at etablere en ophørspension.

5.3.1 Sammenfatning

Overdragelse af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S kan ske fra såvel privatsfæren samt fra et selskab, såfremt ejerne ønsker at ligge aktierne ind i et holdingselskab. Ved afståelse af aktierne fra et holdingselskab vil en gevinst eller et tab ikke skulle medregnes til holdingselskabets skattepligtige indkomst. Modsætningsvis skal aktieavance beskattes, såfremt aktierne overdrages fra privatsfæren.

Vi har på baggrund af værdiansættelsen, i næste afsnit, beregnet de skattemæssige konsekvenser på baggrund af aktiernes nuværende værdi, såfremt aktierne overdrages til henholdsvis sønnen eller den nuværende butikschef.

En overdragelse til sønnen vil udløse et skattefradrag med en skatteværdi på 878.010 kr., hvilket kan tillægges de under afsnit 2.5.2 nævnte værdier. Dette underbygger argumentet om, at parret har råd til, at give virksomheden til sønnen, uden særlig betaling herfor.

En overdragelse til den nuværende butikschef vil udløse en aktieavancebeskatning på 1.000.508 kr. Parret har dog mulighed for at etablere en ophørspension, der vil give parret ret til at indskyde den skattepligtige avance på en pensionsordning, og få fradrag herfor. Dermed kommer avancen ikke til beskatning med det samme, men bliver beskattet i takt med de løbende udbetalinger fra pensionsordningen. Denne beskatning vil givetvis være lavere end beskatningen i afståelsesåret, hvorfor en sådan ordning kan være værd at overveje.

En overdragelse til sønnen vil således give en stor skattebesparelse, mens en overdragelse til medarbejderen modsætningsvist vil give en stor skattebetaling.

6 Finansiering

Når der skal foretages generationsskifte, er en af forudsætningerne for, at dette kan gennemføres, at den som skal overtage virksomheden, kan finansiere dette. Afhængig af, hvem der skal overtage virksomheden, kan der være forskellige krav til finansiering. På baggrund af ovenstående værdiansættelse ses det, at der skal fremskaffes ikke ubetydelige midler for at finansiere generationsskiftet. Dog vil der være mulighed for gennem valg af generationsskiftemodel, at nedbringe behovet for finansiering. Dette vil blive gennemgået i afsnit 7 Generationsskiftemodeller. Som vi tidligere har nævnt, er de mulige arvtagere sønnen Jan, den nuværende butikschef Martin og alternativt eksterne købere. Det er tidligere nævnt i afsnit 5, at der, såfremt der ikke anvendes succession, vil det udløse aktieavance til beskatning for de nuværende ejere, såfremt overdragelsen sker til butikschefen Martin.

6.1 Finansieringsmuligheder

Afhængig af, hvem af ovenstående der erhverver aktierne, vil der være forskellige finansieringsmuligheder. Listen er ikke udtømmende, hvorfor der er flere muligheder, som dog ikke er vurderet relevante for det ønskede generationsskifte. De fravalgte finansieringsmuligheder vil derfor ikke blive beskrevet yderligere. De relevante finansieringsmuligheder er:

- egenfinansiering
- gave
- gældsbev
- finansiering gennem driftsselskabet
- fremmedfinansiering

Der kan desuden være mulighed for at kombinere finansieringen fra to eller flere af de nævnte muligheder. Såfremt dette vurderes relevant, vil det blive gennemgået under finansieringsmulighederne for de enkelte personer, som er mulige arvtagere.

6.1.1 Egenfinansiering

Såfremt det er muligt at finansiere en virksomhedsovertagelse gennem egenfinansiering, vil dette umiddelbart være den billigste løsning, da der derved spares renter, der ellers vil blive tilskrevet det lånte beløb, hvilket skal finansieres gennem indtjening i virksomheden.

Egenfinansiering vil dog sjældent være muligt ved generationsskifte inden for familien, da generationsskiftet i sådanne tilfælde ofte vil være delvist begrundet i at overføre midler til næste generation.

6.1.2 Gave

Ved at overdrage virksomheden som gave vil de nuværende ejere således ikke få nogen kompensation for deres afståelse af virksomheden, hvorfor en sådan finansiering vil kræve, at de nuværende ejere har en økonomi, som tillader dem at afstå virksomheden uden vederlag.

Overdrages virksomheden som gave, vil modtager være skatte- eller boafgiftspligtig af denne, hvorfor det er vigtigt at vurdere, hvorvidt modtager har råd til at betale denne beskatning inden en overdragelse finder sted.

Beskatning ved gave vil være på 15 % i tilfælde af, at overdragelsen sker til Jan med fradrag af et årligt bundfradrag på 58.700 kr. pr. forældre. Skulle de nuværende ejere i forbindelse med en overdragelse til Martin Dalsø give en gave, vil Martin Dalsø blive beskattet af denne gave efter de normale indkomstskatteregler.

6.1.3 Gældsbrief

Hvis sælger ikke kræver, at købesummen betales kontant, er det muligt at overdrage virksomheden, mod at der oprettes et gældsbrief, som efterfølgende afdrages med den profil, som det aftales mellem parterne.

Ved et gældsbrief er der aftalefrihed parterne imellem, hvorfor køber og sælger i fællesskab har mulighed for at aftale, under hvilke forhold dette gældsbrief skal bestå, dvs. de kan frit aftale rente, løbetid og indfrielsesvilkår. Man skal dog være opmærksom på ligningsloven § 2 (armslængdeprincippet), som gør, at hvis der er aftalt en meget lav rente pga. fælles interesse om at holde en lav købesum, vil parterne blive beskattet af indtægter hhv. udgifter, som var renten fastsat på markedsvilkår.

Såfremt man ønsker at aftale en meget lav rente, vil det være muligt i stedet at afdrage gælden via et anfordringsgældsbrief. Ved et sådant gældsbrief vil det være muligt at aftale en rente ned til 0 % uden beskatning af renteindtægt til følge.

Ved et anfordringsgældsbrief skal køber dog være opmærksom på, at sælger kan kræve beløbet indfriet på anfordring. Køber skal derfor overveje sandsynligheden for et sådant krav fra sælger og evt. mulighederne for alternativ finansiering, såfremt situationen måtte opstå.

6.1.4 Fremmedfinansiering

Såfremt ingen af ovenstående finansieringsforslag er mulige, vil der slutteligt være mulighed for at skaffe finansiering udefra, dvs. primært fra banker eller realkredit. Fremmedfinansiering vil oftest være et dyrt alternativ i forhold til de øvrige muligheder. Såfremt køber kan belåne aktiver gennem

realkreditinstitutter, kan et sådant lån i øjeblikket optages med en rente på ca. 4 %⁴¹, mens et banklån umiddelbart vil være dyrere. Hvor meget dyrere afhænger formentlig af den sikkerhed, køber kan stille over for banken. Der er taget udgangspunkt i rentesatsen for en forretningskonto med kredit gennem Nordea, hvorved der opnås en rente på 8 %⁴².

Ulempen ved fremmedfinansiering er dog, at renterne skal finansieres gennem indtjening i virksomheden, hvorfor der fra start af vil være høje krav hertil. Afhængig af om ejerskabet og lånet er optaget personligt eller i et holdingselskab, vil midlerne til tilbagebetaling desuden være beskattet som løn eller udbytte, hvorfor der altså skal være en højere indtjening i virksomheden, end de renter der i sidste ende skal betales til banken.

6.1.5 Finansiering gennem driftsselskabet

Som det senere vil blive uddybet i afsnit 7.5, er der mulighed for, at driftsselskabet selv finansierer en del af generationsskiftet, såfremt arvtager ikke selv har de nødvendige midler til at finansiere overtagelsen. En sådan finansiering kræver dog, at dette kombineres med en anden finansieringsform, idet det ikke er muligt at foretage et fuldstændigt generationsskifte udelukkende gennem finansiering via driftsselskabet.

Anvendelse af en sådan finansiering afhænger dog direkte af det endelige valg af generationsskiftemodel, hvorfor denne finansiering ikke vil blive behandlet yderligere i dette afsnit, og ej heller vil indgå i de videre overvejelser angående valg af finansiering.

6.2 Sammenholdelse af de mulige overtagere

Vi vil i nærværende afsnit vurdere de mulige overtageres forskellige muligheder for finansiering i tilfælde af, at de måtte få chancen for at overtage Bryggervangens Supermarked A/S.

6.2.1 Finansiering i tilfælde af Jan som arvtager

Jan har meget begrænsede midler, hvorfor der tages udgangspunkt i, at hele købesummen vil skulle finansieres via lånte midler.

Foretages generationsskiftet ved hjælp af gave på én gang, vil der være tale om en væsentlig skattebetaling, som han vil være tvunget til at finansiere på anden vis. Med udgangspunkt i den tidligere foretagne værdiansættelse på 3.575.000 kr. vil Jan derfor være tvunget til at betale 518.640

⁴¹ Kilde: Nordea pr. 26. november 2010

⁴² Kilde: http://www.nordea.dk/sitmod/upload/root/main_dk/priser/udlaan.pdf

kr. i gaveafgift⁴³. Dette vurderes ikke umiddelbart realistisk at betale, med mindre han vælger at opsøge fremmedfinansiering.

Finansieringen kan dog i stedet foretages via et anfordringsgældsbevis, hvorefter der årligt nedskrives med de maksimale 117.400 kr., uden der udløses gaveafgiftsbeskatning. Dette vil dog i sig selv ikke være nok, idet det med denne fremgangsmåde vil tage 30 år, før hele gælden er afdraget ved hjælp af disse årlige nedskrivninger. Det er vigtigt, at hele gælden er afdraget/nedskrevet inden forældrene dør, da Jan i tilfælde af forældrenes død vil være tvunget til at betale det resterende beløb til boet, hvorefter det vil indgå i boet til udlodning af arv. Da det vurderes, at de nuværende ejere kan risikere at være døde inden for de kommende 30 år, vil det derfor være nødvendigt for Jan at afdrage en del af beløbet løbende, således at gælden vil være afdraget fuldt ud inden forældrenes død.

Alternativt kan Jan nøjes med at få overdraget en del af virksomheden som gave, hvorefter han vil skulle skaffe fremmedfinansiering til betaling af gaveafgift, mens den resterende del belånes ved et anfordringsgældsbevis, som årligt nedskrives med det gaveafgiftsfrie beløb.

Når anden fase af den nye selskabslov træder i kraft den første marts 2011, åbnes der op for, at en kapitalforhøjelse kan gennemføres ved udstedelse af gældsbevis, hvorved et generationsskifte kan foretages med en meget lille finansiering. Denne mulighed er nærmere behandlet i afsnit 7.4 vedrørende generationsskifte ved A/B-modellen.

6.2.2 Finansiering i tilfælde af Martin som overtager

Såfremt Jan ikke ønsker eller kan overtage virksomheden, har Martin udtrykt ønske om at overtage virksomheden. De nuværende ejere har givet udtryk for, at de vil være villige til at acceptere værdiansættelsen, jf. TSS-cirkulære 2000-09 på 8.326.807 kr., hvilket formentlig er lavere, end hvis der var tale om overdragelse til en ekstern køber. De har dog samtidig givet udtryk for, at de ikke er interesseret i at give nogen form for kredit ved overdragelse til ham, da de i så fald ønsker at udtræde 100 % af virksomheden og ikke have nogen mellemværender i forbindelse hermed.

Da vi tidligere har fastslået, at Martin kun har en mindre friværdis i hans og konens ejerbolig, vil han således skulle låne en meget stor del af beløbet eksternt, da de øvrige modeller involverer en eller anden form for kredit eller løbende overdragelse.

Såfremt Martin skulle optage et lån på 8 mio. kr. med en rente på 8 %, vil der altså være tale om en årlig rentebetaling på over 650.000 kr. Dette beløb skal indtjenes som beskattede midler gennem virksomheden. Med udgangspunkt i at der beskattes med op til 56 %, mens der kun gives

⁴³ $(3.575.000 - 2 \cdot 58.700) \cdot 15 \% = 518.640$ kr. Der gives fradrag på $2 \cdot 58.700$ idet hver af forældrene kan give en gave på 58.700 kr. uden der udløses afgift

skattemæssigt fradrag på 25 - 32 %, skal der således udloddes mere end 1 mio. kr. årligt for blot at kunne betale renterne. Dertil skal lægges det beløb, Martin måtte have behov for til at leve for.

Som udgangspunkt vurderer vi, at det vil være svært for Martin at finansiere en overtagelse af Bryggervangens Supermarked. Vi vil dog ikke udelukke Martin som overtager af virksomheden, idet der inden generationsskiftet kan nå at ske mange ting, ligesom Martin eventuelt kan finde en billigere finansieringsform, der kan gøre overtagelsen reel.

6.2.3 Finansiering i tilfælde af ekstern køber

I tilfælde af at hverken Jan eller Martin kan eller vil overtage virksomheden, er sidste mulighed ifølge ejerne at foretage et salg til en ekstern part med ønsket om at opnå højest mulige avance. Hvis dette bliver aktuelt, er vores vurdering, at et sådant køb primært vil være relevant for personer eller virksomheder, som i forvejen har stor kapital til at foretage sådanne investeringer, således at et sådant køb vil kunne foretages med egne frie midler.

Da der er i tilfælde af overdragelse til eksterne købere er tale om, for opgaven ukendte personer, vil vi ikke have mulighed for at behandle eksterne køberes mulighed for finansiering yderligere. Det skal desuden tages i betragtning, at vi ved overdragelse til eksterne købere ikke kender overdragelsessummen, da vi ikke har foretaget en værdiansættelse efter markedskræfterne, idet det ikke er vurderet relevant for generationsskiftet, da ejernes prioritering først og fremmest er at overdrage til sønnen eller nær medarbejder.

6.3 Sammenfatning

De nuværende ejeres førsteprioritet er at overdrage virksomheden til deres søn Jan. De nuværende ejere har således udtrykt, at de er villige til at hjælpe sønnen med overtagelsen, såfremt han er interesseret i dette. Hvor meget finansiering der ved en eventuel overdragelse skulle blive brug for, afhænger af hvilken generationsskiftemodel der vælges at benytte. Skulle der i forbindelse med overtagelsen blive brug for likviditet af en størrelse, som forældrene kan finansiere via privatsfæren, vil det bedste være at gøre brug af et anfordringslån fra forældrene til ham med den laveste mulige rente, gerne på 0 %, såfremt det vil være acceptabelt for forældrene i forhold til ligestilling af børnene.

Lånet vil årligt blive nedskrevet med det maksimale gaveafgiftsfrie beløb på 117.400 kr. Derudover vil det være nødvendigt løbende at afdrage på gælden, dette vurderes dog også realistisk, idet Jan vil have fuldt ejerskab over virksomheden og dermed adgang til udlodning af resultat til afdrag på gælden.

Overdragelse til Martin vurderes som udgangspunkt ikke realistisk, idet han vil være tvunget til årligt at skabe en indtjening på over 1 mio. kr. for blot at kunne betale renterne på det lånte beløb. For at kunne nedbringe lånet samt for at have penge at leve for, vil det derfor være nødvendigt at have en endnu højere indtjening. Dette vurderes som et for højt krav at stille til virksomheden, hvilket meget vel vil kunne resultere i, at banken ikke vil indvillige i at indgå et lån til finansiering af overtagelsen. Derudover mener vi, at det vil være grænsende til det uansvarlige at overtage en virksomhed som denne med en viden om, at der årligt skal indtjenes minimum 1,5 mio. kr. for blot at have til renter og privatforbrug.

7 Generationsskiftemodeller

Når man ønsker at foretage et generationsskifte, er der flere forskellige modeller at gøre dette efter. Vi vil i dette afsnit redegøre for modellerne, herunder beskatningsreglerne samt fordele og ulemper ved de enkelte modeller.

Først vil vi gennemgå begrebet succession, som i sig selv ikke er en generationsskiftemodel, men kan anvendes i forbindelse med generationsskiftemodellerne.

Dernæst vil vi gennemgå følgende generationsskiftemodeller:

- Overdragelse af aktivitet
- Overdragelse af aktier
- Nytegning af aktier (forlods udbytteret)
- Tilbagesalg af aktier til det udstedende selskab

7.1 Succession

Er der for køber problemer med at fremskaffe de nødvendige midler til finansiering, kan det oftest hænge sammen med, at sælgers skattebetaling udgør en stor andel af den samlede salgssum. Det er naturligvis ikke køber som skal beskattes og dermed afholde udgiften, men da sælger bliver pålagt omkostningerne, vil han formentlig kræve en betaling af køber, som gør sælger i stand til at betale skatten. For at undgå dette, kan generationsskiftet foretages med succession.

Reglerne om overdragelse med anvendelse af succession kan kun anvendes til familie eller nære medarbejdere.

Familie som er omfattet af reglerne om mulighed for generationsskifte ved succession er børn, børnebørn, søskende, søskendes børn, ligesom adoptions- samt stedbørnsforhold sidestilles med naturligt slægtsforhold, jf. hhv. kildeskattelovens § 33 C og § 34, stk. 1. Ved lov nr. 532 af 17. juni 2008 blev personkredsen udvidet til også at omfatte samlever⁴⁴.

For at en medarbejder kategoriseres som "Nær medarbejder" kræves det, at der er tale om en medarbejder, som gennem de seneste 5 år har været beskæftiget i et antal timer svarende til fuldtidsbeskæftigelse i minimum 3 år i virksomheden, jf. aktieavancebeskatningsloven § 35, efterfølgende reguleret ved lov nr. 532 af 17. juni 2008⁴⁵.

⁴⁴ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 31

⁴⁵ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 100

Anvendes reglerne om succession indebærer det, at sælger ikke beskattes af eventuelle avancer ved overdragelsen. Til gengæld indtræder køber i sælgers skattemæssige stilling, det vil sige, at køber skattemæssigt anses for at have en anskaffelsessum svarende til den sælger havde, da han oprindeligt erhvervede virksomheden. Derved vil køber blive beskattet af både egen samt sælgers avance, den dag han selv måtte sælge aktierne (antaget at der er avance for både sælger og køber).

Reglerne kan ikke anvendes i tilfælde, hvor der er tale om passiv virksomhed. Passiv virksomhed indebærer, at de finansielle aktiver i de 3 seneste år ikke må overstige 75 % af virksomhedens samlede aktiver. Finansielle aktiver dækker over fast ejendom beregnet til udlejning, kontante midler samt værdipapirer og øvrige lignende aktiver. Der er en tilsvarende grænse for de finansielle indtægter.

Såfremt der er fast ejendom blandt aktiverne, skal der i det konkrete tilfælde sondres mellem, om hvorvidt ejendommen er ment for udlejning eller næringsvirksomhed for at vurdere, om hvorvidt reglerne må anvendes.

For at kunne anvende successionsreglerne er det et krav, at der som minimum overdrages 1 % af aktiekapitalen pr. overdragelse, jf. aktieavancebeskatningslovens § 34, stk. 1, nr. 2. Der har tidligere været regler om, at minimumskravet var 15 % af stemmerettighederne, hvorfor man skal være opmærksom på, at kravet nu udelukkende vedrører den nominelle aktiekapital uanset de dertil hørende stemmerettigheder.

7.1.1 Succession ved arv eller gave

Reglerne om succession kan også finde anvendelse i tilfælde ved vederlagsfri overdragelse, herunder ved død. Der er fortsat krav om, at der skal overdrages mindst 1 % af kapitalen i virksomheden, samt at der som ved ovenstående gennemgang ikke er tale om passiv virksomhed.

Anvendes reglerne om succession samtidig med, at overdragelsen sker ved gave eller arv, skal der ved overdragelsen betales bo- eller gaveafgift af det modtagne (afhængig af om der er tale om overdragelse ved død eller i levende live).

Ved udlæg fra dødsboer med succession skal der alene betales boafgift af det udlagte. Er der en arving som ønsker at overtage mere af virksomheden ved udlæg fra dødsboet, end hvad der reelt, tilfalder denne direkte gennem arven, kan det overskydende købes ved at betale differencen til boet, såfremt købet accepteres af de øvrige arvinger.

Man har i lovgivningen valgt at definitionen af samlever ved succession ved død, defineres i henhold til dødsboscattelovens § 37, jf. § 96, stk. 5, hvoraf det følger, at begrebet defineres i overensstemmelse med arvelovens §§ 87-89. Af dette følger, at der er tale om samlever, såfremt parterne levede sammen på fælles bopæl ved førsteafdøde samlevers død, samt at parterne ventede, havde eller havde haft fælles barn, eller havde levet sammen på den fælles bopæl i et ægteskabslignende forhold i de sidste to år inden dødsfaldet.

Dette er i modsætning til reglerne om succession i levende live, hvor samlever defineres ved kildeskattelovens § 33 C, jf. boafgiftslovens § 22, stk. 1, litra d. I dette tilfælde er der tale om samlever, når personer har haft fælles bopæl i de sidste to år før modtagelsen af gaven, eller har haft fælles bopæl med gavegiver i en sammenhængende periode på mindst to år, når den fælles bopæl alene er ophørt på grund af institutionsanbringelse.

7.1.2 Beskatning ved succession

Såfremt succession anvendes ved overdragelse mod vederlag, sker der ikke beskatning ved afståelsen. Modtager vil derimod blive beskattet af den fulde avance, opnået under både eget ejerskab og under overdragers ejerskab, når modtager måtte vælge at afstå virksomheden.

Anvendes reglerne om succession derimod ved gave eller arv, skal der som tidligere nævnt betales bo- eller gaveafgift, der skal dog ikke betales afgift af hele den modtagne virksomheds værdi. Ved beregning af afgiften gives der til arvingen et nedslag i afgiften som en slags kompensation for overtagelsen af den latente skattebyrde, jf. kildeskatteloven § 33 D.

Passivpost

Ovenstående kompensation beregnes ved en såkaldt passivpost, som udgør 30 % af skattebyrden. For aktieavance beregnes dog kun 22 % af den avance, som overdrageren skulle være beskattet af, såfremt man ikke havde valgt at anvende reglerne om succession. Passivposten svarer til ca. halvdelen af den skattebyrde, arvingen overtager. Derfor vil reglerne om succession kun være fordelagtige at bruge, såfremt der forventes et langvarigt ejerskab.

Hvis der sælges inden for kort tid efter overdragelsen ved succession, vil køber således blive gavebeskattet af ca. halvdelen af sælgers avance, hvorefter han vil blive fuldt beskattet efter aktieavancereglerne. Dermed vil der være opnået en højere samlet beskatning, end hvis der blot var valgt et generationsskifte med dertilhørende beskatning.

Reglerne om succession finder oftest anvendelse ved gaveoverdragelse, da det netop kun kan foretages til nærtstående, samtidig med at et køb med vederlag giver anledning til, at køber har behov for at fremskaffe store likvide midler for at finansiere overtagelsen.

7.1.3 Fordele ved succession

Den altovervejende fordel er, at der ikke umiddelbart i forlængelse af overdragelsen sker beskatning. Beskatningsbyrden overtages af erhververen.

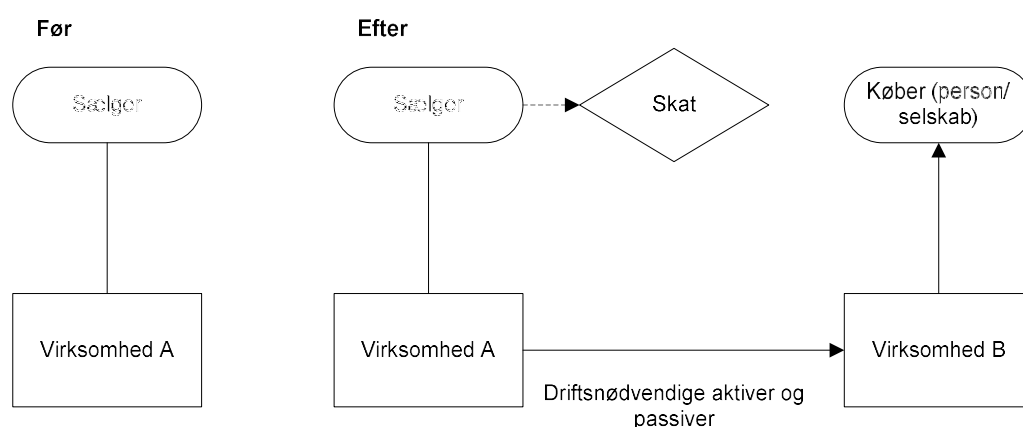
7.1.4 Ulemper ved succession

Køber overtager de skattemæssige forpligtelser, der påhviler overdrageren på erhvervelsestidspunktet. Disse forfalder til betaling, når køber senere vil foretage et salg. Køber kommer til at betale gave- eller boafgift af en del af den udskudte skat, idet der kun gives fradrag ved passivposten, som udgør 30 % af skattebyrden.

7.2 Overdragelse af aktivitet

Denne model indebærer, at aktiver og passiver, som er nødvendige for den fortsatte drift, overdrages til køber i et nyt selskab eller til dennes personlige virksomhed. Driftsnødvendige aktiver og passiver inkluderer også oparbejdet goodwill relateret til de overdragede aktiver og passiver⁴⁶. Derimod beholdes bl.a. likvider og værdipapirer i den eksisterende virksomhed for at holde salgssummen så lav som mulig.

Figur 7.1 Overdragelse af aktivitet

Kilde: Egen tilvirkning

⁴⁶ Kilde: <http://www.skm.dk/publikationer/udgivelser/1779/1791/>

Ved overdragelse af driftsaktiviteten i virksomheden udløses der fuld beskatning hos sælger, hvilket betyder, at en del af betalingen som minimum skal være kontant, med mindre sælger allerede inden salget har god likviditet, som kan finansiere skattebetalingen.

Ved goodwill oparbejdet i virksomheden udløses der ligeledes beskatning i forbindelse med salget, mens køber tilsvarende får afskrivningsret på goodwillen. Skattebetalingen ved salg af aktivitet medfører derudover et potentielt problem, da det kan kræve, at en stor del af den samlede købesum skal betales kontant, mens det kan være svært at belåne immaterielle aktiver som eksempelvis goodwill. Risikoen for ikke at kunne fremskaffe tilstrækkelig likviditet bør derfor overvejes og undersøges, inden modellen vælges.

7.2.1 Beskatning ved overdragelse af aktivitet

Såfremt der er fortjeneste, udløses der beskatning af denne, når et generationsskifte gennemføres ved, at virksomheden sælger driftsaktiverne. Fortjenesten beskattes med selskabsskatten på 25 %.

Skal der efterfølgende udloddes ubytte til aktionærene, beskattes disse af beløbene som aktieindkomst, hvilket medfører en beskatning på henholdsvis 28 %⁴⁷ på fortjenester under 48.300 kr. pr. ægtefælle og 42 % for den del, der overstiger beløbsgrænsen, jf. personskatteloven § 8a. Opgørelse af skattemæssigt tab og fortjeneste foretages med udgangspunkt i parternes egne aftaler omkring salgssummer for de enkelte aktiver. Parterne er pligtige til at foretage en sådan opgørelse på samtlige afskrivningsberettigede aktiver, jf. afskrivningsloven § 45, stk. 2, således at køber fremadrettet har en opgørelse over, hvilket afskrivningsgrundlag han skal anvende.

Fortjeneste eller tab for driftsmidler og bygninger skal opgøres på baggrund af forskellen mellem salgssummen og aktivets skattemæssige afskrevne værdi primo salgsåret, tillagt eventuelle forbedringsudgifter afholdt i året. Der kan dog ikke foretages afskrivninger i salgsåret, jf. afskrivningslovens § 12 og afskrivningslovens § 20. Fortjeneste eller tab medregnes fuldt ud i den skattepligtige indkomst i salgsåret, jf. afskrivningslovens § 50.

Fortjeneste og tab i forbindelse med salg af eventuel goodwill og andre immaterielle aktiver omfattet af afskrivningslovens § 40, stk. 2, skal opgøres som forskellen mellem salgssummen og anskaffelsessummen med fradrag for samtlige foretagne afskrivninger, herunder forlods afskrivninger, jf. afskrivningslovens § 40, stk. 6.

⁴⁷ Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

7.2.2 Fordele ved overdragelse af aktivitet

Den nye virksomhed overtager ikke den eksisterende virksomheds forpligtelser fra driften før overtagelsen. Er der tale om en meget risikofyldt branche, kan netop denne regel være af afgørende betydning for valg af model til at foretage generationsskiftet, uanset ulemperne ved modellen.

Køber har desuden fordel af, at overgangssummen for at overtage driftsaktiverne i virksomheden er lavere end salgssummen ville have været, såfremt man ville have overdraget hele virksomheden.

Dette er en vigtig detalje, især hvis køber ikke har nogen særlig likviditet, og skal låne hele købesummen.

Sælger kan have fordel af, at det enkelte af de overdragne aktiver vil have en højere salgssum, end hvis hele virksomheden blev solgt samlet. Dette skyldes, at køber kan fravælge de aktiver, han måtte synes var uinteressante og dermed villig til at betale lidt ekstra for de udvalgte, hvilket primært er relevant i de tilfælde, hvor virksomheden sælges til ekstern køber, hvor der ønskes en høj overdragelsessum. Overdragelse til børn derimod vil oftest have til formål at have lavest mulige overdragelsessum.

Ved at der måtte blive opnået en højere overdragelsessum, vil dette ligeledes medføre et højere afskrivningsgrundlag for køber.

7.2.3 Ulemper ved overdragelse af aktivitet

Der kan være kontrakter eller lignende indgået af virksomheden, som ikke umiddelbart kan overføres til den nye virksomhed, eller evt. skal genforhandles af den nye virksomhed med forringede vilkår til følge.

Et frasalg af nogle af aktiverne i virksomheden kan medføre, at andre af aktiverne vil have en lavere værdi, end tilfældet ville have været, såfremt de blev solgt samlet. Dette skal naturligvis holdes op mod, at der kan opnås en højere salgssum for det enkelte aktiv som beskrevet ovenfor.

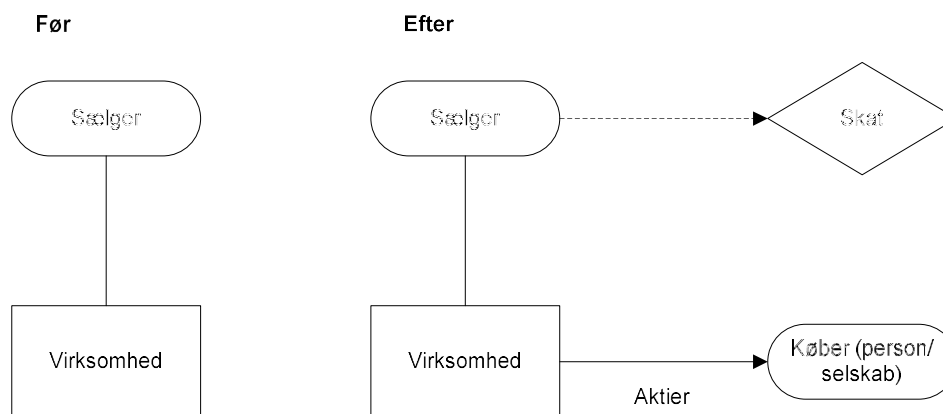
Ulemperne for sælger er blandt andet:

- Forpligtelserne, som ikke overdrages sammen med aktiverne, vil fortsat være tilknyttet den sælgende virksomhed. Dette inkluderer også forpligtelser, som på salgstidspunktet fortsat måtte være ukendte.
- Den sælgende virksomhed kan først afsluttes, når de ikke-overdragne aktiver er blevet afhændet, hvorefter virksomheden kan likvideres.
- Der udløses fuld beskatning ved overdragelse af driftsaktiver.

7.3 Overdragelse af aktier

Ved overdragelse af aktier påvirkes virksomhedens interne forhold ikke. Der er udelukkende tale om en overdragelse af aktier mellem køber og sælger. Der skal således primært fokuseres på beskattningen af sælgers avance samt købers evne til at betale købssummen. Hvorvidt virksomheden er etableret som et aktie- eller anpartsselskab, gør ikke nogen forskel for selve overdragelsen, det vedrører blot formaliakrav for indskudskapital samt selskabsretlige forhold.

Figur 7.2: Overdragelse af aktier

Kilde: Egen tilvirkning

Købers evne til at betale købesummen vil ved generationsskifte internt i familien ofte kræve, at køber skal låne for at have det krævede kontante beløb til sælger. Tilbagebetaling af det lånte samt renter skal genereres ved indtjening i virksomheden, hvilket gør kravene til indtjeningen i virksomheden høje, da køber, før der kan afdrages, skal hæve beløbet i virksomheden og beskattes derefter.

Udlodning af kontanter fra virksomheden til ejeren kan gøres på to forskellige måder, enten udbetaling af løn eller udlodning af udbytte. Udbetalt løn beskattes med op til 56 %, mens den effektive beskatning på udbytte ligeledes er ca. 56 %⁴⁸. Samtidig skal der tages højde for, at der kun gives 25-32 % i skattemæssigt fradrag for afholdte renter. Det betyder, at uanset om der udbetales løn eller udbytte, skal der fra virksomheden udbetales ca. 170 kr. pr. 100 kr. renter, der skal betales.

Denne forholdsvis tunge beskatning gør, at det for større virksomheder oftest vil være umuligt at foretage overdragelse til familie ved overdragelse af aktier eller anparter.

⁴⁸ Der gives ikke fradrag i virksomheden for udbetalt udbytte, der skal derfor korrigeres herfor ved beregning af den effektive beskatningsprocent

7.3.1 Beskatning ved overdragelse af aktier for personligt ejet virksomhed

Sælger vil være skattepligtig af den avance, som måtte opstå ved salget. Personer, der er skattepligtige efter kildeskatteloven, skal ved opgørelse af den skattepligtige indkomst medregne gevinst og tab på aktier, jf. aktieavancebeskatningslovens § 7. Gevinst og tab beregnes som forskellen mellem afståelses- og anskaffelsessummen for de handlede aktier, jf. aktieavancebeskatningslovens § 26. Anskaffelsessummen for de solgte aktier opgøres ud fra gennemsnitsmetoden, som en forholdsmæssig andel af den samlede anskaffelsessum for den samlede beholdning af aktier før afståelsen, jf. aktieavancebeskatningslovens § 24.

Ved tab på aktier skelnes der mellem unoterede og børsnoterede aktier. Tab på unoterede aktier kan fradrages ved opgørelse af den skattepligtige indkomst, jf. aktieavancebeskatningslovens § 13. Tab på børsnoterede aktier er derimod omfattet af et såkaldt kildeartsbegrænset tabsfradrag, hvilket indebærer, at tab kun kan fradrages i gevinst eller udbytte fra andre børsnoterede aktier, jf. aktieavancebeskatningslovens § 13 A.

En gevinst på aktier vil blive beskattet med 28 %⁴⁹ op til 48.300 kr. (96.600 kr. for ægtefæller), herefter beskattes gevinsten med 42 %.

For hovedaktionæraktier anskaffet før 1993 gives desuden et ejertidsnedslag i avancen med 1 % pr. år aktionæren har ejet aktierne, jf. aktieavancebeskatningslovens § 47⁵⁰, dog maksimalt 25 %. Ejertidsnedslaget "optjentes" kun til og med 1998, dvs. for at kunne opnå det fulde ejertidsnedslag på 25 %, skulle aktierne være ejet i 25 år inden udgangen af 1998.

Med den nuværende beskatning på 42 % (der ses bort fra den lavere beskatning på de første 96.600 kr.) vil der altså kunne opnås en beskatning på ned til 31,5 %, såfremt aktierne har været ejet siden 1974.

Beskatning af sælgers avance kan udskydes, såfremt overdragelsen foretages med succession.

7.3.2 Beskatning ved overdragelse af aktier for kapitalselskab

Sker salget af aktier fra et kapitalselskab, er reglerne i hovedtræk ens, der er dog enkelte forskelle, som vil blive beskrevet nedenfor.

⁴⁹ Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

⁵⁰ Kilde: Deloitte: Generationsskifte – af virksomhed, side 87

Såfremt der ejes mindst 10 % af datterselskabet, kan der skattefrit modtages udbytter og avancer uanset ejertiden. Man skal dog være opmærksom på særlige regler, der måtte gælde som følge af skattemæssige omstruktureringer foretaget inden salget.

I tilfælde af at avancen ikke kan kategoriseres som skattefri, vil avancen i stedet skulle medregnes til virksomhedens skattepligtige indkomst og vil derfor blive beskattet med 25 %.

7.3.3 Fordele ved overdragelse af aktier

Virksomhedens interne forhold påvirkes ikke af salget, eneste forandring er, at der er kommet en ny ejer.

7.3.4 Ulemper ved overdragelse af aktier

Den altoverskyggende ulempe ved netop denne model er, at købesummen, med mindre køber har en stor pengetank, skal finansieres ved lån og tilbagebetales med den efterfølgende indtjening i virksomheden.

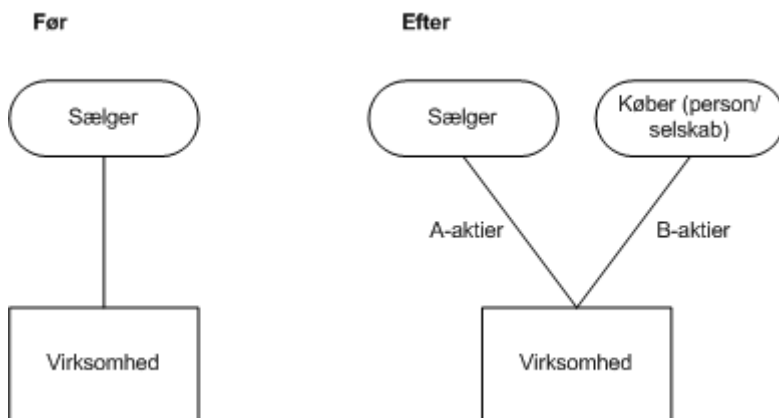
Derudover kan sælger være skattepligtig af den avance, der måtte være på aktierne i forbindelse med overdragelsen, hvilket kan medføre store skattebetalinger for sælger.

Samtlige forpligtelser, som virksomheden har pådraget sig, vil fortsat belaste virksomheden uanset de nye ejere. Dette kan være en meget vigtig detalje at overveje, afhængig af risikoen i branchen virksomheden opererer i.

7.4 Nytegning af aktier inkl. forlods udbytteret (A/B-modellen)

Det er muligt at den udsete køber kan få ejerandel i virksomheden uden, at de nuværende ejere skal afstå aktier til ham og derved risikere beskatning, såfremt der måtte være avance.

Figur 7.3: Nytegning af aktier

Kilde: Egen tilvirkning

Den nye ejers indtræden i virksomheden sker således ved, at der tegnes B-aktier i virksomheden ved en kapitalforhøjelse. Nytegningen sker til kurs 100 samtidig med, at der i vedtægterne vedtages en forlods udbytteret til A-aktierne.

Når der ændres i vedtægterne i en virksomhed, sidestilles dette efter praksis med en overdragelse af aktier, når aktierne efter vedtægtsændringen vurderes at have en anden identitet. Dette er dog kun tilfældet, såfremt der sker en formueforskydning i forbindelse med vedtægtsændringen. Gennem den forlods udbytteret sikrer vi, at der ikke kommer til at ske en formueforskydning, idet de hidtidige ejeres aktier stadig vil have samme værdi som før vedtægtsændringen.

SKAT har gennem praksis fastlagt, hvor stor forlods udbytteretten skal være, for at der ikke sker en formueforskydning i forbindelse med nytegning af aktier i selskabet. Formlen for den forlods udbytteret følger af SKM2004.416 LR⁵¹, og fastslår at størrelsen af den forlods udbytteret fastlægges således:

(Ny aktionærs andel x (selskabets værdi + tegningsbeløb) – tegningsbeløb) / ny aktionærs andel

⁵¹ Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=215348>

Tegner en ny aktionær for eksempel aktier for 80.000 kr. i et selskab til en værdi af 8.000.000 kr., og opnår herved 50 % ejerskab af selskabet, vil den forlods udbytteret blive:

$$\text{Forlods udbytteret} = (50 \% \times (8.000.000 + 80.000) - 80.000) / 50 \% = 7.920.000 \text{ kr.}$$

Den af SKAT fastsatte formel for forlods udbytteret giver god mening, idet hvis vi for eksempel med udgangspunkt i ovenstående eksempel trækker den forlods udbytteret ud af selskabet, vil selskabet efter nytegningen være 160.000 kr. værd, svarende til at både den gamle og den nye aktionær har indskudt hver 80.000 kr., og hver især ejer 50 % af selskabet.

De hidtidige aktionærer bevarer retten til det oparbejdede overskud i virksomheden, mens den nye ejer er indtrådt i selskabet med begrænsede likvide midler. Såfremt det måtte være ønsket, kan der samtidig vedtages forskel i stemmerettighederne for de forskellige aktieklasser, således at de hidtidige ejere fortsat kan have bestemmende indflydelse, uanset hvor mange B-aktier der bliver tegnet.

Benyttes ovenstående model, skal den nye aktionær som hovedregel selv finansiere tegningen af de nye aktier. Når 2. fase af den nye selskabslov træder i kraft, forventet 1. marts 2011, bliver der dog mulighed for, at en ny aktionær ikke behøver at indbetale det fulde beløb i forbindelse med en kapitalforhøjelse. Jævnfør selskabslovens § 167 kan generalforsamlingen træffe beslutning om at foretage en kapitalforhøjelse ved udstedelse af gældsbreve. Samme lovs § 33 fastlægger dog, at der til enhver tid skal være indbetalt 25 % af selskabskapitalen for hver enkelt kapitalandel. Dermed kan en kapitalforhøjelse på for eksempel 80.000 kr. i henhold til den nye selskabslov finansieres ved, at den nye aktionær betaler 20.000 kr., og underskriver et gældsbrev for de resterende 60.000 kr. Der bliver dermed mulighed for, at nye aktionærer kan indtræde i selskabet uden særlig likviditet.

7.4.1 Beskatning ved nytegning af aktier

Som følge af at der ikke afstås aktier, vil der således heller ikke ske beskatning af generationsskiftet. Det skal samtidig fastslås, at modellen ikke kan stå alene, da det blot er muligt at overdrage en del af virksomheden ved hjælp af nytegning. De nuværende ejere vil fortsat have deres aktieandel på nominelt 600.000 kr. Det fulde generationsskifte vil således kræve kombination med en af de øvrige modeller, for eksempel tilbagesalg af aktier til udstedende selskab.

7.4.2 Fordele ved nytegning af aktier

Virksomhedens hidtidige ejere bliver ikke beskattet, uanset at de ikke længere har fuldt ejerskab af virksomheden.

De nuværende ejere kan ligeledes bevare deres fulde ret til det oparbejdede overskud i virksomheden, trods der kommer ny medejere.

Arvtageren har mulighed for at "købe" sig ind i virksomheden til et beløb, som alt andet lige er væsentligt lavere end tilfældet ville have været, såfremt han skulle have foretaget et decideret køb.

Såfremt arvtageren måtte vælge at tegne aktier for nominelt 300.000 kr. og dermed have ejerskab over en tredjedel af virksomheden. Sammenholdt med værdiansættelserne i afsnit 4 er der således tale om en meget billig overtagelse, uanset hvilken af værdiansættelserne der tages udgangspunkt i. Det skal naturligvis tages i betragtning, at overtageren som led i denne overdragelsesform ikke har ret til de opsparede reserver, hvortil der er oprettet en forlods udbyttet.

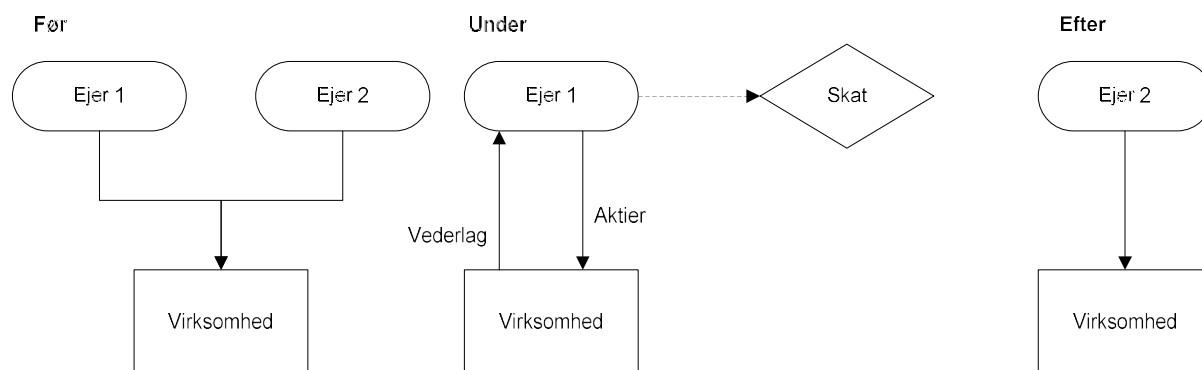
7.4.3 Ulemper ved nytegning af aktier

Der er behov for, at den nye medejer har likviditet til rådighed, således at nytegningen af B-aktier kan finansieres.

7.5 Tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

En fuldstændig overdragelse af en virksomhed i familieregi kan være stort set umulig, hvis virksomheden har nået en vis størrelse, derfor kan det i stedet overvejes i en periode op til generationsskifte at lade køber løbende erhverve en andel på 25 % - 50 %. Derefter kan den oprindelige indehaver, når han ønsker at gå på pension, vælge at afhænde sine resterende aktier tilbage til virksomheden.

Figur 7.4: Tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

Kilde: Egen tilvirkning

Dette indebærer, at virksomheden finansierer den sidste del af overtagelsen. Derved opnås der et 100 % generationsskifte, men køber kan undlade at skulle finansiere hele købet ved hjælp af midler, som beskattes med en meget høj marginal beskatning som gennemgået ovenfor.

Når virksomheden finansierer den sidste del af generationsskiftet, vil midlerne til finansieringen blot være beskattet med selskabsskatteprocenten, som i øjeblikket er 25 %, i stedet for op til 56 %, som der ville blive beskattet med i det tilfælde pengene først skulle udbetales personligt til ejeren.

Der bør søges om tilladelse hos skattemyndighederne til at foretage tilbagesalg af aktier til det udstedende selskab inden det udføres, da det alternativt kan medføre, at sælger bliver beskattet af afståelsen som udbytte. Dette er gældende, såfremt det er en person, som sælger aktierne tilbage til virksomheden. Tilladelse vil som udgangspunkt altid blive givet, i det omfang sælger, afstår samtlige aktier og derved opgiver dennes indflydelse i virksomheden⁵². Opnås der tilladelse hos skattemyndighederne, overgår beskatningen fra reglerne om beskatning af udbytte til reglerne om aktieavancebeskatning.

Tilbagesalget gennemføres med udgangspunkt i de selskabsretlige regler om kapitalnedsættelse med udbetaling til aktionæren, jf. selskabslovens § 188, stk. 1, nr.2⁵³. For at foretage en sådan kapitalnedsættelse er det et krav, at udbetalingen offentliggøres i Erhvervs- og Selskabsstyrelsens IT-system, jf. selskabslovens § 192⁵⁴, hvorved virksomhedens kreditorer opfordres til at anmelde deres krav mod virksomheden inden 4 uger før kapitalnedsættelsen kan gennemføres og registreres i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

Overdragelsen af de første aktier kan fordelagtigt gøres ved, at de løbende gives til modtager som gave med reglerne om succession ved gave. For at kunne benytte dette regelsæt kræves det dog, at der overdrages minimum 1 % af den samlede kapital pr. gave. Dette regelsæt indebærer, at modtager blot vil blive beskattet med gaveafgift af det modtagne. Er modtager ikke nærtstående, vil vedkommende skulle medregne gaven i den skattepligtige indkomst.

7.5.1 Beskatning ved tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

Foretages udbetalingen fra virksomheden til aktionæren i forbindelse med tilbagesalg af aktierne til det udstedende selskab uden tilladelse, sidestilles med udlodning af udbytte. Udbytte beskattes med

⁵² Kilde: Deloitte: Generationsskifte – af virksomhed, side 59

⁵³ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 176

⁵⁴ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 176

28 %⁵⁵ indtil 48.300 kr. pr. ægtefælle, hvorefter resten beskattes med 42 %.

Såfremt der er indhentet tilladelse, vil det i stedet være reglerne om aktieavancebeskatning som finder anvendelse. Dette indebærer blandt andet, at sælger vil få fradrag for sin oprindelige anskaffelsessum ved beregning af avancen.

7.5.2 Fordele ved tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

Den altoverskyggende fordel ved at anvende denne metode er, at virksomheden selv finansierer den sidste del af overdragelsen. Dette eliminerer problemet med at fremskaffe finansiering til den sidste del af overdragelsen, således at det kun er overdragelsen af typisk de første 25 % - 50 % af aktierne som skal finansieres⁵⁶, såfremt disse ikke overdrages ved gave.

7.5.3 Ulemper ved tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

De tilbageværende aktionærer i virksomheden skal være opmærksomme på, at de muligvis vil være tvunget til at foretage en kapitalforhøjelse i det tilfælde virksomhedens nominelle kapital måtte være kommet under kapitalkravene for hhv. aktieselskaber på 500.000 kr. og anpartsselskaber på 80.000 kr.

⁵⁵ Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

⁵⁶Kilde: Deloitte: Generationsskifte – af virksomhed, side 59

8 Omstruktureringsmodeller

Inden et generationsskifte påbegyndes, kan det være en fordel, at foretage en omstrukturering af ejerstrukturen vedrørende den virksomhed generationsskiftet omhandler. Af skattemæssige årsager kan det for eksempel være en fordel at skabe en koncernstruktur, hvor virksomheden, der skal generationsskiftes ejes af et holdingselskab. Vi vil i dette afsnit redegøre for de forskellige omstruktureringsmodeller der kan anvendes, hvilke er:

- Aktieombytning
- Tilførsel af aktiver
- Spaltning

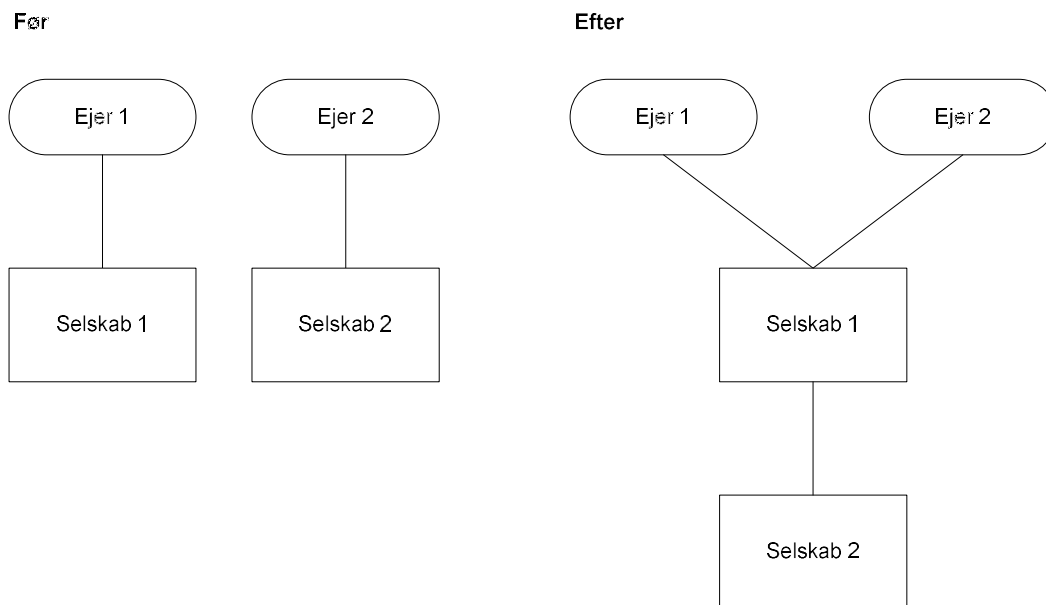
Vi vil gennemgå mulighederne for at foretage en omstrukturering samt derefter vurdere, hvorvidt dette vil være fordelagtigt i situationen omkring Bryggervangen Supermarked A/S.

8.1 Skattefri aktieombygning

Aktieombytning kan være både skattepligtig og skattefri. Vi har valgt kun at beskrive den skattefrie metode, da det kun er den, som vurderes relevant i forhold til vores problemstilling.

Reglerne om skattefri aktieombytning kan anvendes på to forskellige måder. Den første metode, kaldet "uegentlig fusion" er aktuel, såfremt to virksomheder ejermæssigt ønskes sammenlagt. Dette indebærer, at den ene virksomhed overtager ejerskabet af den anden, samtidig overtager den hidtidige ejer en tilsvarende andel af ejerskabet i det nye moderselskab. Denne metode er ikke så relevant i forbindelse med generationsskifte.

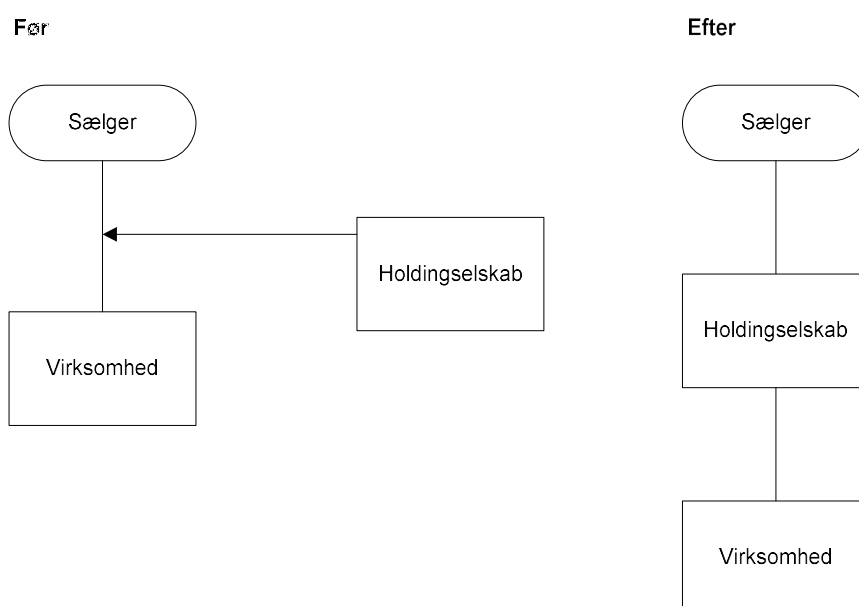
Figur 8.1: Uegentlig fusion

Kilde: Egen tilvirkning

Den anden metode er derimod meget relevant i forbindelse med generationsskifte, primært som indledende omstrukturering inden selve generationsskiftet. Der er som udgangspunkt tale om en virksomhed i selskabsform, som er personligt ejet, men for senere at kunne foretage et billigere generationsskifte, vil det være fordelagtigt at få overdraget virksomheden til et kapitalselskab. Ved skattefri aktieombytning oprettes der således et holdingselskab, som ejes af samme ejer, hvorefter aktieombytningen foretages, således at den hidtidige ejer fortsat ejer virksomheden, nu blot gennem et holdingselskab.

Figur 8.2: Skattefri aktieombytning

Kilde: Egen tilvirkning

Reglerne for skattefri aktieombytning kan anvendes både med eller uden tilladelse fra SKAT. For at få en tilladelse fra SKAT er et af kravene, at aktieombytningen er forretningsmæssigt begrundet. Ved at anvende reglerne om skattefri aktieombytning uden tilladelse er der dog ikke krav om en forretningsmæssig begrundelse.

SKAT vil i forbindelse med tilladelse til skattefri aktieombytning oftest betinge dette med et krav om, at der anmeldes alle væsentligt ændrede forhold til skattemyndigheden⁵⁷.

Når der foretages en skattefri aktieombytning uden tilladelse, er det et krav, at aktierne i den berørte virksomhed ikke afstås inden for 3 år⁵⁸. I mellemtiden vil der være mulighed for, at den hidtidige ejer kan udlodde al overskydende likviditet i virksomheden inden et generationsskifte vil kunne gennemføres. Dermed kan man nedbringe salgssummen og derved mindske problemet for arvingen med at skaffe kapital til at finansiere overdragelsen.

8.1.1 Beskatning ved skattefri aktieombytning

Foretages der en skattefri aktieombytning, vil der, som det fremgår af navnet, ikke umiddelbart udløses skat til betaling. Uanset om aktieombytningen foretages med tilladelse efter aktieavancebeskatningslovens § 23, stk. 1-3, eller uden tilladelse efter aktieavancebeskatningslovens § 23, stk. 6, vil der for den overdragende part ikke være nogen forskel i beskatningen, idet erhververen indtræder direkte i dennes skattemæssige stilling, uden at der udløses beskatning.

Såfremt den nye erhverver (den nystiftede virksomhed) ikke beholder aktierne i minimum 3 år, vil der dog være forskel mellem en aktieombytning med eller uden tilladelse. Overskrides begrænsningen ved en skattefri aktieombytning uden tilladelse, om at der ikke må foretages salg inden for 3 år, vil dette medføre, at aktieombytningen vil være skattepligtig efter de almindelige regler under aktieavancebeskatningsloven, og blive beskattet som ved et salg af aktierne.

Under en aktieombytning med tilladelse skal der afgives anmeldelse til skattemyndighederne om væsentlige ændringer inden for en periode på 3 år. Udfaldet af denne anmeldelse vil i så fald være afgørende for, om hvorvidt aktierne kan sælges skattefrit før 3 års ejertid, eller om sagen vil blive behandlet som ovenstående tilfælde, hvor der udløses fuld beskatning af aktieombytningen⁵⁹.

⁵⁷ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 223

⁵⁸ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 223

⁵⁹ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 247

Er aktieombytningen foretaget med tilladelse, er der normalt ikke begrænsning på udbytteudlodninger, dog skal man være opmærksom på, at udbytteudlodninger større end årets resultat kan høre ind under begivenheder, som skal anmeldes til skattemyndighederne⁶⁰.

8.1.2 Fordele ved skattefri aktieombytning

Overdrageren har mulighed for inden gennemførelse af selve generationsskiftet at udlodde al overskydende likviditet i virksomheden. Dette indebærer, at arvingen vil have et langt mindre behov for at fremskaffe kapital, end det ellers ville have været tilfældet, såfremt han ville være tvunget til at overtage hele virksomheden.

Endvidere undgår overdrageren at blive beskattet af salget af virksomheden, indtil han vælger at udlodde beløbene som udbytte eller løn i holdingselskabet. Dermed kan beskatningen begrænses i henhold til, at der årligt kan udloddes 48.300 kr. i udbytte til en beskatning på kun 28 %⁶¹.

Driftsselskabet fortsætter i dets hidtidige form, hvilket indebærer, at de interne forhold i virksomheden ikke påvirkes ved denne overdragelsesform. Derved forbliver alle driftsmæssige risici i virksomheden og belaster således ikke længere den tidligere ejer.

8.1.3 Ulemper ved skattefri aktieombytning

Ovenfor blev det nævnt som en fordel, at virksomheden fortsætter uændret, hvilket dog ikke er en ubetinget fordel for den nye ejer, såfremt der måtte være store driftsmæssige risici, kendte såvel som ukendte, som kunne være pådraget virksomheden inden overdragelsen. I så fald vil den nye ejer have overtaget risici, som kunne være opstået under den tidligere ejer, men stadig være ukendte på overdragelsestidspunktet.

Såfremt der ikke er en forretningsmæssig begrundelse for generationsskiftet, således at der er valgt en skattefri aktieombytning uden tilladelse, vil der desuden være krav for at bevare skattefriheden, at aktierne ikke sælges inden for 3 år. Dette betyder, at der er tale om en langstrakt proces, samt at generationsskiftet skal planlægges i god tid for at overholde denne tidsfrist.

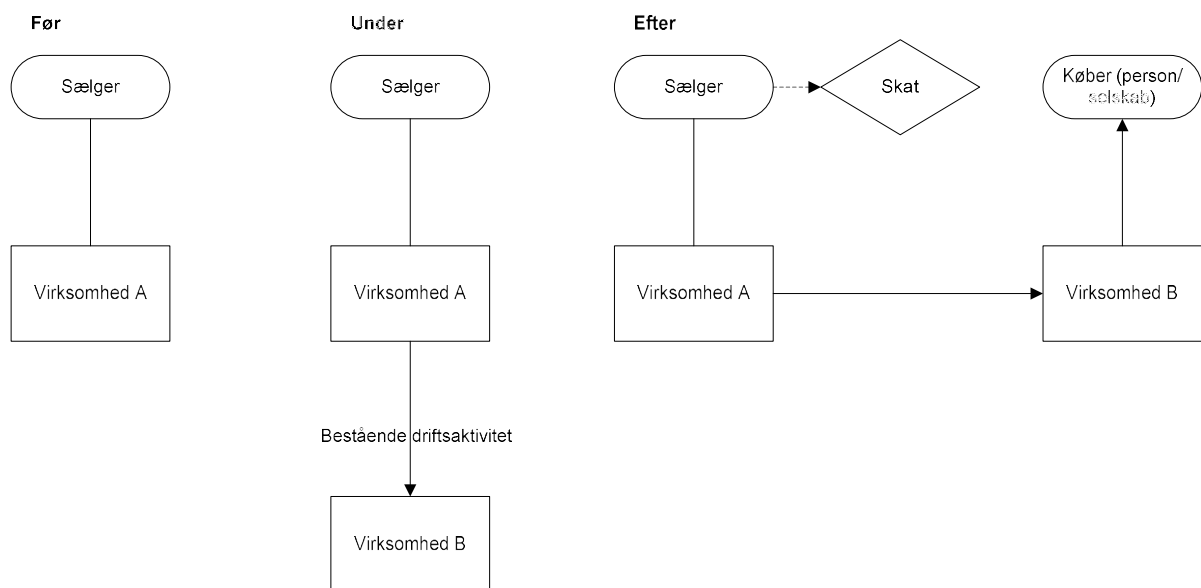
⁶⁰ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 218

⁶¹ Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

8.2 Skattefri tilførsel af aktiver

Ved en skattefri tilførsel af aktiver kan man udskille de aktiver, som det vurderes nødvendigt for at næste generation kan videreføre driften af virksomheden. Dette gøres for at nedbringe overdragelsessummen, så næste generation ikke bliver tvunget til at skulle købe nogle aktiver, som ikke vurderes relevante i den fortsatte drift. I udgangspunktet ejes én virksomhed, derefter overføres de udvalgte aktiver til en ny virksomhed, mod at den afgivende virksomhed får aktier i den nye virksomhed.

Figur 8.3: Skattefri tilførsel af aktiver

Kilde: Egen tilvirkning

Først etableres Virksomhed B som et datterselskab til Virksomhed A, hvorefter der foretages en reel overdragelse af Virksomhed B. Derved er det kun de driftsnødvendige aktiver, som indgår i generationsskiftet, hvorved købesummen kan holdes så lav som muligt.

For at kunne foretage den skattefri tilførsel af aktiver er det et krav, at de udskilte aktiver i sig selv er en bestående driftsaktivitet.

Ligesom ved skattefri aktieombytning er det muligt at foretage skattefri tilførsel af aktiver både med tilladelse, jf. fusionsskatteloven § 15 C, stk. 1, 1. og 2. pkt, og uden tilladelse fra skattemyndighederne, jf. fusionsskatteloven § 15 C, stk. 1, 4.-8. pkt. Det altovervejende argument for

at få tilladelse fra skattemyndighederne skal findes i forretningsmæssige begrundelser for at foretage tilførsel af aktiver⁶².

Efter tilførslen af aktiver i en ny virksomhed kan selve generationsskiftet foretages ved, at det nye datterselskab sælges/generationsskiftes til næste generation. Ved en overdragelse uden tilladelse fra SKAT vil der dog være krav om, at aktierne i den nye virksomhed ikke sælges inden udløbet af de første 3 år.

Sker overdragelsen med tilladelse fra SKAT, er der krav om, at der ikke må udloddes mere end årets resultat.

8.2.1 Beskatning ved skattefri datterselskabsetablering (tilførsel af aktiver)

Ved udskillelsen af aktiver indtræder den overtagende virksomhed i den overdragende virksomheds skattemæssige stilling for de enkelte aktiver ved succession. Det vil sige, at ved et fremtidigt salg vil den nye virksomhed derfor skulle stilles, som hvis de pågældende aktiver var blevet solgt fra den oprindelige virksomhed⁶³.

8.2.2 Fordele ved skattefri tilførsel af aktiver

Der kan udskilles netop de dele af virksomheden, erhververen måtte være interesseret i, eller i tilfælde hvor der måtte være flere erhververe, vil det være muligt at udskille forskellige dele af virksomheden til den enkelte erhverver, såfremt de ikke måtte være interesseret i blot at opnå et fælles ejerskab af den tidligere virksomhed, men i stedet måtte have forskellige interesser for den virksomhed, de i fremtiden skulle være involveret i.

Ved at det kun er en del af den oprindelige virksomhed, som nu ligger i en selvstændig virksomhed, vil erhververen ikke have samme behov for fremskaffelse af kapital for at kunne finansiere overtagelsen.

Der succederes og der udløses derfor ikke beskatning ved overdragelsen.

⁶² Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 309

⁶³ Kilde: Deloitte: Generationsskifte – af virksomhed, side 66 og Generationsskifte og omstrukturering side 367

8.2.3 Ulemper ved skattefri tilførsel af aktiver

Det kan være problematisk at foretage større udbytteudlodninger end årets resultat fra den modtagende virksomhed til det afgivende, på trods af at reglerne om at betalingen herfor vederlægges i form af aktier i den modtagende virksomhed. Udlodning af udbytte vil kunne sidestilles med, at der er foretaget et salg med delvist kontant vederlæggelse⁶⁴.

Skattemæssige underskud fortabes ikke, men bevares i den overdragende virksomhed til fradrag i virksomhedens fremtidige skattepligtige indkomst. På trods af at virksomhederne nu er sambeskattet, skal man dog være opmærksom på, at tidligere års skattemæssige underskud ikke kan anvendes til fradrag i den overtagende virksomheds fremtidige skattemæssige overskud. Undtaget er dog tilfælde, hvor aktiverne indskydes i en allerede eksisterende virksomhed, som inden indskydelsen var sambeskattet med den overdragende virksomhed. I så fald vil tidligere års skattemæssige underskud kunne anvendes i både det overdragende og den overtagende virksomhed⁶⁵.

Idet det tidligere driftsselskab fortsat eksisterer, vil alle risici knyttet til driften før overdragelsen fortsat være tilknyttet den overdragende virksomhed.

Virksomheden bortgiver reelt nogle aktiver, mod i stedet at få tildelt aktier/anpartar i aktiverne. Dette kan have påvirkning på kreditorernes retsstilling i forhold til den eksisterende virksomhed, da der ikke længere er de samme aktiver, som da kreditorerne gav kredit til virksomheden. Deres kreditvurdering af virksomheden kunne således have været anderledes, såfremt tilførslen af aktiver var foretaget inden overdragelsen. På baggrund af dette er der indført en regel om, at kreditorer skal godkende virksomhedens ønske om at foretage en tilførsel af aktiver. Kreditorernes manglende godkendelse kan ikke alene være skyld i, at en afgivelse af aktiver ikke kan gennemføres, hvis blot der ved tilførslen er aftalt, hvilke forpligtelser der påhviler hver af virksomhederne. Konsekvensen af en manglende kreditorgodkendelse vil blot have indflydelse på, hvilken af virksomhederne som hæfter over for kreditor. Såfremt kreditor ikke har godkendt transaktionen, kan han fortsat gøre sit krav gældende over for den oprindelige virksomhed, som så må søge betaling hos den nye virksomhed. Dette fremgår af SKM2008.934.SR.

⁶⁴ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 352 og 356

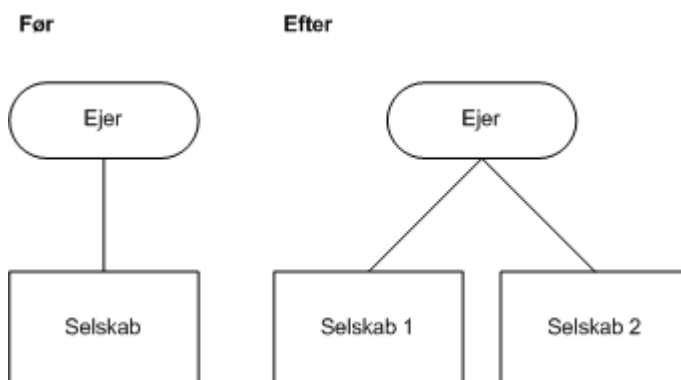
⁶⁵ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 367-368

8.3 Spaltning

I skatteretlig forstand findes såvel skattefri som skattepligtig spaltning, i praksis er det den skattefri, som er relevant⁶⁶.

En spaltning minder om at foretage en skattefri tilførsel af aktiver. Den væsentligste forskel er dog, at aktierne i den nye virksomhed ikke tilfalder virksomheden som afgiver aktiver, men derimod ejeren af virksomheden, som afgiver aktiverne. Ved en spaltning vil det derfor være den hidtidige ejer, som deler sin virksomhed i to, og fortsat ejer begge på samme måde, som han hidtil havde gjort med den oprindelige virksomhed. Dernæst vil det være muligt at foretage en hel eller delvis overdragelse af den af virksomhederne som har ejerskabet af datterselskabet.

Figur 8.4: Spaltning

Kilde: Egen tilvirkning

For at foretage spaltningen er det et krav, hvis den oprindelige virksomhed består, at de udskilte aktiver i sig selv udgør en selvstændig driftsaktivitet.

Spaltningsreglerne er især attraktive i forbindelse med generationsskifte, såfremt der er flere børn, som kan overtage og de måtte have ønsker om at overtage hver sin del af forældrenes virksomhed. I et sådant tilfælde kan man adskille de relevante driftsaktiviteter i forskellige virksomheder, så hvert af børnene kun overtager netop det, der er relevant for dem.

Ligesom flere af de øvrige generationsskiftemodeller er det muligt at vælge spaltning med eller uden tilladelse fra skattemyndighederne.

⁶⁶ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 385

Ved anvendelse af reglerne uden tilladelse er der ejertidskrav, hvilket indebærer, at virksomhedsaktionærer med mindst 10 % af aktiekapitalen ikke afstår aktierne i en periode på 3 år efter vedtagelsen af spaltningen⁶⁷. De samme regler er ikke gældende, såfremt der er tale om aktionærer med under 10 % af aktiekapitalen. Manglende overholdelse af ejertidskravet vil medføre, at den gennemførte spaltning i stedet vil være skattepligtig.

Der sondres primært mellem to forskellige former for skattefri spaltning⁶⁸:

8.3.1 Ophørsspaltning/ egentlig spaltning

En egentlig spaltning er kendetegnet ved, at den indskydende virksomhed ophører i forbindelse med spaltningen, og indskyder dets driftsaktiviteter i to eller flere nye virksomheder (det kan være såvel nystiftede som eksisterende virksomheder).

8.3.2 Grenspaltning/ uegentlig spaltning

Uegentlig spaltning indebærer, at den indskydende virksomhed fortsætter efter spaltningen, men blot har indskudt en gren af virksomheden i den nye virksomhed (det kan være såvel nystiftet som eksisterende virksomhed).

8.3.3 Beskatning ved spaltning

Såfremt spaltningen var gennemført skattepligtigt, ville det medføre beskatning for aktionæren. Ved en grenspaltning ville det være at betragte som delafståelse af aktieposten med beskatning af beløbet som udbytte. En ophørsspaltning ville være at ligestille med et fuldstændigt salg af aktieposten med deraf følgende beskatning som aktieavance⁶⁹.

Anvendes reglerne om skattefri spaltning derimod, vil der ikke blive udløst beskatning i forbindelse med selve spaltningen. I stedet succederer det eller de nye virksomheder i den indskydende virksomheds skattemæssige stilling, som var aktiverne erhvervet af den nye virksomhed på det tidspunkt og til den anskaffelsessum, hvor de oprindeligt var erhvervet af den indskydende virksomhed, jf. fusionsskattelovens § 8.

⁶⁷ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 430-431

⁶⁸ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 385

⁶⁹ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 421

Ved en ophørsspaltning fortabes de skattemæssige underskud til senere modregning, der måtte være i den indskydende virksomhed, jf. fusionsskattelovens § 8, stk. 6. Dog kan underskud, opstået mens den indskydende og modtagende virksomhed måtte have været sambeskattede, fortsat anvendes til fradrag i den modtagende virksomhed.

Såfremt aktionæren ved en ophørsspaltning måtte blive kompenseret med andet end aktier i den nye virksomhed, vil han være skattepligtig efter fusionsskattelovens § 15 b, stk. 4, 3. pkt., hvorefter han anses for at have afstået aktierne til tredjemand til kursen på spaltningsdatoen. Skulle der tilsvarende ved en grenspaltning ske vederlag med andet end aktier i den nye virksomhed, vil dette blive beskattet, som var der udloddet udbytte, jf. fusionsskatteloven § 15 b, stk. 4, 4. pkt.

8.3.4 Fordele ved spaltning

En spaltning synes en oplagt mulighed for forældre med flere børn til at opdele virksomheden i flere virksomheder med hver deres driftsaktivitet, så de på den måde kan designe en virksomhed til hvert af børnene.

Denne opdeling af driftsaktiviteter kan foretages med succession, således at der ikke udløses skat til betaling som følge af spaltningen.

8.3.5 Ulemper ved spaltning

Ved en ophørsspaltning fortabes de skattemæssige underskud, som beskrevet ovenfor.

8.4 Sammenfatning

Det er i nærværende afsnit teoretisk gennemgået de forskellige muligheder for at foretage et generationsskifte og omstrukturering. Fordele og ulemper er medtaget efter objektive synspunkter, disse vil blive revurderet og analyseret i de kommende afsnit, hvor der vil blive givet en specifik anbefaling for valg af model for netop Bryggervangens Supermarked.

9 Omstrukturering inden generationsskiftet

Vi vil i dette afsnit redegøre for, hvilken omstrukturering, om nogen, der vil være hensigtsmæssig at foretage inden selve generationsskiftet iværksættes samt en tidshorisont over, i hvilken rækkefølge de enkelte ting skal foregå.

Da vi tidligere har fastslået, at en overdragelse til sønnen ikke vil udløse aktieavancebeskatning, vil det ikke være relevant at foretage omstrukturering inden overdragelsen. Dette afsnit vil derfor udelukkende være relevant, såfremt virksomheden generationsskiftes til medarbejderen.

Der vil blive taget udgangspunkt i de modeller, som tidligere er behandlet under afsnittet "Generationsskiftmodeller".

Bryggervangen Supermarked er etableret som et aktieselskab, hvilket gør, at virksomhedens ejere allerede har sikret sig de dertilhørende fordele, såsom begrænset hæftelse til den kapital der er indskudt samt mulighed for udlodning af udbytte til lavere beskatning.

På baggrund af ovenstående vurderes det ikke nødvendigt at gøre flere overvejelser omkring virksomhedens interne forhold, såsom ændring af selskabsform eller lignende.

Virksomheden aktier er ejet personligt af de nuværende ejere. Såfremt virksomheden skulle generationsskiftes netop nu, ville det medføre høj aktieavancebeskatning, i det tilfælde overdragelsen sker til medarbejderen.

Hvis virksomheden i stedet, ved hjælp af en af de tidligere gennemgåede modeller, foretog en omstrukturering, således at det fremadrettet ville være ejet af et indskudt holdingselskab, ville det medføre væsentlige fordele af hensyn til generationsskiftet. Fordelene vil primært være, at der kan opnås skattefri afståelse af virksomheden samt mulighed for at beholde afståelsessummen i holdingselskabet til fremtidig udlodning som udbytte i henhold til den skattemæssige grænse for udbytte til lav beskatning, således at der samlet opnås minimal beskatning af overdragelsen.

Derudover kan man, så længe man ejer virksomheden gennem en holdingstruktur ligeledes udlodde reserverne i virksomheden til holdingselskabet skattefrit.

Ved at der løbende udloddes de frie reserver, som måtte opstå i virksomheden, minimeres ligeledes mulighederne for tab af indtjeningen fra tidligere år. Det skal dog altid overvejes, at der ikke udloddes mere, end at virksomheden fortsat har den nødvendige driftskapital i virksomheden.

Sikringen af tidligere års indtjening består i, at et moderselskab ikke hæfter i tilfælde af, at driftsselskabet måtte forpligte sig til mere, end der kan betales. Man skal dog være opmærksom på, at uforsvarlige udlodninger fra driftsselskabet kan medføre erstatningsansvar for bestyrelser og aktionærer⁷⁰.

En vigtig ting for at det kan svare sig at udlodde beløb til holdingselskabet er dog, at selskaberne opfylder kravene for skattefri udlodning af udbytte. Dette indebærer, at holdingselskabet skal eje minimum 10 % af selskabskapitalen i mindst ét år⁷¹. Disse kriterier vurderes ikke at have betydning for Bryggervangens Supermarked A/S, da de nuværende ejere allerede ejer virksomheden 100 %.

Desuden kan der ved at udlodde til holdingselskabet foretages en opsparing, som kan gemmes i holdingselskabet indtil ejerne måtte ønske at få disse penge udbetalt i form af udbytte. Derved opnås samtidig muligheden for årligt at udlodde udbytte til beskatning på kun 28 %⁷² på op til 96.600 kr. (for ægtefæller). Derved vil det være muligt at have holdingselskabet som en ekstra pensionsopsparing til at supplere øvrige pensionsordninger, så disse løbende kan udloddes, i det omfang det måtte være nødvendigt.

Ved at indskyde et holdingselskab i ejerstrukturen skal ejerne dog være opmærksomme på, at dette vil medføre, at der ikke kan foretages generationsskifte i de første tre år efter omstruktureringen, hvorfor en sådan manøvre skal planlægges og foretages i god tid. Såfremt driftsselskabet afstås inden tre år, vil det have skattemæssige konsekvenser, hvorfor der i vores gennemgang tages udgangspunkt i, at ejerne tidligst afstår virksomheden efter tre år.

Idet det ovenfor er angivet, at holdingselskabet beholder ejerskabet af driftsselskabet i minimum tre år, indebærer dette også, at når generationsskiftet gennemføres, vil avancen i forbindelse hermed være skattefri.

⁷⁰ Kilde: Generationsskifte Omstrukturering, Michael Serup Side 511

⁷¹ Kilde: Generationsskifte Omstrukturering, Michael Serup Side 511

⁷² Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

På baggrund af ovenstående vurderes det fordelagtigt, at der etableres en holdingstruktur inden selve generationsskiftet gennemføres.

9.1 Oprettelse af holdingselskab

Når det er besluttet, at der skal foretages en omstrukturering i form af oprettelse af en holdingstruktur, er der dog fortsat forskellige overvejelser, som skal gøres inden det endelige valg af generationsskiftemodel kan træffes.

Overordnet set skal det besluttes, om omstruktureringen skal ske skattepligtigt eller skattefrit og med eller uden tilladelse fra skattemyndighederne. De to modeller som er relevante for netop denne omstrukturering vil være aktieombytning eller tilførsel af aktiver, hvorfor den videre gennemgang kun vil forholde sig til disse.

For at vurdere, hvorvidt den mest hensigtsmæssige model af henholdsvis aktieombytning og tilførsel af aktiver, er den bedste løsning for Bryggervangens Supermarked A/S, foretages en kort gennemgang af fordele og ulemper ved de to modeller.

9.1.1 Aktieombytning

Fordele

De nuværende ejere har mulighed for inden gennemførsel af selve generationsskiftet at udlodde al overskydende likviditet i virksomheden. Dermed slankes virksomheden og behovet for finansiering mindskes for købere.

Desuden undgår ejerne at blive beskattet af salget af virksomheden indtil de måtte vælge at udlodde beløbene som udbytte eller løn i holdingselskabet. Dermed kan beskatningen begrænses i henhold til, at der årligt kan udloddes 48.300 kr. i udbytte til en beskatning på kun 28 %⁷³.

Driftsselskabet fortsætter i dets hidtidige form, hvilket indebærer, at de interne forhold i virksomheden ikke påvirkes ved denne overdragelsesform, derved forbliver alle driftsmæssige risici i virksomheden, og belaster således ikke længere den tidligere ejer.

⁷³ Denne skattesats bliver fra 2012 nedsat til 27 %.

Ulemper

Virksomheden viderefører alle, kendte som ukendte, driftsmæssige risici det måtte have pådraget sig under den hidtidige driftsform, dette ændres ikke, uanset om virksomheden senere måtte blive overdraget til andre ejere.

Såfremt der ikke er en forretningsmæssig begrundelse for generationsskiftet, hvilket der ikke vurderes at være for Bryggervangens Supermarked, således at der vælges en skattefri aktieombytning uden tilladelse, vil der desuden være krav om, at aktierne ikke sælges inden for 3 år for at bevare skattefriheden. Dette betyder, at der er tale om en langstrakt proces, og at generationsskiftet skal planlægges i god tid for at overholde denne tidsfrist.

9.1.2 Tilførsel af aktiver

Fordele

Der kan udskilles netop de dele af virksomheden erhververen måtte være interesseret i, eller i tilfælde hvor der måtte være flere arvinger, vil det være muligt at udskille forskellige dele af virksomheden til den enkelte arving, såfremt de ikke måtte være interesseret i blot at opnå et fælles ejerskab af den tidligere virksomhed, men i stedet måtte have forskellige interesser for den virksomhed de i fremtiden skulle være involveret i.

Ved at det kun er en del af den oprindelige virksomhed, som nu ligger i en selvstændig virksomhed, vil erhverver ikke have samme behov for fremskaffelse af kapital for at kunne finansiere overtagelsen.

Der succederes, og der udløses derfor ikke beskatning ved overdragelsen.

Ulemper

Det kan være problematisk at foretage større udbytteudlodninger end årets resultat fra den modtagende virksomhed til det afgivende, på trods af at reglerne om at betalingen herfor vederlægges i form af aktier i den modtagende virksomhed. Udlodning af udbytte vil kunne sidestilles med, at der er foretaget et salg med delvis kontant vederlæggelse⁷⁴.

Skattemæssige underskud fortabes ikke, men bevares i den overdragende virksomhed til fradrag i virksomhedens fremtidige skattepligtige indkomst. På trods af at virksomhederne nu er

⁷⁴ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 352 og 356

sambeskattet, skal man dog være opmærksom på, at tidligere års skattemæssige underskud ikke kan anvendes til fradrag i den overtagende virksomheds fremtidige skattemæssige overskud. Undtaget er dog tilfælde, hvor aktiverne indskydes i en allerede eksisterende virksomhed, som inden indskydelsen var sambeskattet med den overdragende virksomhed. I så fald vil tidligere års skattemæssige underskud kunne anvendes i både det overdragende og den overtagende virksomhed⁷⁵.

Idet det tidligere driftsselskab fortsat eksisterer, vil alle risici knyttet til driften før overdragelsen fortsat være tilknyttet den overdragende virksomhed.

9.1.3 Valg af omstruktureringsmodel

På baggrund af ovenstående opsummering af fordele og ulemper for de to mulige omstruktureringsmodeller, mener vi, at den mest hensigtsmæssige og fordelagtige model vil være en aktieombytning.

Begrundelserne for vores valg tager primært udgangspunkt i, at det ikke anses for hensigtsmæssigt at opdele virksomhedens drift, som det ville ske ved en tilførsel af aktiver. Såfremt butikschefen på sigt skal overtage virksomheden, vurderes det derfor mest hensigtsmæssigt at holde virksomheden samlet under ét.

Da ejerne af supermarkedet har givet udtryk for, at et generationsskifte ikke er nært foreliggende, og formentlig først vil være aktuelt om 10 år, er der god tid til at få foretaget aktieombytningen, således at ejertidsfristen på tre år ikke bliver et problem. Desuden er der derefter tid til, at ejerne kan foretage udlodning af udbytte i det omfang det er muligt, hvorved virksomheden slankes⁷⁶ under hensyntagen til den fortsatte drift. Virksomheden må ikke tømmes fuldstændig for kontanter, ej heller må virksomheden tømmes ved udlodning af udbytte til holdingselskabet, mod at der efterfølgende lånes penge retur til driftsselskabet, da dette kan betyde, at de udloddede midler til holdingselskabet ikke længere er sikret i tilfælde af betalingsproblemer i driftsselskabet, samt det kan medføre erstatningsansvar for bestyrelsen og aktionærerne⁷⁷.

Ved valg af aktieombytning indebærer dette, at alle retslige forpligtelser fortsat påhviler driftsselskabet, mens holdingselskabet ikke vil hæfte for eventuelle søgsmål for den tidligere drift.

⁷⁵ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 367-368

⁷⁶ Ved "at slanke virksomheden" menes der at virksomheden tømmes for værdier ved udlodning af udbytte

⁷⁷ Kilde: Generationsskifte Omstrukturering, Michael Serup Side 511

Derved er midlerne sikret mod udefrakommende i det øjeblik de er udloddet fra driftsselskabet til holdingselskabet. Tilsvarende betyder, at driftsselskabet, uanset ejerskifte, fortsat vil hæfte for den hidtidige drift. Dette vurderes dog ikke at være et problem, da branchen ikke umiddelbart er præget af store driftsmæssige risici.

9.1.4 Skattepligtig eller skattefri

Efter valget af aktieombytning skal der dernæst træffes beslutning om, hvorvidt denne skal foretages skattefrit eller skattepligtigt.

Udgangspunktet for en aktieombytning er, at den beskattes efter de almindelige regler i aktieavancebeskatningsloven. Der kan dog foretages en skattefri ombytning, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36.

Udgangspunktet er, at såfremt omstruktureringen kan foretages skattefrit, gøres dette for ikke at udløse beskatning tidligere end nødvendigt. Da Bryggervangen Supermarked opfylder betingelserne for at foretage en skattefri aktieombytning, vælges dette.

9.1.5 Med eller uden tilladelse

Uanset om den skattefri aktieombytning foretages med tilladelse efter aktieavancebeskatningsloven § 36, stk. 1 eller uden tilladelse efter aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 6, vil der være følgende fælles regler:

- Både den erhvervede og den erhvervende virksomhed skal være et selskab i en EU-Stat, eller et selskab, som svarer til et dansk aktie- eller anpartsselskab, som er hjemmehørende i et land uden for EU, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 1.
- Den erhvervende virksomhed skal ved ombytningen opnå flertallet af stemmerne i den erhvervede virksomhed, eller hvis det allerede har stemmeflertallet, erhverver yderligere andel, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 2.
- Vederlaget må kun bestå i aktier i den erhvervende virksomhed samt eventuelt en kontant udligningssum, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 3.

- Transaktionerne skal foretages inden for en tidsfrist på højst seks måneder fra første ombytningsdag. Dog kan skattemyndighederne forlænge fristen, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 4.

Udover ovenstående fælles regler er der desuden særregler for hhv. med eller uden tilladelse.

Med tilladelse

Det er påkrævet, at der opnås tilladelse fra skattemyndighederne, som kan fastsætte særlige vilkår for tilladelsen, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 1.

Krav for at opnå tilladelse

For at der kan opnås tilladelse fra skattemyndighederne, er det et krav, at der skal foreligge en driftsmæssig begrundelse for omstruktureringen. Denne må ikke bestå i skatteudskydelse eller skatteundgåelse⁷⁸. I tilfælde af at det vurderes, at begrundelserne for omstruktureringen bunder i skatteudskydelse, vil der i sådanne tilfælde ikke blive givet tilladelse. Hvorvidt der er tale om en forretningsmæssig begrundelse, er en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Tidligere sager og tilhørende domme har dog dannet en vis praksis for, hvor meget der skal til for at fastholde, at der er tale om en forretningsmæssig begrundelse.

Som eksempler herpå kan fremhæves SKM 2002.428 LSP og SKM 2007.807 DEP.

Førstnævnte sag omhandler en forretningsdrivende, som sammen med sine to døtre ejede B ApS, som var holdingselskab for driftsselskabet C ApS, hvori alle tre var ansat. Faderen ejede 55 %, mens døtrene havde hver 22,5 % i ejerandel. Faderen ønskede at foretage ombygningen af hensyn til ønsket om, at han ønskede at drive anden erhvervsmæssig virksomhed end den i C ApS, mens døtrene ikke var interesserede i dette. Døtrene ønskede til gengæld at starte erhvervsmæssig virksomhed i B ApS, som hidtil kun havde haft til opgave at eje anparterne i C ApS, dette ønskede faderen dog ikke at deltage i. Efter Landsskatterettens gennemgang blev der givet afslag på ansøgningen, da der blev lagt vægt på, at omstruktureringen ikke vurderedes at stille parterne bedre ved et senere generationsskifte, samt at det ikke vurderedes at tjene koncernens erhvervsmæssige interesser⁷⁹.

⁷⁸ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 219

⁷⁹ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 212

SKM 2007.807 DEP omhandler to medarbejdere samt den oprindelige ejer, hvoraf alle tre nu var aktionærer i virksomheden. Med henblik på at de to medarbejdere senere skulle overtage den resterende del af den oprindelige ejers stadig betragtelige del af aktierne, ønskede parterne at foretage en aktieombytning, hvorefter der ved tilbagesalg til det udstedende selskab kunne sikres at de to medarbejdere kunne overtage det fulde ejerskab af virksomheden. Medarbejderne var ikke i besiddelse af tilstrækkeligt frie midler til selv at finansiere overtagelsen. Ved den fremlagte løsning ville medarbejderne således kunne overtage virksomheden, uden at skulle fremskaffe yderligere finansiering, da det i stedet ville blive finansieret af virksomhedens egne optjente frie midler som kunne anvendes til betaling af den oprindelige ejers andel.

Landskatteretten fastslog i første omgang, at der ikke kunne gives tilladelse til den beskrevne model⁸⁰, da denne efter Landsskatterettens vurdering havde som hovedformål at udskyde skattebetalingen. Skatteministeriet tog dog til genmæle i sagen og vurderede, at der ikke kunne anses for godtgjort, at skatteundgåelse var hovedformålet med den ovennævnte beskrevne model, jf. fusionsskattedirektivets artikel 11⁸¹.

Særlige vilkår

I forbindelse med tilladelse til skattefri aktieombytning vil der være nogle særlige vilkår tilknyttet tilladelsen, som kan variere fra situation til situation.

Under disse særlige vilkår vil der oftest være krav om anmeldelse af væsentlige ændringer i en periode på tre år⁸². Tidligere praksis var, at der i vilkårene indgik betingelse om, at aktierne i den erhvervede virksomhed ikke måtte afstås inden for en tre-årig periode⁸³. Dette er senere blevet ændret som følge af Leur Bloem-dommen⁸⁴, således at der blot er krav om, at alle væsentligt ændrede forhold skal anmeldes til skattemyndighederne.

Såfremt der foretages en skattefri aktieombytning med tilladelse, kan der være tvivl om, hvilke efterfølgende ændringer der er behov for at give anmeldelse om, da det kan være svært at vurdere, hvad der er væsentligt for skattemyndighederne. SKAT har derfor inddraget et afsnit i Ligningsvejledningen, hvor der er fremhævet nogle overordnede retningslinjer, for hvad der skal anmeldes til SKAT.

⁸⁰ Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=1716165>

⁸¹ Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1714019>

⁸² Kilde: Generationsskift og omstrukturering side 209

⁸³ Kilde: Generationsskift og omstrukturering side 223

⁸⁴ Kilde: [http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=da&num=80029282C19950028&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET&where=\(\)](http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=da&num=80029282C19950028&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET&where=())

Listen indeholder følgende hovedpunkter, hvor det dog bemærkes, at listen ikke er udtømmende⁸⁵:

- "indgåelse af aftaler om afståelse af aktier i datterselskabet, herunder købe- og salgsretter,
- ændringer i ejer- eller kapitalforholdene i datterselskabet, herunder udstedelse af medarbejderaktier,
- ændringer i aktieklasser (opdelinger eller sammenlægninger) i datterselskabet eller i aktieklassernes rettigheder,
- andre former for ændringer i koncernstrukturen i henhold til fusionsbeskatningsdirektivet (fusioner, spaltninger og tilførsel af aktiver),
- tilbagesalg af de ved ombytningen erhvervede aktier i holdingselskabet,
- indgåelse eller ophævelse af aktionæroverenskomster af betydning for stemmefordelingen i datterselskabet,
- ekstraordinære udbytteudlodninger og ordinære udbytteudlodninger i holdingselskabet, der overstiger årets resultat
- frasalg af enkelte eller alle aktiviteterne i datterselskabet."

Anmeldelsen skal afleveres skriftligt til skattemyndighederne senest tre måneder inden ændringen påtænkes gennemført. Dog er der en klausul for uforudsete ændringer, som ligger uden for virksomhedens indflydelse. I så fald skal anmeldelsen være skattemyndighederne i hænde senest en måned efter ændringen.

Manglende anmeldelse

Såfremt der foretages ændringer uden anmeldelse til skattemyndighederne, med mindre det skyldes uforudsete ændringer som nævnt ovenfor, medfører det en formodning om, at den oprindelige tilladelse blev givet på et forkert grundlag og derfor skal tilbagekaldes. Manglende anmeldelse kan medføre, at aktieombytningen anses for skattepligtig, uanset fristerne i skatteforvaltningslovens § 26 måtte være overskredet, da sådanne overtrædelser af manglende anmeldelse kan falde ind under skatteforvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 5.

⁸⁵ Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=104625&vId=203351&i=583&action=open#i104625>

Bortfald af tilladelse

Når der fremsendes anmeldelse til skattemyndighederne om væsentlige ændringer for virksomhedens forhold, har myndighederne mulighed for at efterprøve, om ændringen ligger i tråd med den oprindelige ansøgning. Såfremt dette ikke er tilfældet, skal der tages stilling til, hvorvidt ændringen, hvis den havde været kendt på ansøgningstidspunktet, ville have medført, at der ikke kunne være givet tilladelse.

I tilfælde af et negativt udfald på en anmeldelse vil anmelderen blive gjort bekendt hermed, hvorefter aktieombytningen, i tilfælde af at ændringen alligevel foretages, vil blive skattepligtig.

Modsat det tidligere ejertidskrav på tre år er dette som tidligere nævnt afløst af den oftest anvendt anmeldelsesfrist på tre år. I dette ligger som udgangspunkt at afståelse af aktierne før udløbet af den tre-årige periode vil medføre formodning om, at dette hele tiden har været hensigten, og at tilladelsen er givet på forkert grundlag. En hurtig gennemgang af afsagte domme viser dog, at en afståelse ikke længere automatisk medfører, at ombytningen bliver skattepligtig. Der skal naturligvis være tungtvejende forretningsmæssige argumenter for, at tilladelsen fortsat skal opretholdes. I SKM2004.240.LSR var det i tilladelsen eksplicit angivet, at virksomheden skulle beholde minimum 2/3 af anpartskapitalen/stemmerne i virksomheden. Da virksomheden senere ønskede at afstå 1/3 af anpartskapitalen, var dette derfor helt i overensstemmelse med tilladelsen. Jf. SKM2002.215.LR fik en virksomhed tilladelse til at afstå 25 % af selskabskapitalen i driftsselskabet. Der blev lagt vægt på de forretningsmæssige betingelser bag afståelsen samt det faktum, at afståelsen skete 2½ år efter ombytningen var gennemført.

Uden tilladelse

Foretages aktieombytningen uden tilladelse, medfører det, at den erhvervende virksomhed ikke må afhænde aktier i den erhvervede virksomhed i en periode på tre år efter ombytningstidspunktet, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 6. Overtrædes forbuddet mod at afhænde aktierne, vil dette medføre, at aktieombytningen bliver skattepligtig, hvorfor der med tilbagevirkende kraft skal afregnes skat af ombytningen.

For Bryggervangens Supermarked A/S vil den eneste umiddelbare begrundelse for en skattefri aktieombytning være forberedelser til generationsskifte. Dette sidestilles med skatteudskydelse, med mindre der er tale om nødvendig omstrukturering, for at sikre virksomhedens fortsatte drift med henblik på generationsskifte, med mindre der kan fremfindes yderligere tungtvejende argumenter for det modsatte. I SKM 2003.118 TSS fremgår det, at tilladelse kan blive givet, uanset at et af

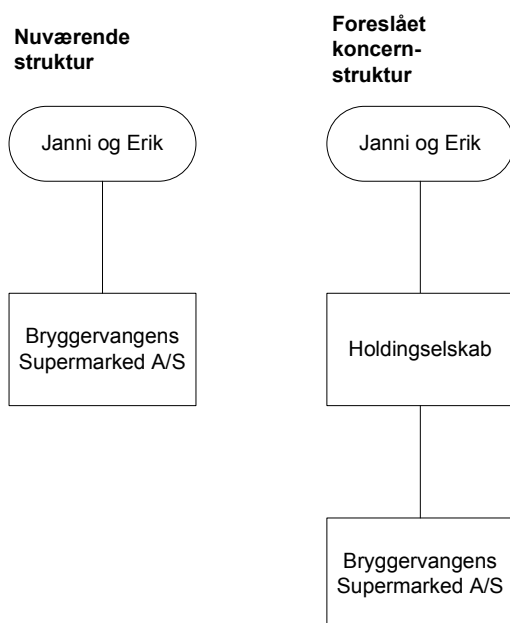
hovedargumenterne var et fremtidigt generationsskifte. Tilladelsen blev givet på en samlet sagsvurdering, hvor det vurderedes, at hovedformålet således ikke var skatteudskydelse⁸⁶.

9.1.6 Anbefaling af omstruktureringsmodel

På baggrund af ovenstående gennemgang vurderes, at domspraksis medfører, at der ikke umiddelbart kan fås tilladelse til en skattefri omstrukturering for Bryggervangens Supermarked. På baggrund heraf vil vores anbefaling af model for omstrukturering være en skattefri aktieombytning uden tilladelse.

Vores forslag vil bevirke en ændret koncernstruktur i forhold til det nuværende. Strukturen er udtrykt ved nedenstående figur.

Figur 9.1: Foreslået koncernstruktur

Kilde: Egen tilvirkning

Konsekvensen af at vælge dette bliver, at virksomheden ikke må afstå inden for de første tre år efter ombytningen, hvilket ikke anses for et problem. Dernæst betyder valget af model, at al driftsaktivitet fortsat er samlet i én virksomhed, hvilket vurderes som en fordel med henblik på, at det kun er det ene af børnene samt butikschefen, som har udvist interesse for at overtage supermarkedet. Alle risici vedrørende den hidtidige drift placeres i det fortsættende driftsselskab. Dette vurderes at være af uvæsentlig karakter, når de driftsmæssige risici i branchen tages i betragtning, da det ikke vurderes sandsynligt, at virksomheden skulle have forpligtet sig, udover hvad der allerede måtte være kendt.

⁸⁶ Kilde: Generationsskifte og omstrukturering side 215

Såfremt Bryggervangens Supermarked A/S vælger at foretage en skattefri aktieombytning uden tilladelse, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 6, skal de senest i forbindelse med selvangivelsen for det indkomstår, hvori ombytningen er foretaget, jf. aktieavancebeskatningslovens § 36, stk. 7, give oplysning til skattemyndighederne om, at ombytningen er foretaget efter de objektive regler.

Der er ingen udbyttebegrænsning fra den ombyttede virksomhed som følge af, at ombytningen er foretaget uden tilladelse. Dermed har ejerne mulighed for at tømme virksomheden for overskydende likviditet, inden et generationsskifte vil være aktuelt. Derved vil generationsskiftet være nemmere og billigere at finansiere for butikschefen.

Da den nystiftede virksomhed primært vil have til opgave at eje kapitalandele i driftsselskabet, foreslås, det at virksomheden stiftes som et anpartsselskab, da kapitalkravet hertil kun er 80.000 kr., hvorimod kapitalkravet til et aktieselskab er 500.000 kr. Til netop det formål som det forventes, at holdingselskabet skal have, vurderes der ikke at være væsentlige fordele ved at vælge et aktieselskab, som skulle godtgøre det højere kapitalkrav. Vores anbefaling vil derfor være, at virksomheden stiftes som et anpartsselskab.

9.1.7 Sammenfatning

Når ejerne af Bryggervangen Supermarked overvejer et generationsskifte er der flere ting, som skal tages med i overvejelserne. Herunder er muligheden for at foretage en omstrukturering, inden selve generationsskiftet foretages. I relation til generationsskiftet er den primære begrundelse for en sådan omstrukturering at undgå eller minimere beskatningen ved afståelse af aktierne i driftsselskabet.

I vores gennemgang af mulighederne for omstrukturering har det vist sig, at det mest hensigtsmæssige for Bryggervangens Supermarked vil være en omstrukturering fra personligt ejerskab af supermarkedet til et ejerskab gennem en holdingstruktur. Denne etableres via en skattefri aktieombygning uden tilladelse. Dette giver de umiddelbare fordele, at der skattefrit kan udloddes udbytter til holdingselskabet, hvorefter man herfra kan udlodde dem til ejerne personligt, i den udstrækning det er nødvendigt.

Desuden sikrer en holdingstruktur, at avancen ved afståelse af aktierne i driftsselskabet vil være skattefrie.

Alternativt er muligheden for omstrukturering en tilførsel af aktiver, hvorved det tidligere driftsselskab deles i to separate virksomheder med dertilhørende separate driftsaktiviteter. Dette er ikke vurderet relevant i det konkrete tilfælde, da de nuværende ejere har givet udtryk for, at de ønsker at udtræde helt af virksomheden, i det øjeblik generationsskiftet er gennemført. De ønsker således heller ikke, at stå tilbage med dele af det tidligere driftsselskab.

En konsekvens af den foreslåede omstrukturering er dog, at generationsskiftet ikke kan ske inden for tre år, da omstruktureringen i så fald vil blive anset for skattepligtig. Dette er ikke vurderet som et problem for Bryggervangens Supermarked, da ejerne har givet udtryk for, at et generationsskifte ikke ville være aktuelt inden for de første 5-10 år.

10 Generationsskifte ved død

Det er vigtigt at få planlagt et generationsskifte i god tid, fordi mangel på planlægning omkring generationsskifte kan give f.eks. ledelsesmæssige problemer i virksomheden, problemer omkring manglende overdragelse af viden og samtidig udløse uforholdsmæssigt høje skattebetalinger.

Ulempen ved et manglende generationsskifte er, at såfremt et generationsskifte ikke når at blive gennemført i levende live, træder reglerne omkring arv i kraft, og der bliver tale om dødsbøbeskatning og i mange tilfælde bo og gave afgiftsbetalinger. Denne beskatning er noget anderledes, end den man som virksomhedsejer kan planlægge sig ud af i levende live gennem gaver og lignende.

På denne baggrund er reglerne omkring arv, herunder forholdet mellem ægtefæller, skifte ved dødsfald, beskatning af dødsboer, boafgift og så videre, væsentlige at gøre sig bekendt med, hvorfor disse vil blive forklaret herunder, også i relation til forholdene omkring Bryggervangens Supermarked A/S.

10.1 Forholdet mellem ægtefæller

I denne opgave, hvor ejerne af Bryggervangens Supermarked A/S har indgået ægteskab, er det vigtigt at få fastlagt, hvad dette ægteskab har af betydning for formuen.

Ved indgåelse af ægteskab træder reglerne i retsvirkningsloven i kraft. Retsvirkningslovens § 15 lyder således: ”*Alt, hvad ægtefællerne ejer ved ægteskabets indgåelse eller senere erhverver, indgår i almindeligt formuefællesskab mellem dem, for så vidt det ikke er gjort til særeje, jfr. § 28*”.

Dette betyder, at såfremt aktiver ikke bliver gjort til særeje, vil aktiverne indgå i fællesboet, der i tilfælde af skilsmisse eller bosondring bliver delt, jf. retsvirkningslovens § 16, stk. 2. At ægtefællernes ejendele i forbindelse med ægteskabet bliver en del af fællesboet, er ikke ens betydende med, at ægtefællerne sammen ejer alle aktiver i ægteskabet. I levende live har begge ægtefæller særråden over alt, hvad de hver især har bragt ind i fællesboet⁸⁷, dog med enkelte undtagelser, som ikke vil blive nærmere behandlet.

Også ejendele som ægtefællerne efter ægteskabets indgåelse erhverver sig gennem løn, arv, gaver og så videre, bliver en del af formuefællesskabet. For så vidt angår arv og gaver, så har gavegiver eller

⁸⁷ Kilde: Retsvirkningslovens § 16

arvelader mulighed for, at gøre sin gave / arv (herunder tvangsarv) til særeje, såfremt vedkommende måtte ønske det⁸⁸. Et sådant ønske vedrørende arv skal indarbejdes i et testamente for at være gældende.

Hovedreglen om formuefællesskab kan parterne dog fravige gennem en ægtepagt, jf. retsvirkningslovens § 28. I en ægtepagt kan parterne aftale forskellige former for særejer, hvor de mest benyttede er skilsmisssæreje, fuldstændigt særeje eller ægtefællebegunstigende kombinationssæreje. Ved skilsmisssæreje opretholdes særejet ved bodeling efter separation eller skilsmisse, men at der er formuefællesskab ved dødsboskifte. Ved fuldstændigt særeje opretholdes særejet også ved død. Aftaler om særeje kan omhandle enkelte eller specifikke ejendele, og behøver ikke omhandle begge parter⁸⁹. Ved ægtefællebegunstigende kombinationssæreje bliver afdødes særeje til fælleseje, men efterlevende ægtefælles særeje bliver til fuldstændigt særeje.

Efter indgåelsen af ægtepagt om særeje kan det ske, at de omhandlede aktiver bliver solgt eller konverteret til andre aktiver. I sådanne tilfælde vil særejet stadig være gældende, idet ægtepagten også omfatter de aktiver, der træder i stedet for det i ægtepagten omhandlende, jf.

Retsvirkningslovens § 28, stk. 3. På samme grundlag vil også indtægter af særeje, blive særeje. Bestemmelserne kan dog fraviges, såfremt dette indgår i ægtepagten.

En indgået ægtepagt kan kun ændres eller annulleres ved indgåelse af en ny ægtepagt⁹⁰.

Sammenfatning for ejerne af Bryggervangens Supermarked

Ejerne af Bryggervangens Supermarked A/S, Janni og Erik, har indgået ægteskab og har således formuefællesskab. Der er ingen af parterne der har ønsket særeje, hvorfor der ikke er aftalt nogen ægtepagt parterne imellem.

I 2004 afgik en faster til Janni ved døden, og efterlod ved testamente et sommerhus til Janni, da Janni er kommet meget hos fasteren som barn, og brugt meget tid i fasterens sommerhus. I forbindelse med arven blev boafgift og tillægsboafgift betalt, men fasteren ønskede, at sommerhuset skulle være Jannis særeje, hvilket det derfor er.

⁸⁸ Kilde: Retsvirkningslovens § 28a

⁸⁹ Kilde: Retsvirkningslovens § 28, stk. 2.

⁹⁰ Kilde: Retsvirkningslovens § 28b

På baggrund af ovenstående kan vi konkludere, at i tilfælde af skilsmisse, separation, bosondring eller død, skal ægteparret/arvinger dele alle værdier på nær sommerhuset, der som Jannis særeje vil gå til hende, alternativt hendes livsarvinger.

10.2 Skiftet eller uskiftet bo

Når den ene ægtefælle afgår ved døden, er der to overordnede muligheder for behandling af dødsboet. Dødsboet kan enten behandles uskiftet, eller der kan være tale om skiftet bo. Under disse to grupper findes forskellige muligheder, hvor vi dog kun vil redegøre for de relevante.

Den skattemæssige behandling af et dødsbo afgøres af, hvorvidt der er tale om skiftet bo eller ej. I uskiftede boer foretages der ingen skattemæssig behandling, mens skiftede boer er selvstændige skattesubjekter.

10.2.1 Dødsbo uden skiftebehandling

Når en af ægtefællerne i et ægteskab afgår ved døden, kan den efterlevende ægtefælle i mange tilfælde vælge at sidde i uskiftet bo, hvilket mange gør. Der er mange positive ting ved ordningen, men også visse ulemper den efterlevende ægtefælle bør overveje – mere herom i afsnittet omkring fordele og ulemper ved at sidde i uskiftet bo.

Der findes flere forskellige former for bobehandling, hvor der ikke sker et egentlig skifte af boet. Dødsboskifteloven fastsætter tre former for behandling af dødsboer, uden et egentligt skifte. Disse er:

- Boudlæg uden skiftebehandling
- Udlæg til efterlevende ægtefælle
- Uskiftet bo

Boudlæg uden skiftebehandling samt udlæg til efterlevende ægtefælle er bobehandlingsformer, som kun benyttes ved mindre boer, hvor afdøde efterlader sig ingen eller kun en beskeden formue.

Boudlæg uden skiftebehandling kan kun benyttes ved dødsboer med en samlet værdi på maksimalt 38.000 kr.⁹¹, og udlæg til efterlevende ægtefælle benyttes kun i tilfælde, hvor der intet bliver at udlatte til andre end den efterlevende ægtefælle⁹². Disse bobehandlingsformer er ikke relevante i denne situation, da et dødsbo efter en af ægtefællerne vil indeholde væsentlige værdier. På denne baggrund vil der ikke blive redegjort for disse bobehandlingsformer.

⁹¹ Kilde: Dødsboskiftelovens § 18, stk. 1.

⁹² Kilde: Dødsboskiftelovens § 22

Forlods udtagelsesret

Den efterlevende ægtefælle kan i henhold til arvelovens § 11, forlods udtage visse genstande og værdier fra dødsboet, der i praksis betyder, at der derfor oftest kun udleveres arv til den efterlevende ægtefælle. Efterlevende ægtefælle har ret til forlods at udtage genstande som udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, hvis deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold, samt genstande der er erhvervet til mindreårige børns brug. Herudover har efterlevende ret til at udtage værdier, således at den samlede værdi af efterlevendes samlede bos- og arvelod samt fuldstændige særeje udgør 650.000 kr.

Den forlods udtagelsesret går forud for alt andet, hvorfor særeje ikke hindrer at efterlevende ægtefælle kan benytte reglerne om forlods udtagelsesret.

Uskiftet bo

Når en ægtefælle afgår ved døden, kan den efterlevende ægtefælle vælge at sidde i uskiftet bo, og dermed overtage ægtefællernes fælleseje samt skilsmissesæreje⁹³. Beslutningen om at sidde i uskiftet bo kan efterlevende ægtefælle træffe alene, og kræver ikke samtykke fra andre arvinger, med mindre afdøde efterlader sig særarvinger. I dette tilfælde vil uskiftet bo kræve samtykke fra særarvingerne⁹⁴.

Herudover er det et krav, at efterlevende ægtefælle skal være solvent⁹⁵. Samtykke fra livsarvinger kan dog give efterlevende ægtefælle ret til at sidde i uskiftet bo på trods af insolvens⁹⁶. Det skal dog nævnes, at der ikke er mulighed for at sidde i uskiftet bo, såfremt efterlevende ægtefælle efter udleveringen af boet ikke råder over tilstrækkelige midler til at opfylde både afdødes og egne forpligtelser⁹⁷.

Når efterlevende ægtefælle vælger at sidde i uskiftet bo, så betyder det, at skiftet af fællesboet udskydes til et senere tidspunkt, ofte frem til efterlevende ægtefælle afgår ved døden. I boet, hvor efterlevende ægtefælle kan vælge at sidde i uskiftet bo, indgår ægtefællernes fælleseje samt skilsmissesæreje. Afdødes fuldstændige særeje skal skiftes med arvinger. Dette krav kan ikke fraviges gennem samtykke fra afdødes arvinger.

⁹³ Kilde: Arvelovens § 17

⁹⁴ Kilde: Arvelovens § 18

⁹⁵ Kilde: Arvelovens § 19

⁹⁶ Kilde: Arvelovens § 19, stk. 3.

⁹⁷ Kilde: Arvelovens § 19, stk. 4.

At sidde i uskiftet bo betyder ikke, at efterlevende ægtefælle opnår ejerskab af hele boet.

Efterlevende ægtefælle har dog en "ejers rådighed" over boet, men er forpligtet til at administrere boet forsvarligt, hvorved efterlevende ægtefælle ikke bare kan give store gaver væk eller lign., der står i misforhold til boet. Skulle afdødes arvinger mene, at efterlevende ægtefælle misbruger det uskiftede bo, har arvinger forskellige muligheder, jf. arvelovens §§ 29-31. Mulighederne vil ikke blive nærmere beskrevet i denne afhandling.

Efterlevende ægtefælle kan når som helst vælge at skifte med arvingerne, men skal dog i forbindelse med indgåelse af nyt ægteskab foretage skifte⁹⁸. Hvis arvingerne i forbindelse med efterlevende ægtefælles indgåelse af nyt ægteskab accepterer, at efterlevende ægtefælle stadig skal sidde i uskiftet bo, sidestilles dette med arveafkald, hvorved arvingerne mister deres arveret.

Skattemæssige konsekvenser ved uskiftet bo

Når efterlevende ægtefælle får udleveret det hidtidige fælleseje samt eventuelle skilsmissesæreje til uskiftet bo, sker beskattningen heraf efter reglerne i dødsboskattelovens kapitel 10⁹⁹. Er der i dødsboet også et fuldstændigt særeje, bliver der tale om to dødsboer. Ét dødsbo med fælleseje og skilsmissesæreje (fællesboet) og ét med det fuldstændige særeje (særboet).

Såfremt efterlevende ægtefælle udover fællesboet også skal modtage særboet, anses de to boer for ét bo, som beskattes efter reglerne om beskattning ved uskiftet bo. Hvis andre end efterlevende ægtefælle overtager afdødes fuldstændige særeje, behandles dette efter reglerne om skifte af dødsbo, hvilket behandles yderligere i næste afsnit.

Efterlevende ægtefælle, der vælger at sidde i uskiftet bo, vælger samtidig at indtræde i afdødes skattemæssige stilling vedrørende de aktiver og passiver, som afdøde efterlod sig (skattemæssig succession). Dette betyder, at den efterlevende ægtefælle overtager afdødes aktiver og passiver med det anskaffelsestidspunkt og til den anskaffelsespris, som afdøde i sin tid har erhvervet disse aktiver og passiver til.

For så vidt angår afdødes indkomst i mellemprioroden¹⁰⁰, så beskattes denne hos efterlevende ægtefælle efter de almindelige skatteregler¹⁰¹, idet der dog foretages en særskilt skatteansættelse for henholdsvis afdøde og efterlevende ægtefælle.

⁹⁸ Kilde: Arvelovens § 26

⁹⁹ Kilde: Dødsboskattelovens § 58, stk. 1, nr. 1

¹⁰⁰ Mellemprioroden er perioden fra udløbet af afdødes seneste indkomstår og frem til dødsdagen

¹⁰¹ Kilde: Dødsboskattelovens § 62

10.2.2 Skiftet bo

I de tilfælde, hvor der sker skifte af dødsboet, bliver boet et selvstændigt skattesubjekt, hvilket dog ikke er ens betydende med, at boet er skattepligtigt. Ved skifte af dødsboet bliver afdødes positive formue fordelt mellem arvingerne, jf. reglerne om arverækkefølgen.

Arverækkefølgen angiver, hvilke af afdødes slægtninge, der er eller kan være arveberettigede efter afdøde, og i så fald i hvilken rækkefølge der skal arves.

Afdøde kan via testamente have bestemt, at andre personer end dem nævnt i arverækkefølgen skal arve afdøde. Arveloven indeholder dog regler, der sikrer visse arvinger tvangsarv, hvorfor ikke hele arven kan testamenteres væk. Der er dog mulighed for at testamentere en meget stor del af arven væk, således at livsarvinger ikke arver en særlig stor del af formuen. Idet vi tidligere har fastlagt, at ægteparret, der ejer Bryggervangens Supermarked A/S, ikke har fået udarbejdet testamente, vil reglerne omkring sådanne situationer ikke blive beskrevet og forklaret her.

I den situation vi har at gøre med vedrørende familien omkring Bryggervangens Supermarked, vil arven i tilfælde af den ene ægtefælles død, skulle deles mellem den efterlevende ægtefælle på den ene side, og afdødes livsarvinger på den anden side. Ægtefællen skal arve halvdelen af fællesboet, jf. AL § 9, mens børnene skal dele den anden halvdel af fællesboet, jf. AL § 1. Ved Jannis død vil børnene arve sommerhuset udenom Erik, da sommerhuset er særeje for Janni.

10.2.3 Skifteformer

Der er flere forskellige måder, hvorpå der kan ske skifte af et dødsbo. De tre metoder lovgivningen giver mulighed for er:

- Privat skifte
- Forenklet privat skifte
- Behandling ved bobestyrer

Som det også gjorde sig gældende ved de forskellige muligheder for bobehandling uden et skifte, så hænger valg af metode ved skifte ofte sammen med boets størrelse, kompleksitet og så videre. Arvingernes enighed har også en betydning for valg af skifte. Er arvingerne ikke enige, bliver boet behandlet ved bobestyrer.

Privat skifte

Arvingerne til en afdød kan vælge at foretage et privat skifte af et dødsbo, såfremt arvingerne er enige herom, boet er solvent, mindst én arving er myndig og solvent, afdøde ikke har udelukket muligheden for privat skifte samt at afgørende hensyn ikke taler imod et privat skifte¹⁰².

Ved et privat skifte er det arvingerne selv, der står for det praktiske i forbindelse med skifte af boet, hvilket arvingerne dog kan overlade til en advokat eller lignende.

Forenklet privat skifte

Det forenklete private skifte er, som ordene antyder, en forenklet model af det private skifte, hvor arvingerne kun skal indlevere en opgørelse over boets aktiver og passiver pr. dødsdagen i forbindelse med boets udlevering. Denne skifteform kan ikke benyttes i tilfælde, hvor der skal betales boafgift, hvilket gør skifteformen urelevant i denne opgave.

Behandling ved bobestyrer

Såfremt der ikke er grundlag for at benytte reglerne om privat skifte eller forenklet privat skifte, udleveres boet til behandling ved bobestyrer. Dette sker blandt andet, hvis en arving anmoder herom, boet er insolvent, eller der er usikkerhed om arvingerne.

Skifteretten udpeger en autoriseret bobestyrer¹⁰³, men arvingerne har dog i vid udstrækning mulighed for at komme med ønsker til bobestyrer, hvilket skifteretten i almindelighed efterkommer¹⁰⁴. Bobestyreren har ansvar for at indrykke proklama¹⁰⁵, og i øvrigt udarbejde og indlevere de krævede dokumenter til skifteretten inden for de i lovgivningen fastsatte tidsrammer. Det er desuden bobestyrens pligt at sikre boets aktiver mod uberettigede dispositioner¹⁰⁶, således at boets aktiver kan udleveres til de rette personer, og boets kreditorer kan få dækket deres tilgodehavender.

Denne skiftemåde benyttes ofte på større eller komplekse dødsboer. Skiftemåden benyttes desuden i tilfælde, hvor arvingerne ikke kan blive enige om, hvorledes der skal disponeres over boet.

¹⁰² Kilde: Dødsboskiftelovens § 25

¹⁰³ Kilde: Dødsboskiftelovens § 37

¹⁰⁴ Kilde: Dødsboskiftelovens § 37, stk. 2.

¹⁰⁵ Kilde: Dødsboskiftelovens § 46

¹⁰⁶ Kilde: Dødsboskiftelovens § 44

Skifte af uskiftet bo, mens den efterlevende ægtefælle er i live

Valgte efterlevende ægtefælle at sidde i uskiftet bo, da ægtefællen afgik ved døden, har efterlevende ægtefælle mulighed for at skifte boet på et hvilket som helst tidspunkt. Ved skifte af uskiftet bo skal efterlevende ægtefælle udarbejde en opgørelse over samtlige aktiver og passiver med angivelse af, hvorvidt der er tale om fælleseje eller særeje¹⁰⁷. Førsteaf dødes livsarvinger vil arve halvdelen af fællesejet på tidspunktet for skiftet.

Hertil skal nævnes, at livsarvingerne alene hæfter for den gæld, som påhvilede førsteaf døde, og for gæld og omkostninger i forbindelse med boets behandling.

Skattemæssige konsekvenser ved skiftet bo

Et skifte af et dødsbo vil have den konsekvens, at boet bliver et selvstændigt skattesubjekt. Skiftet kan ske på flere forskellige tidspunkter og behøver ikke nødvendigvis at udgøre hele boet.

Dødsboets selvstændige skattesubjektivitet er ikke lig med, at boet er skattepligtigt. Dødsboer bliver skattefritaget, såfremt dødsboets aktiver og nettoformue efter handelsværdien på skæringsdagen i boopgørelsen ikke overstiger 2.595.100 kr.¹⁰⁸ Hvis en enkelt af disse grænser overskrides, bliver dødsboet skattepligtigt. I opgørelsen af dødsboets aktiver indgår værdien af fast ejendom omfattet af parcelhusreglen ikke. Værdien heraf indgår dog i nettoformuen. Denne regel fritager mange boer for skattepligt.

10.2.4 Skattefritagne dødsboer

Når et dødsbo er skattefritaget, skal dødsboet ikke betale skat. Dette betyder dog ikke nødvendigvis, at der i forbindelse med dødsfaldet ikke skal betales skat. Uanset om der er tale om et skattefritaget eller skattepligtigt dødsbo, skal der betales skat for mellemprioroden.

Da den samlede værdi af et dødsbo hos en af ægteparret, der ejer Bryggervangens Supermarked, langt vil overstige beløbsgrænsen for at blive skattefritaget, vil der ikke blive nærmere redegjort for reglerne om skattefritagne dødsboer.

10.2.5 Ikke skattefritagne dødsboer

Er et dødsbo ikke skattefritaget, indtræder dødsboet i af dødes skattemæssige stilling for så vidst angår aktiver og passiver tilhørende af døde.

¹⁰⁷ Kilde: Dødsboskiftelovens § 76

¹⁰⁸ Kilde: Dødsboskattelovens § 6

I ikke skattefritagne dødsboer er dødsboet skattepligtigt i hele perioden fra udløbet af afdødes sidste indkomstår, og frem til skæringsdagen for dødsboet. Denne periode benævnes bobeskatningsperioden.

Figur 10.1: Bobeskatningsperioden

Kilde: Egen tilvirkning

Indkomst, der tilgår afdøde i bobeskatningsperioden, kaldes bobeskatningsindkomsten, og opgøres som hovedregel efter de almindelige skatteregler. Dødsboskatteloven har dog enkelte undtagelser hertil, blandt andet at virksomhedsordningen og kapitalafkastordningen ikke kan benyttes¹⁰⁹.

Sælges aktiver, skal en eventuel avance behandles efter skattelovens almindelige regler, hvilket blandt andet også betyder, at ejendomme der falder under parcelhusreglen¹¹⁰, ikke beskattes.

Aktieindkomst op til 48.300 kr. opgøres særskilt, og skal ikke medregnes i bobeskatningsindkomsten, men derimod beskattes efter de normale regler¹¹¹. Aktieindkomst, der overstiger grænsen, skal regnes med til bobeskatningsindkomsten med 86 % af det beløb, der overstiger beløbsgrænsen¹¹².

Den opgjorte bobeskatningsindkomst beskattes med en dødsboskat på 50 %¹¹³. Lovgivningen giver dog ret til et fradrag i mellemprioden på 1.900 kr. pr. måned, fra starten af dødsåret og frem til og med den måned, hvori dødsfaldet sker¹¹⁴. Herudover gives et bofradrag på 5.200 kr. pr. påbegyndt måned, fra måneden efter dødsfaldet, og frem til og med den måned, hvori boopgørelsen foreligger. Dette fradrag gives dog maksimalt i 12 måneder¹¹⁵.

Da dødsboet bliver beskattet af indkomst i hele bobeskatningsperioden, bliver dødsboet også godskrevet for den skat afdøde har indbetalt, eller som er blevet tilbageholdt¹¹⁶. Viser det sig, at afdøde har indbetalt mere i skat, end dødsboskatten bliver opgjort til, udbetales det overskydende skattebeløb til dødsboet¹¹⁷.

¹⁰⁹ Kilde: Dødsboskattelovens § 22, stk. 1, nr. 1

¹¹⁰ Kilde: Ejendomsavancebeskatningslovens § 8

¹¹¹ Kilde: Dødsboskattelovens § 32

¹¹² Kilde: Dødsboskattelovens § 32, stk. 2.

¹¹³ Kilde: Dødsboskattelovens § 30

¹¹⁴ Kilde: Dødsboskattelovens § 30, stk. 3.

¹¹⁵ Kilde: Dødsboskattelovens § 30, stk. 2.

¹¹⁶ Kilde: Dødsboskattelovens § 30, stk. 8.

10.3 Boafgift

I forbindelse med arvingernes modtagelse af arv fra afdøde, skal der i nogle tilfælde betales boafgift og tillægsboafgift. Boafgift er en afgift, der betales til staten, når en person afgår ved døden, eller såfremt der på anden vis sker skifte.

Boafgiftens størrelse er afhængig af, hvem der modtager arven, og udgør for nogle 0 %¹¹⁸, andre 15 %¹¹⁹, mens nogle arvinger / legatarer skal betale 15 % plus 25 %¹²⁰ i tillægsboafgift. Afgiften beregnes af hele den godkendte arvebeholdning¹²¹ og pålægges ikke de enkelte arvinger, men derimod dødsboet, og den eller de personer, der er ansvarlige herfor, hæfter også for boafgiften¹²².

Den eneste person, der er undtaget fra boafgiftspligten er afdødes ægtefælle. Herudover er der dele af formuen, som heller ikke er afgiftspligtige, herunder blandt andet Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), udbetalinger fra lovpligtige ulykkesforsikringer, arv til fonde mv. godkendt i henhold til ligningslovens § 8A, brugs- og indtægtsnydelser og så videre. Disse undtagelser, som ikke er udtømmende, følger af boafgiftslovens § 3, stk. 1, punkt b) – g).

Figur 10.2: Boafgift

Undtaget fra afgiftspligt

- Ægtefælle
- Visse pensioner og forsikringer
- Brugs- og indtægtsnydelser
- Arv mv. der tilfalder fonde, foreninger mv. godkendt i henhold til ligningslovens § 8A

Boafgift, 15 %

- Børn, stedbørn, børnebørn
- Afdødes forældre
- Svigerbørn (også selvom eget barn er død)
- Plejebørn, under visse betingelser
- Frasepareret eller fraskilt ægtefælle
- Personer der forud for dødsfaldet har boet sammen med afdøde i to år, og den fælles bopæl er ophørt som følge af institutionsanbringelse (f.eks. plejehjem)
- Personer der på tidspunktet for dødsfaldet boede sammen med afdøde, og venter eller har haft barn med afdøde. Disse er også omfattet når den fælles bopæl er ophørt som følge af institutionsanbringelse.

Tillægsboafgift, 25 %

- Alle arvinger som ikke er omfattet af ovenstående.

Kilde: Egen tilvirkning

De personer, der "kun" betaler 15 % i boafgift, omfatter afdødes livsarvinger samt enkelte andre persongrupper, jf. boksen ovenfor¹²³.

¹¹⁷ Kilde: Dødsboskattelovens § 30, stk. 9.

¹¹⁸ Kilde: Ægtefæller jf. Boafgiftslovens § 3, stk. 1. a

¹¹⁹ Kilde: Boafgiftslovens § 1

¹²⁰ Kilde: Boafgiftslovens § 1, stk. 2.

¹²¹ Kilde: Boafgiftslovens § 4

¹²² Kilde: Boafgiftslovens § 20, stk. 1-6.

¹²³ Kilde: Boafgiftslovens § 1, stk. 2.

Er der herudover andre personer, der arver afdøde, skal disse betale en tillægsboafgift på 25 %¹²⁴, der beregnes efter, at boafgiften på 15 % er fratrasket. Dette medfører, at disse personer kommer til at betale 36,25 % i afgift af arven.

10.3.1 Fradrag

Boafgiften skal beregnes for den del af arvebeholdningen, der overstiger bundfradraget på 264.100 kr.¹²⁵. I tilfælde, hvor afdøde, som kan være situationen i denne afhandling, efterlader sig både et fællesbo samt et særbo, fordeles ovenstående bundfradrag forholdsmæssigt mellem særejet og bosloddet fra fællesejet¹²⁶.

Herudover gives der fradrag direkte i boafgifterne for bo- og arveafgifter, der er betalt i udlandet, såfremt disse vedrører aktiver, der placeret i det pågældende land¹²⁷. Dette fradrag kan dog maksimalt udgøre de danske boafgifter, og gives ikke hvis de omhandlende aktiver er fritaget for boafgift efter dansk lovgivning.

Boafgiftsgrundlaget

Aktiver og passiver i dødsboet værdiansættes på skæringsdagen i boopgørelsen¹²⁸. I tilfælde hvor der er foretaget acontoudlodninger, værdiansættes det udloddede dog på udlodningsdagen. Det er den samlede værdiansættelse af aktiverne og passiverne i dødsboet, der udgør boafgiftsgrundlaget. Boafgiftslovens § 12, stk. 1, angiver, at aktiver og passiver skal ansættes til deres handelsværdi. I forbindelse med værdiansættelsen af aktiver og passiver ved arv og gaver anvendes cirkulære nr. 185 af 17. november 1982 om værdiansættelsen af aktiver og passiver i dødsboer m.m. og ved gaveafgiftsberegning (i denne afhandling betegnet ”gavecirkulæret”). Dette cirkulære fastsætter retningslinjer for, hvordan aktiver og passiver skal værdiansættes.

Nedenfor vil værdiansættelsen af aktiver og passiver, der er at finde i et dødsbo efter Janni eller Erik, blive gennemgået i forhold til, hvorledes de skal værdiansættes i henhold til cirkulæret.

Fast ejendom

Fast ejendom, der afstås til arvinger eller disses nære pårørende, skal som udgangspunkt fastsættes til værdien i handel og vandel på opgørelsestidspunktet. Cirkulæret af 1982 giver dog mulighed for,

¹²⁴ Kilde: Boafgiftslovens § 1, stk. 2.

¹²⁵ Kilde: Boafgiftslovens § 6 samt http://www.skm.dk/tal_statistik/afgiftsberegning/5660.html

¹²⁶ Kilde: Boafgiftslovens § 6, stk. 2.

¹²⁷ Kilde: Boafgiftslovens § 15

¹²⁸ Kilde: Boafgiftslovens § 12

at ejendommen værdiansættes +- 15 % i forhold til seneste ejendomsvurdering¹²⁹. Afstås fast ejendom til øvrige, værdiansættes ejendommen til salgssummen med fradrag for salgsomkostningerne¹³⁰.

Værdipapirer

Børsnoterede aktier og obligationer værdiansættes til kursværdien på opgørelsesdagen¹³¹.

Værdipapirer der ikke er børsnoterede skal værdiansættes til handelsværdien. Handelsværdien for unoterede aktier kan dog være svær at fremskaffe, hvorfor gavecirkulæret i disse situationer giver lov til, at aktierne værdiansættes ud fra formueskattekursen. Dette er nærmere behandlet i afsnit 4.1 omkring værdiansættelse.

Indbo og kunstgenstande

Indbo og kunstgenstande værdiansættes til værdien, såfremt genstandene blev solgt enkeltvis på auktion¹³². Værdiansættelsen kan dog ske ved, at genstandene bliver værdiansat af en vurderingsmand, hvilket normalt ikke anfægtes af skifteretten. Særligt værdifulde genstande og kunstgenstande bør dog vurderes af særligt sagkyndige.

Brugs-, rente- og indtægtsnydelser

Værdiansættelsen af brugs-, rente- og indtægtsnydelser afhænger af, hvilken form for brugs-, rente- eller indtægtsnydelse der er tale om. Såfremt der er tale om brugsretten til fast ejendom, værdiansættes denne ret til huslejen, såfremt boligen var udlejet til anden side. Brugsretten til indbo og andet løsøre fastsættes til 6 % af disse effekters værdi. Er der tale om renter af rentebærende værdipapirer, værdiansættes disse til det faktiske afkast, mens renter af kontanter værdiansættes til 6 % heraf.

Omhandler indtægtsnydelser af afkastet af aktier eller en virksomhed, værdiansættes denne indtægtsnydelse til gennemsnittet af de sidste to års udbytte, dog mindst 4 % af aktiernes kursværdi.

¹²⁹ Kilde: Gavecirkulæret, punkt 6.

¹³⁰ Kilde: Gavecirkulæret, punkt 3.

¹³¹ Kilde: Gavecirkulæret, punkt 17.

¹³² Kilde: Gavecirkulæret, punkt 27.

Passiver

Gældsforpligtelser samt øvrige byrder på den efterladte formue samt de omkostninger, der måtte være ved erhvervelsen, kan fratrækkes i afgiftsgrundlaget¹³³. Gældsforpligtelser værdiansættes til den pålydende værdi, og giver som regel ikke anledning til tvivl i forbindelse med værdiansættelsen. Herudover kan der fradrages omkostninger til begravelse, afvikling af afdødes husholdning samt øvrige omkostninger i forbindelse med dødsboet.

Såfremt en arving, legatar eller efterlevende ægtefælle overtager et aktiv med skattemæssig succession, og der til aktivet er tilknyttet en fremtidig skatteforpligtelse, skal der beregnes en passivpost, som fratrækkes ved opgørelse af den afgiftspligtige arvebeholdning. Se mere herom i afsnit 7.1.2.

10.4 Sammenfatning for Janni og Erik

Når en af parterne i ægteskabet dør, kan muligheden for at sidde i uskiftet bo synes som det lette valg, hvor alting forbliver som det hele tiden har været, og efterlevende ægtefælle behøver kun indsende en åbningsstatus. Begge ægtefæller kan i tilfælde af den andens død vælge at sidde i uskiftet bo, hvis ingen af parterne har særlivsarvinger.

At sidde i uskiftet bo har sine fordele, men også visse ulemper, der bør overvejes.

Først skal det dog nævnes, at såfremt Janni afgår ved døden, vil der blive to dødsboer. Ét dødsbo med ægteskabets fælleseje samt ét dødsbo med Jannis særeje – sommerhuset hun arvede efter sin tante i 2004. Kun ægteskabets fælleseje vil være omfattet af det uskiftede bo, mens særejet skal skiftes i forbindelse med dødsfaldet.

Fordelene ved at sidde i uskiftet bo er, udover den tidligere nævnte noget lettere administrative byrde, at efterlevende ægtefælle ikke skal betale arv til børnene med det samme, men kan udskyde arven til et senere tidspunkt, eventuelt helt frem til efterlevendes egen død. Efterlevende vil have rådigheden over hele fællesejet, og kan råde over dette som vedkommende vil, dog med de begrænsninger, der følger af arvelovens § 29 – 31, vedrørende efterlevendes misbrug af dødsboet. I praksis har efterlevende dog meget vide rammer for at administrere det uskiftede bo.

Såfremt efterlevende vælger at sidde i uskiftet bo, resulterer det i, at vedkommende ikke kan indgå nyt ægteskab, uden at der sker skifte af dødsboet efter afdøde. Dette kan i praksis blive dyrt for

¹³³ Kilde: Gavecirkulæret, punkt 47.

efterlevende, da indkomst og øvrige aktiver, der tilgår vedkommende efter ægtefællens død, også indgår i det uskiftede bo, herunder livsforsikringer og pensionsydelse¹³⁴. Ved et skifte af dødsboet tilfalder disse ydelser efterlevende ægtefælle udenom boet, hvilket kan være afgørende for, hvorvidt der skal ske skifte eller ej.

En anden ulempe for efterlevende ægtefælle er, at vedkommende ved uskiftet bo hæfter for al afdødes gæld. Dette vurderes dog ikke som værende afgørende i denne situation, da ingen af ægtefællerne har nogen særlig gæld i forhold til de aktiver, der indgår i fællesjet.

En sidste og til tider meget væsentlig ulempe er de stridigheder der kan opstå i familien i forbindelse med efterlevende ægtefælles råden over det uskiftede bo. Det er nemlig ikke sikkert, at parrets børn mener, at efterlevende ægtefælle administrerer formue bedst muligt, hvorved der kan opstå stridigheder mellem parterne, da børnene ikke ønsker at se "deres" arv blive udhulet. Her vil et skifte af dødsboet give rene linjer.

Vælger efterlevende derimod at få skiftet bo i forbindelse med dødsfaldet, vil der ikke være grobund for stridigheder i familien. Et skifte af boet vil dog betyde, at livsarvingerne skal svare boafgift af deres arv, for den andel af boet der overstiger bundfradraget på 264.100 kr. Boafgiften ved et skifte af boet bliver som følge af parrets betydelige værdier, store. Afhængigt af tidspunktet for dødsfaldet kan der spekuleres i, at foretage eller udskyde et skifte af boet. Hvis samfundet på tidspunktet for dødsfaldet er i en lavkonjunktur med lave aktiekurser og lave huspriser, kan det være en fordel at skifte boet, da boafgiften som følge af de lave værdier vil være lav. På modsat vis kan det derfor være en fordel at udskyde et skifte, såfremt dødsfaldet sker på et tidspunkt, hvor aktiekurser og huspriser er høje.

Et skifte af førsteafdødes dødsbo vil være mere administrativt krævende end uskiftet bo, hvilket dog kan overlades til en advokat eller lignende. Det er dermed muligt at gennemføre et privat skifte, med hjælp fra en advokat, og dermed undgå mange af de formelle opgaver, der vil være ved et skifte ved bobestyrer.

Såfremt dødsboet efter førsteafdøde skiftes, vil boet blive selvstændigt skattesubjekt, og grundet parrets betydelige værdier, vil boet blive skattepligtigt. Dette betyder, at boet skal svare skat for hele perioden fra udgangen af afdødes sidste indkomstår og frem til skæringsdagen for dødsboet.

¹³⁴ Kilde: Arvelovens § 23, stk. 7.

På baggrund af ovenstående fordele og ulemper vil vi ikke foretage en vurdering af, hvorvidt efterlevende ægtefælle skal sidde i uskiftet bo eller ej. Dette skal efterlevende selv vurdere i forhold til, hvornår dødsfaldet sker i forhold til konjunkturerne i samfundet, familiens indbyrdes forhold og så videre. I denne situation vil også afdødes pension skulle drages ind i overvejelserne, idet parret har gode pensionsordninger. Ved et skifte vil disse pensioner tilfalde efterlevende ægtefælle udenom boet, men uskiftet bo vil betyde, at pensionerne indgår i boet, såfremt dette skifte sker på et senere tidspunkt.

11 Gaveafgift

Reglerne omkring gaveafgift er meget lig reglerne for boafgift, dog med visse forskelle. En af de store forskelle er den personkreds, der er omfattet af reglerne. Hvor boafgiftsloven fastsætter afgiften, uanset hvem der arver en afdød, så er personkredsen i reglerne om gaveafgift mere begrænset.

Gaver er som udgangspunkt skattepligtige i henhold til statsskattelovens § 4, litra c, og skal derfor medregnes i modtagerens skattepligtige indkomst. I det omfang modtageren ikke er omfattet af reglerne i boafgiftsloven, vil "afgiften" dermed blive den normale indkomstskat.

Gavemodtager, der er omfattet af reglerne i boafgiftsloven skal betale enten 15 % eller 36,25 % i gaveafgift, såfremt værdien heraf overstiger det bundfradrag, der er gældende for modtager¹³⁵. Bundfradraget angiver den maksimale værdi af gaver givet inden for et kalenderår, uden at der skal svares gaveafgift.

Figur 11.1: Gaveafgift

Skatte- og afgiftsfrihed
- Ægtefælle
Gaveafgift, 15 % (bundfradrag 58.700 kr.)
- Børn, stedbørn, børnebørn
- Forældre
- Afdødt barns ægtefælle
- Plejebørn, under visse betingelser
- Personer der forud for dødsfaldet har boet sammen med afdøde i to år, og den fælles bopæl er ophørt som følge af institutionsanbringelse (f.eks. plejehjem)
Gaveafgift, 15 % (bundfradrag 20.500 kr.)
- Svigerbørn (når eget barn er i live)
Gaveafgift, 36,25 % (bundfradrag 58.700 kr.)
- Stedforældre
- Bedsteforældre
Indkomstskattepligt
- Alle andre

Kilde: Egen tilvirkning

Værdiansættelsen af gaver sker efter samme metode som ved arv, hvilket forklares i afsnit 10.3 omkring boafgiftsgrundlaget. Her forklares også reglerne for fradrag af afgifter betalt i udlandet, der ved gaver er de samme som ved boafgift.

Gaveafgiften påhviler gavemodtageren, men både gavegiver og gavemodtager hæfter solidarisk for betalingen heraf¹³⁶.

Består gaven af for eksempel aktier, er der i nogle tilfælde mulighed for at overdrage disse med skattemæssig succession. Disse regler er nærmere behandlet i afsnit 7.1.

¹³⁵ Kilde: Boafgiftslovens §§ 22 og 23

¹³⁶ Kilde: Boafgiftslovens § 30

12 Selve generationsskiftet

For at kunne afgøre, hvilken generationsskiftemodel vi anbefaler, er det nødvendigt at fastlægge, hvem der skal overtage virksomheden. Vi har tidligere redegjort for de mulige kandidater, og vores vurdering er, at overdragelsen enten skal ske til de nuværende ejeres søn Jan, alternativt butikens nuværende butikschef Martin Dalsø. Såfremt ejerne med udgangspunkt i vores forudsætning ikke ønsker at foretage generationsskifte til nogen af de to, vil det fortsat være muligt at foretage et reelt salg til ekstern part. Dette vil ikke blive behandlet yderligere, da det ikke vurderes relevant for opgaven.

Vi vil i det følgende redegøre for, hvilke generationsskiftemodeller vi finder anvendelige, såfremt der generationsskiftes til sønnen, eller hvis der generationsskiftes til den nuværende butikschef. Vi vil desuden komme med vores anbefaling til, hvorledes et generationsskifte skal gennemføres. Dette indebærer, at vi vil vurdere de hensyn generationsskiftet skal tage, samt de økonomiske muligheder hver af de to eventuelle overtagende parter har.

12.1 Overdragelse til Jan (søn)

Med udgangspunkt i de værdiansættelser vi har fastlagt i afsnit 4, samt de mulige finansieringsmuligheder, vil vi i dette afsnit redegøre for, hvorledes vi anbefaler, at generationsskiftet skal gennemføres.

Et generationsskifte til de nuværende ejeres søn skal foretages på en måde, hvor der tages hensyn til, at sønnens begrænsede økonomiske formåen, samt forældrenes villighed til at overdrage virksomheden til den lavest mulige pris.

På denne baggrund kan generationsskiftet efter vores vurdering gennemføres efter følgende modeller:

- Nytegning af aktier (A/B-modellen)
- Overdragelse af aktier
- Tilbagesalg af aktier til udstedende selskab

Da nytegning af aktier samt tilbagesalg af aktier til udstedende selskab ikke kan benyttes alene til at gennemføre et fuldt generationsskifte, skal ovenstående modeller kombineres med hinanden, undtaget overdragelse af aktier, som ikke nødvendigvis skal kombineres. For at kunne sammenholde modellernes anvendelighed vil vi dele generationsskiftet op i to, således at vi først ser på generationsskiftet af de første 50 % af aktierne i Bryggervangens Supermarked, og herefter

generationsskiftet af de sidste 50 % af aktierne. Første halvdel vil være en sammenholdelse af nytegning af aktier og overdragelse af aktier, mens anden halvdel vil vurdere overdragelse af aktier mod tilbagesalg af aktier til udstedende selskab.

Ovenstående modeller kan kombineres med gaver, da forældrene har tilkendegivet, at de er villige til at hjælpe sønnen med at finansiere overtagelsen af virksomheden.

Herudover er det vores anbefaling, at sønnen inden generationsskiftet stifter et holdingselskab, således at fremtidige udbytter og eventuelle aktieavancer vil være skattefrie.

12.1.1 Nytegning af aktier (A/B-modellen)

Denne model går ud på, at sønnen foretager nytegning af aktier i Bryggervangens Supermarked A/S, og herved bliver aktionær i selskabet. I forbindelse med nytegningen opdeles selskabets aktier i to klasser, således at de oprindelige aktier, tilhørende forældrene, bliver A-aktier, mens sønnens nytegnede aktier bliver B-aktier.

A-aktierne tildeles en forlods udbytteret, således at der ikke sker en formueforskydning i forbindelse med nytegningen af aktier. Ejerne har udtrykt ønske om, at bevare kontrollen over virksomheden, hvorfor B-aktierne, i forbindelse med opdelingen i aktieklasser, ikke tildeles stemmerettigheder.

Nytegning af aktier således at sønnen bliver 50 % medejer af virksomheden, vil svare til, at der skal foretages en nominel kapitalforhøjelse på 600.000 kr. Denne kapitalforhøjelse vil, såfremt den foretages efter 1. marts 2011, kunne gennemføres via gældsbevilling – dog med indskydelse af minimum 25 %, svarende til 150.000 kr. Minimumsindskydelsen kan finansieres ved, at forældrene giver sønnen en gave på 58.700 kr. pr. forældre, hvorefter sønnen skal finansiere 32.600 kr. selv, eventuelt gives der gave to år i træk, således at hele minimumsindskydelsen finansieres ved gave. Alternativt giver forældrene sønnen et anfordringslån, hvilket nedskrives med den maksimale afgiftsfrie gave to år i træk.

Den forlods udbytteret beregnes efter SKATs principper, således at der ikke sker en formueforskydning ved nytegningen. Efter SKATs principper beregnes den forlods udbytteret således:

$$\text{(Sønnens ejerandel} \times \text{(selskabets værdi} + \text{tegningsbeløb)} - \text{tegningsbeløb)} / \text{sønnens ejerandel}$$

Sønnen tegner aktier for 600.000 kr. i virksomheden og opnår derved en ejerandel på 50 %. Vi har i afsnit 4.2 værdiansat Bryggervangens Supermarked til 8.326.807 kr. Den forlods udbytteret bliver derfor:

Forlods udbyttet = $(50 \% \times (8.326.807 + 600.000) - 600.000) / 50 \% = 7.726.807$ kr.

Forældrenes A-aktier skal således tildeles en forlods udbyttet på 7.726.807 kr. Den forlods udbyttet er betaling for forældrenes "afståelse" af ejerandele i virksomheden. Derved finansierer virksomheden hovedparten af generationsskiftet til sønnen.

12.1.2 Overdragelse af aktier

En anden mulighed for gennemførelse af generationsskiftet er overdragelse af aktier. Som tidligere nævnt kan generationsskiftet reelt gennemføres fuldt ud med denne model. For at kunne sammenligne modellerne vælger vi at tage udgangspunkt i en overdragelse af 50 % af aktierne, hvorefter vi kan sammenholde overdragelse af aktierne med hver af de øvrige modeller. Der vil ikke være forskel på, hvorvidt der er tale om de første eller sidste 50 % af aktierne.

Overdragelse af aktier kan foretages som salg, via gave eller kombination af disse.

Overdragelse af 50 % af aktierne ved gave vil medføre en gaveafgiftsbetaling på 250.515 kr. for sønnen.

Overdragelse af 50 % af aktierne ved salg vil betyde, at sønnen skal betale 1.787.500 kr. Dette vurderes ikke umiddelbart at være realistisk. Det kan være fordelagtigt i stedet at oprette et anfordringslån på det fulde beløb, hvorefter det årligt nedskrives med 117.400 kr. Dette vil medføre en afdragsprofil på 15 år ved overdragelse af 50 % af aktierne.

Såfremt overdragelsen sker ved salg, skal der beregnes aktieavance. Som det blev gennemgået i afsnit 4.1, vil der ved overdragelse til sønnen blive realiseret et skattemæssigt underskud, som de nuværende ejere kan fradrage i deres personlige indkomst, og herved reducere skattebetalingen heraf.

12.1.3 Tilbagesalg af aktier til det udstedende selskab

Tilbagesalg af aktier til det udstedende selskab er relevant ved generationsskifte af de sidste 50 % af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S. Ved tilbagesalget afstår de nuværende ejere deres aktiebeholdning til Bryggervangens Supermarked A/S, hvorefter der foretages en kapitalnedsættelse med de solgte aktier, således at sønnen nu vil være eneejer.

Der er tale om et reelt salg, hvorfor forældrene således skal kompenseres af selskabet for deres afståelse. Der vil naturligvis være sket forskydninger i værdierne i selskabet og dermed værdiansættelsen af selskabet inden det endelige generationsskifte gennemføres, men for sammenlignelighedens skyld tages der udgangspunkt i værdiansættelsen, jf. TSS-cirkulære 2000-09, som er beregnet i afsnit 4.2 til 8.326.807 kr. for hele selskabet. Da der her kun er tale om afståelse af

50 % af aktierne, svarer dette således til en værdi på 4.163.404 kr. Beløbet skal betales fra selskabet til sælger og kræver, at selskabet har likviditet hertil. Sammenholdt med selskabets likvide beholdninger, jf. senest aflagte årsrapport, er dette ikke muligt på nuværende tidspunkt, det kan dog alternativt finansieres ved, at selskabet optager gæld, eller overdragelsen sker ved oprettelse af gældsbreve.

12.1.4 Anbefalet forløb ved generationsskifte til Jan (søn)

I tilfælde af at ejerne beslutter at gennemføre generationsskiftet til Jan, vil vi anbefale følgende forløb:

2010	Forældrene giver Jan gave på 117.400 kr.
2011	Forældrene giver Jan gave på 32.600 kr.
2011	Jan opretter holdingselskab ved indskydelse af 150.000 kr.
Efter 1/3 2011	Jans holdingselskab foretager nytegning af B-aktier i Bryggervangens Supermarked A/S for nominelt 600.000 kr. med indbetaling af 25 %, svarende til 150.000 kr. De resterende 450.000 kr. oprettes som gældsbrief. I forbindelse med nytegningen vedtages det, at B-aktierne ikke har stemmeret. Samtidig fastlægges der en forlods udbytteret, som på baggrund af det nuværende grundlag ville være på 7.726.807 kr.
201X	Det resterende generationsskifte gennemføres ved, at de nuværende ejere sælger deres aktiebeholdning tilbage til det udstedende selskab. Salgsprisen vil på baggrund af de nuværende informationer blive 4.163.404 kr. Sønnen er herefter 100 % ejer af Bryggervangens Supermarked A/S.

Anbefalingen af ovenstående forløb kan begrundes således. For første halvdel af generationsskiftet vurderes det mest hensigtsmæssigt at foretage nytegning af aktier, da dette medfører et meget lille likviditetsforbrug samtidig med, at de nuværende ejere tildeles en forlods udbytteret, hvorved de har mulighed for at udlodde yderligere midler, inden de afstår Bryggervangens Supermarked A/S endeligt. Yderligere blev det vurderet uhensigtsmæssigt at foretage generationsskift ved overdragelse af aktier ved enten gave eller oprettelse af anfordringslån, idet dette ville medføre flere ulemper. Ulemperne ved overdragelse med gave ville bestå i, at Jan ville blive gaveafgiftspligtig af overdragelsen og ville skulle betale en gaveafgift på 250.515 kr. Samtidig skal det tages i betragtning,

at sønnen får en gave på 1.787.500 kr., hvorfor datteren af hensyn til ligestillingen vil skulle have en gave på et tilsvarende beløb. I forhold til ejernes tidligere udtrykte ønske om, at overdragelsen skal ske så omkostningsfrit som muligt, vurderes dette at være en for stor omkostning at pålægge ejerne, hvorfor vi ikke anbefaler at gennemføre et generationsskifte ved denne model. Ulemperne ved overdragelse ved oprettelse af anfordringslån med årlig nedskrivning af det maksimale gaveafgiftsfrie beløb ville ligeledes være, at datteren fortsat skulle have en gave på 1.787.500 kr. over samme periode. Det skulle ligeledes tages med i overvejelserne, at nedskrivningen af anfordringslånet ville tage 15 år for blot at overdrage 50 % af aktierne, for en fuld overdragelse med anfordringslån ville det således tage over 30 år, før lånet var fuldt nedskrevet. Forældrenes alder taget i betragtning mener vi, at det vil medføre ikke uvæsentlige risici for, at det ikke vil nå at blive fuldt afskrevet, hvorefter Jan vil være forpligtet til at indfri beløbet over for dødsboet.

Vi opfordrer til, at generationsskiftet påbegyndes hurtigst muligt. Dette skal især ses i lyset af historien bag de nuværende ejeres overtagelse, som kom meget pludseligt grundet Eriks fars pludselige død. Det er vores anbefaling, at de første 50 % af generationsskiftet gennemføres hurtigst muligt efter 1. marts 2011, hvor den nye selskabslov træder i kraft, mens anden halvdel kan afvente ejeres endegyldige ønske om at udtræde. Således ville det kun være denne del som manglede at blive gennemført, såfremt ejerne led en pludselig død uden mulighed for at få gennemført et fuldt generationsskifte.

12.1.5 Ligestilling ved overdragelsen

De nuværende ejere har givet udtryk for, at det er vigtigt for dem, at der foretages en ligestilling mellem børnene.

På baggrund af det anbefalede forløb for generationsskiftet af Bryggervangens Supermarked A/S har vi her forsøgt at opstille, hvilke overvejelser der skal tages i betragtning for at ligestille børnene.

I 2010 og 2011 bør Liva modtage i alt 150.000 kr. som gave, ligesom vi har anbefalet at Jan skal have.

Derudover kan det vurderes at det, at Jan får lov at købe sig ind i virksomheden for kun 600.000 kr. nominelt er for billigt i forhold til at Liva ikke skal kompenseres herfor. I denne sammenhæng skal det overvejes, at forældrene gennem først den forlods udbytteret og senere ved tilbagesalg af aktier til det udstedende selskab, er betalt af virksomheden for deres afståelse. Såfremt Liva havde haft interesse for at drive Bryggervangens Supermarked A/S, ville hun ligeledes have haft muligheden for at købe sig ind for et tilsvarende beløb. Det er derfor op til forældrene at vurdere, hvorvidt de mener Liva er berettiget til en compensation for den billige erhvervelse af virksomheden, som Jan har foretaget.

12.1.6 Hensyn taget ved generationsskifte til Jan (søn)

Når der foretages et generationsskifte, er der flere hensyn der skal tages, herunder bl.a. ejernes behov for overdragelsessum af hensyn til deres fremtidige liv samt købers kompetencer til at drive virksomheden videre fremadrettet.

Med den anbefalede model mener vi, at der er taget højde for følgende hensyn:

De nuværende ejere har udtrykt ønske om, at der ikke nødvendigvis opnås en stor købesum ved generationsskifte til Jan, dette er forsøgt efterlevet i videst mulige omfang. Samtidig er det sikret, at ejerne har mulighed for, at ejerne gennem de kommende år sikres en forlods udbytteret på 7.726.807 kr. samt en salgspris på 4.163.404 kr. De har derved samlet fået udbetalt 11.890.211 kr., hvorved de burde være sikret økonomisk resten af livet.

Den kommende ejer er ligeledes sikret et generationsskifte på, for ham optimale vilkår, da han er kommet ind i virksomheden for kun 150.000 kr., som i øvrigt er givet som gave fra forældrene.

Jan er allerede nu en integreret del af virksomheden, fremadrettet vil han desuden fortsætte med at tage lederkurser, hvorfor han vurderes fuldt kompetent til på sigt at træde ind i ledelsen af virksomheden. Virksomheden har ikke lige nu likvider til både at udbetale den forlods udbytteret og overdragelsessummen til de nuværende ejere, hvorfor generationsskiftet vil skulle gennemføres over flere år. Der er ifølge ejerne ikke behov for at foretage større investeringer foreløbig, hvorfor der ikke skal tages højde herfor ved planlægning af generationsskiftet.

Slutteligt er der taget højde for, at der ved gennemførelse af generationsskiftet er betalt mindst muligt i skatter og afgifter. Ved tilbagesalg af aktierne til det udstedende selskab, opnår ejerne et skattemæssigt tab på aktierne, der kan fradrages i fremtidig personlig indkomst. Ved en salgspris på 4.163.404 kr. vil ejerne få et skattefradrag med en skatteværdi på 630.880 kr. Ejerne vil dermed kunne få udbetalt en del af deres pensioner skattefrit.

12.2 Overdragelse til Martin (medarbejder)

Vi har i afsnit 9.1.6 anbefalet, at der i forbindelse med generationsskiftet foretages en omstrukturering, således at der mellem de nuværende ejere og Bryggervangens Supermarked A/S indskydes et holdingselskab. Omstruktureringen gennemføres ved en skattefri aktieombytning, hvilket har den konsekvens, at aktionærene ikke må afstå deres aktier i Bryggervangens Supermarked A/S inden for de første tre år efter aktieombytningen. I behandlingen af generationsskiftemodellerne lægges det til grund, at aktieombytningen sker ultimo 2010. Med udgangspunkt i denne koncernstruktur, de værdiansættelser vi har fastlagt i afsnit 4, samt de mulige

finansieringsmuligheder, vil vi i dette afsnit redegøre for, hvorledes vi anbefaler, at generationsskiftet skal gennemføres.

Et generationsskifte til den nuværende butikschef, Martin Dalsø, vil primært være aktuelt, idet omfang det viser sig, at det ikke er muligt at foretage et generationsskifte til sønnen.

Generationsskiftet skal foretages på en måde, hvor der primært tages hensyn til, at ejerne får likvider ud af salget hurtigst. Der skal desuden tages højde for de nuværende ejeres villighed til at overdrage virksomheden til den lavest mulige pris i forhold til TSS-cirkulære 2000-09.

På denne baggrund kan generationsskiftet efter vores vurdering gennemføres efter følgende modeller:

- Overdragelse af aktivitet
- Overdragelse af aktier

I forbindelse med overdragelse til Martin vil det ikke være nødvendigt at holde for øje, at der skal foretages ligestilling mellem børnene, idet ingen af dem nu vil overtage virksomheden. Forældrene vil derfor løbende kunne foretage ligestillingen gennem de gaver, de måtte være interesseret i at give børnene.

Generationsskiftet forsøges planlagt således, at det primært tager hensyn til, hvilke ønsker ejerne måtte have til valg af model. Ejerne har givet udtryk for, at såfremt generationsskiftet sker til Martin, ønsker de en fuldstændig overdragelse uden efterfølgende mellemværender med køber. Der forsøges naturligvis stadig taget hensyn til, at der ikke opnås en urealistisk overdragelsessum for Martin, samt at det fortsat skal sikres, at virksomheden i praksis har mulighed for videre drift.

Vi vil derfor i nedenstående primært fokusere på, hvilke fordele og ulemper der måtte være for de nuværende ejere ved valg af generationsskiftemodel.

Det er vores anbefaling, at Martin inden generationsskiftet stifter et holdingselskab, således at fremtidige udbytter og eventuelle aktieavancer vil være skattefrie.

12.2.1 Overdragelse af aktivitet

Ved overdragelse af aktivitet afstås de enkelte driftsnødvendige aktiver til Martin. For at bevare den holdingstruktur, som vi har foreslået ovenfor, er det desuden nødvendigt, at der under dette stiftes et selskab, som skal være det fremadrettede driftsselskab. Aktiverne overdrages derfor til dette selskab.

Såfremt generationsskiftet ønskes gennemført ved overdragelse af aktivitet, medfører dette, at der udløses fuld beskatning af avancer ved overdragelsen af aktiverne. Desuden vil eventuelle aktiver

eller forpligtelser, der påhviler virksomheden, som ikke overdrages, fortsat være i virksomheden som lades tilbage efter generationsskiftet. De tidligere ejere vil derfor stå tilbage med en næsten tom virksomhed med enkelte aktiver og passiver, som de ikke kan anvende til videre drift. Herefter vil ejerne skulle afsætte eller udlodde de tilbageværende aktiver, før virksomheden vil kunne likvideres.

12.2.2 Overdragelse af aktier

Foretages generationsskifte til Martin ved overdragelse af aktier, vil det være af afgørende betydning for de nuværende ejere, hvorvidt afståelsen sker før eller efter udløbet af de 3 år efter den tidligere anbefalede omstrukturering. Der tages udgangspunkt i, at ejertidsfristen på 3 år overholdes, hvorfor evt. overskridelser af denne ikke vil blive behandlet yderligere i dette afsnit.

Der er i afsnit 4.2 foretaget værdiansættelse af virksomheden til 8.326.807 kr., såfremt overdragelsen sker til Martin. Dette medfører en avance på 2.416.662 kr. Som følge af omstruktureringen blev der indskudt et holdingselskab i ejerstrukturen, hvorfor det er holdingselskabet, som vil opnå denne avance. For kapitalselskaber, der ejer mindst 10 % af aktiekapitalen i et andet selskab, vil avancer og udbytter herfra være skattefrie¹³⁷.

Det er dog en alvorlig ulempe ved anvendelse af modellen, at der opnås en overdragelsessum på 8.326.807 kr. Dette kan medføre, at Martin ikke kan skaffe tilstrækkelig likviditet til at finansiere generationsskiftet.

12.2.3 Anbefalet forløb ved generationsskifte til Martin (medarbejder)

I tilfælde af at ejerne beslutter at gennemføre generationsskiftet til Martin, vil vi anbefale følgende forløb, salget må tidligst ske ultimo 2013, således at ejertidsfristen på 3 år efter den skattefrie aktieombytning overholdes:

2010	De nuværende ejere stifter et holdingselskab ved skattefri aktieombytning
201X	Martin stifter et holdingselskab
201X	Overdragelse af aktier for 8.326.807 kr. (baseret de nuværende forudsætninger) til Martins holdingselskab. Herefter er Martin 100 % ejer af Bryggervangens Supermarked A/S.

Anbefalingen af ovenstående forløb kan begrundes således. Ejerne har udtrykt ønske om, at i det øjeblik et generationsskifte gennemføres til Martin, er de ikke interesseret i mellemværender med

¹³⁷ Kilde: Aktieavancebeskatningslovens § 4 A

ham eller virksomheden i øvrigt efter et overstået generationsskifte. Vi har på denne baggrund vurderet, at en overdragelse af aktivitet ikke vil være hensigtsmæssig, idet dette vil medføre, at der fortsat ville være enkelte tilbageværende aktiver og passiver i driftsselskabet, hvorfor disse vil skulle afstås eller indfries inden en likvidation af virksomheden vil være muligt.

Bryggervangens Supermarked vil desuden være skattepligtig af de skattemæssige avancer, der måtte opstå på baggrund af opdelingen af købesummen på de enkelte aktiver i overdragelsesaftalen.

Som forudsætning for at ovenstående anbefalede forløb kan gennemføres, forudsættes det, at Martin kan fremskaffe ekstern finansiering til betaling af overdragelsessummen.

12.2.4 Hensyn taget ved generationsskifte til Martin (medarbejder)

Ved planlægning af dette generationsskifte er der primært taget hensyn til de nuværende ejeres ønsker. De opnår således en salgssum, som skal betales kontant ved overdragelsen.

Virksomheden vurderes ikke at lide last under gennemførelse af generationsskiftet, idet Martin allerede nu er butikschef og derfor har et naturligt kendskab til en stor del af driften. Desuden belastes virksomheden ikke økonomisk af generationsskiftet.

Ved at foretage generationsskiftet ved overdragelse af aktier, efter at aktierne er placeret i et holdingselskab, er den opnåede aktieavance skattefri.

13 Efter generationsskiftet

Generationsskiftes virksomheden til sønnen, vil ejerne modtage det forlods udbytte samt salgssummen personligt. Midlerne er således beskattet, hvilket ikke giver grundlag for, at foretage overvejelser i relation til skatteoptimering.

Såfremt generationsskiftet af Bryggervangens Supermarked gennemføres til medarbejderen, vil virksomhedens nuværende ejere sidde tilbage med et holdingselskab indeholdende betydelige midler fra afståelsen.

Når de nuværende ejere sidder tilbage med holdingselskabet har de forskellige muligheder. Parret kan vælge at:

- Beholde holdingselskabet og udtale løn og udbytte løbende
- Likvidere selskabet og modtage en større sum på én gang

Der vil herunder kort blive redegjort for de forskellige muligheder.

13.1 Beholde holdingselskabet og udbetale løn og udbytte

Som nævnt vil holdingselskabet efter generationsskiftet af Bryggervangens Supermarked, indeholde midlerne fra salget af aktierne i Bryggervangens Supermarked. Holdingselskabet vil som følge af salget ikke have nogen erhvervsmæssig aktivitet, og være reduceret til et passivt selskab.

Som følge af ovenstående vil muligheden for at udbetale løn til ejerne være begrænset, idet der skal være sammenhæng mellem den udbetalte løn og den arbejdsindsats aktionærerne ligger i selskabet¹³⁸. Da selskabet er passiv kapitalanbringelse, vil aktionærernes arbejdsindsats i selskabet været yderst begrænset, hvorfor der ikke vil være grundlag for udbetaling af løn. Dette følger endvidere af SKM2009.277.LSR¹³⁹, hvor landskatteretten fastslog, at der ikke kunne gives fradrag for lønomkostninger, da selskabet ingen erhvervsmæssig aktivitet havde. Udbetalingerne skulle derfor i stedet anses for værende udlodning af udbytte, og beskattes herefter.

Som følge af ovenstående vil parret kun kunne udbetale udbytte fra holdingselskabet, og ikke løn. Afhængigt af, hvor meget udbytte parret vælger at udlodde, vil beskatningen være forskellig.

¹³⁸ Kilde: Ligningsvejledningen S.F.2.1.1 Løn og tantieme

¹³⁹ Kilde: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1809609&chk=203351#pos>

Udbytte op til 48.300 pr. ægtefælle beskattes med 27 %¹⁴⁰, mens udbytte herover beskattes med 42 %.

Såfremt parret vælger at beholde selskabet, er det vores anbefaling, at der som minimum udloddes det maksimale udbytte til den lave beskatning hvert år, for at holde så lav en skat som muligt.

Herudover har parret selvfølgelig mulighed for at udlodde ekstra, såfremt dette skønnes nødvendigt, og under hensyntagen til den højere skatteprocent.

En fordel ved at lade midlerne blive i holdingselskabet er, at parret vil have en større formue at foretage investeringer med, end såfremt midlerne trækkes ud af selskabet og dermed beskattes.

Foretager parret investering af holdingselskabets midler, skal de være opmærksomme på, at investering i aktier er behæftet med en vis risiko, og en beslutning om investering skal derfor overvejes grundigt. I risikobetragtningen vil parrets alder have en væsentlig betydning, idet en høj alder ikke vil give parret mange år til at vente på, at eventuelle aktiefald retter sig op igen.

Vi vil ikke komme med en anbefaling af, hvorvidt parret skal investere holdingselskabets midler eller ej, da dette beror på parrets risikovillighed med videre. Parret har tidligere givet udtryk for, at de ikke behøver at få masser af midler med sig, når de afstår Bryggervangens Supermarked, hvilket kan argumentere for, at investering med henblik på større afkast ikke er nødvendigt.

13.2 Likvidere selskabet og modtage en større sum på én gang

Den anden mulighed parret har, er at likvidere selskabet. Da holdingselskabet ved likvidation med stor sandsynlighed kun vil have en enkelt kreditor i form af en eventuel revisionsregning, vil likvidationen kunne foretages efter reglerne i selskabslovens § 216, når revisor er betalt.

Efter disse regler kan likvidationen foretages ved, at ejerne over for Erhvervs- og Selskabsstyrelsen afgiver en erklæring om, at al gæld er betalt, og at man har besluttet at opløse selskabet. Det er desuden et krav, at der til erklæringen vedlægges en erklæring fra SKAT, om at der ikke foreligger skatte- og afgiftskrav vedrørende selskabet¹⁴¹.

Når selskabet likvideres, opstår der et likvidationsprovenu, hvilket skal beskattes efter aktieavancebeskatningslovens § 2. Som følge heraf skal likvidationsprovenuet beskattes som aktieindkomst, jævnfør personskattelovens § 4a, stk. 3, hvorfor avancen vil blive beskattet med 27 % op til 48.300 kr. pr. ægtefælle, mens resten bliver beskattet med 42 %.

¹⁴⁰ Denne skattesats er først gældende fra 2012

¹⁴¹ Kilde: Selskabslovens § 216, stk. 2.

13.2.1 Ophørspension

Såfremt parret vælger at likvidere selskabet, og dermed reelt skal beskattes af likvidationsprovenuet, har parret dog mulighed for at oprette en ophørspension. Muligheden er nærmere behandlet i afsnit 5.3, og giver ejerne mulighed for at oprette en ophørspension ved at indskyde den skattepligtige fortjeneste, op til 2.507.900 kr. pr. ægtefælle.

Parret vil kunne fradrage det indskudte beløb i kapitalindkomsten, og bliver således ikke beskattet af denne del af avancen. Beskatningen vil i stedet ske i forbindelse med udbetalingerne fra pensionsordningerne. Afhængigt af parrets øvrige indkomster i pensionsalderen vil udbetalingerne blive beskattet med enten bundskatten eller topskatten. Er parrets indtægter tilstrækkeligt lave, vil pensionsudbetalingerne blive beskattet med bundskatten, der gennemsnitligt udgør 37,27 %, hvorimod beskatningen i forbindelse med likvidationen vil være på 42 %, for den del, der overstiger 48.300 kr. pr. ægtefælle.

13.3 Sammenfatning

Afstår parret aktierne i Bryggervangens Supermarked til medarbejderen, og dermed står tilbage med holdingselskabet, har de to muligheder. På den ene side kan de bibeholde holdingselskabet og trække udbytter ud løbende, mens de på den anden side kan likvidere selskabet, og modtage en stor sum på én gang. Såfremt parret vælger den første løsning, bør parret som minimum årligt udlodde det maksimale udbytte til den lave beskatning. Herudover kan parret udlodde, hvad der findes nødvendigt.

Alternativt kan parret likvidere selskabet, hvorved provenuet kommer til beskatning efter samme regler og satser som ved udbytteudlodning. Parret kan dog vælge at oprette en ophørspension, og dermed få et fradrag i kapitalindkomsten på det beløb, der indskydes på ophørspensionen.

14 Konklusion

Denne afhandling analyserer og behandler de problemstillinger og overvejelser, der skal gøres i forbindelse med et generationsskifte af Bryggervangens Supermarked A/S. Virksomheden er et hovedaktionærsselskab ejet af ægteparret Janni og Erik. Afhandlingen dækker hele processen fra de første overvejelser omkring, hvorvidt virksomheden kan overleve et generationsskifte, til de overvejelser ejerne skal gøre sig, når de overdrager virksomheden.

Første skridt i forhold til et succesfuldt generationsskifte er at fastlægge, hvorvidt virksomheden overhovedet kan overleve uden de nuværende ejere. Vi har i denne forbindelse analyseret virksomhedens ledelse, kunder, leverandører med videre. I denne forbindelse har vi konkluderet, at virksomheden godt kan overleve et generationsskifte.

Næste skridt er at vurdere og analysere de hensyn, generationsskiftet skal tage. Her tænkes især på ejernes ønsker, både de nuværende og de kommende. Herudover skal generationsskiftet tage hensyn til virksomheden, og de ledelsesmæssige og finansielle behov denne måtte stå overfor, således at virksomheden kan fortsætte med at være velfungerende og skabe indtjening for dets ejere. Det er desuden også vigtigt, at generationsskiftet gennemføres på en måde, hvorpå de involverede parter ikke belastes af unødvendigt høje skatte- og afgiftsbetalinger. I analysen af hensynene har vi fastlagt, at de nuværende ejere helst ser, at virksomheden overdrages til deres søn, og er i den forbindelse parate til at hjælpe med overtagelsen. Parret ønsker dog ikke at gøre forskel på børnene, hvorfor datteren Liva skal tilgodeses i samme omfang som sønnen. Overdrages virksomheden til butikschefen, ønsker ejerne at overdrage hele virksomheden, og ønsker ikke at være behjælpelig med finansieringen.

Når ovenstående analyser er udarbejdet, og man har fået fastlagt de hensyn, der skal indarbejdes i generationsskiftet, skal det fastlægges, hvem der er mulig overtager af virksomheden. I dette tilfælde har vi fastslået, at virksomheden kan overtages af de nuværende ejeres søn Jan eller virksomhedens nuværende butikschef Martin. Skulle det ikke være muligt at overdrage til en af disse parter, vil virksomheden skulle sælges til en ekstern part.

Værdiansættelsen af virksomheden er næste punkt i processen. Værdiansættelsen er vigtig, da denne kan være afgørende for, hvilken generationsskiftemodel der skal anvendes. Værdiansættelsen ligger desuden til grund for skatte- og afgiftsberegning. Vi har i denne afhandling fastslået, at aktierne i Bryggervangens Supermarked ved en overdragelse til sønnen, kan værdiansættes i henhold til Cirkulære om værdiansættelsen af aktiver og passiver i dødsboer m.m. og ved gaveafgiftsberegning af 17. november 1982. Med udgangspunkt i dette cirkulære har vi værdiansat aktierne til 3.575.000 kr. Sker overdragelsen til butikschefen, vil aktierne i stedet kunne

værdiansættes i henhold til TSS-cirkulære 2000-09, herunder TSS-cirkulære 2010, og er med udgangspunkt heri værdiansat til 8.326.807 kr.

Med ovenstående informationer på plads har vi derefter redegjort for de mulige omstrukturings- og generationsskiftemodeller, og vurderet fordele og ulemper herved.

Ved behandlingen af omstrukturingsmodeller er vurderet, at det mest hensigtsmæssige for Bryggervangens Supermarked A/S vil være en skattefri aktieombytning i tilfælde af, at aktierne overdrages til medarbejderen. Denne medfører, at ejerne efter 3 år vil kunne afstå aktierne i virksomheden, uden at der skal betales skat af den eventuelle avance. Derudover vil det være muligt skattefrit at udlodde udbytter til holdingselskabet. Ejerne vil desuden have mulighed for at opbevare udloddede udbytter og avancer fra Bryggervangens Supermarked A/S i det nystiftede holdingselskab, således at disse kun udloddes til ejerne i det omfang det vurderes nødvendigt. Derved kan der foretages en skatteoptimering ved årligt at udlodde op til den skattemæssige grænse for lav beskatning af udbytter.

Grundet det lavere værdiansættelse ved overdragelse til sønnen, vil ejerne realisere et skattemæssigt tab på aktierne. Dette kan fradrages i ejernes fremtidige personlige indkomst, hvorfor vi ikke finder grundlag for, at foretage omstrukturering inden generationsskiftet.

Efterfølgende har vi analyseret anvendelsen af de forskellige generationsskiftemodeller i forhold til et generationsskifte til henholdsvis sønnen Jan og butikschefen Martin. I overensstemmelse med ejernes ønske om overdragelse til sønnen, blev det ved analysen vurderet, at det mest hensigtsmæssige vil være at foretage et generationsskifte til Jan med anvendelse af nytegning af aktier inkl. forlods udbytteret og tilbagesalg af aktier til udstedende selskab.

Gennemførelsen af generationsskiftet kan ske ved, at Jan blot skal indbetale 150.000 kr., mens de nuværende ejere vil få udloddet midler fra virksomheden på 11.890.211 kr.

Alternativt kan der foretages et generationsskifte til den nuværende butikschef, som ved overdragelse af aktier vil kunne overtage det fulde ejerskab af virksomheden for 8.326.807 kr.

Når selve generationsskiftet er gennemført, vil de nuværende ejere, afhængigt af hvem af de to parter der overtager virksomheden, stå tilbage med et holdingselskab. Ejerne kan vælge at fortsætte med dette holdingselskab, og løbende udlodde udbytte til sig selv. Ejerne bør, såfremt de vælger at beholde holdingselskabet, som minimum årligt udlodde det maksimale udbytte til den lave beskatning på 27 %. Herved sikrer parret, at beskatningen bliver så lav som mulig. Herudover står det parret frit for at udlodde ekstra midler, såfremt de måtte finde dette nødvendigt.

Parret kan alternativt vælge at likvidere selskabet, hvorved likvidationsprovenuet kommer til beskatning. Likvidationsprovenuet beskattes som aktieindkomst, og dermed efter de samme regler som aktieudbytte. Parret har dog mulighed for at oprette en ophørspension, og derpå indskyde den skattepligtige gevinst indtil 2.507.900 kr. pr. ægtefælle. Indskuddet på en ophørspension fradrages i kapitalindkomsten, og kommer derfor ikke til beskatning. Midlerne beskattes i stedet i forbindelse med udbetalingerne fra pensionsordningen, og kan afhængigt af parrets øvrige indkomst i pensionsalderen blive beskattet med ned til 37,27 %.

Skulle det ske, at en af ægtefællerne dør inden et generationsskifte er gennemført, træder arvelovens regler i kraft. Da parret er gift, vil alle aktiver, der ikke er gjort til særeje, indgå i fællesejet. Vi har konstateret, at parrets sommerhus er Jannis fuldstændige særeje, hvorfor dette ikke vil indgå i et eventuelt fælleseje. Da parret kun har fælles livsarvinger, vil den efterlevende ægtefælle kunne sidde i uskiftet bo, hvorved efterlevende opnår en ejers rådighed over hele fællesejet. Efterlevende indtræder dog i afdødes skattemæssige stilling, og hæfter endvidere for afdødes gæld. Vælger efterlevende at sidde i uskiftet bo, vil afdødes indkomst i mellemprioroden blive beskattet hos efterlevende.

Alternativt kan der ske et skifte af boet, hvorved efterlevende samt parrets to børn hver især arver deres andel af boet. For så vidt angår børnene, vil de skulle betale 15 % i boafgift. Skiftet kan foretages på flere måder, hvor vi dog vurderer, at et privat skifte med bistand fra en advokat vil være mest hensigtsmæssigt. Ved et skifte af dødsboet vil dette blive selvstændigt skattesubjekt, og som følge af parrets mange værdier vil boet ikke blive skattefritaget. På baggrund af dette vil dødsboet skulle beskattes med dødsboskatten på 50 % af de indtægter, der har været fra udgangen af afdødes sidste indkomstår og frem til skæringsdagen for dødsboet.

Hvorvidt der skal ske et skifte i forbindelse med et dødsfald hos en ægtefælle, vil vi ikke vurdere. Dette afhænger af flere forhold, heriblandt hvornår dødsfaldet sker i henhold til høj- og lavkonjunktur, hvordan familieforholdet er, efterlevendes økonomi, om efterlevende forventes at gifte sig igen og så videre.

Uanset om vi vurderer generationsskifte i levende live, eller skifte af dødsboer, så er tidspunktet vigtig. Tidspunktet kan være velvalgt eller det modsatte. Som samfundets økonomiske situation har udviklet sig gennem de seneste år, i forbindelse med finanskrisen, er det på nuværende tidspunkt anbefalelsesværdigt at påbegynde et generationsskifte. Dette er ikke kun gældende for parterne omkring Bryggervangens Supermarked, men også for de mange andre virksomhedsejere, der inden for de kommende år står over for et generationsskifte.

15 Perspektivering

Formålet med perspektiveringen er at vurdere generationsskiftet i forhold til en større helhed.

Formålet med denne afhandling har været at redegøre for, hvorledes et generationsskifte af en konkret hovedaktionærvirksomhed kan gennemføres, under hensyntagen til flere forskellige forhold, blandt andet virksomhedens nuværende samt kommende ejere, virksomhedens drift og skattemæssige forhold.

I afhandlingen har vi redegjort for, hvorledes overdragelsen kan ske til henholdsvis de nuværende ejeres søn, eller virksomhedens nuværende butikschef. I konklusionen herpå har vi redegjort for de forhold, der gør sig gældende ved et generationsskifte til en af de to parter. Havde afhandlingen taget udgangspunkt i, at overdragelsen i stedet skulle ske til en helt tredje part, ville afhandlingens konklusioner have været anderledes.

En stor del af afhandlingens formål er at sikre, at gennemførelsen af et generationsskifte ikke belaster de involverede parter med uhensigtsmæssigt høje skatte- og afgiftsbetalinger. Med udgangspunkt i dette kan det være hensigtsmæssigt at vurdere afhandlingen i forhold til samfundet som helhed. Det er afgørende for skatte- og afgiftsbetalinger, om samfundet befinder sig i en lavkonjunktur eller en højkonjunktur.

Med udgangspunkt i ovenstående er det vores vurdering, at det er en god idé, ikke kun for ejerne af Bryggervangens Supermarked, men alle virksomhedsejere der står over for et generationsskifte, at påbegynde overvejelser herom med det samme. Samfundet befinder sig som følge af finanskrisen i en lavkonjunktur, hvor det nærmest kun kan gå fremad, hvorfor virksomhedsejerne og de næste generationer med fordel kan gennemføre eller starte et generationsskifte på nuværende tidspunkt.

Dette sammenholdt med de mange muligheder der er for at generationsskifte, herunder den nye selskabslovs muligheder for at lave kapitalforhøjelser, uden at næste generation selv skal finansiere særlig meget, gør at tidspunktet for et generationsskifte er godt.

Kunne de mange virksomhedsejere, der i dag end ikke har overvejet et generationsskifte, overbevises om tidspunktets fordele, ville dette være til fordel både for virksomhedsejerne, de næste generationer samt samfundet. Samfundet ville få glæde af dette, da velovervejede generationsskifter højst sandsynligt vil gøre, at virksomhederne består og er velfungerende i mange år fremover.

16 Executive Summary

This thesis is prepared as part of the Master of Science in Business Economics and Auditing at Copenhagen Business School. The purpose of this thesis is to analyse and address the issues and considerations that arise in connection with the generational handover of Bryggervangens Supermarked A/S. The company is wholly owned by the married couple Janni and Erik.

This thesis addresses the entire process of a generational handover; from the emergence of the desire for a generational handover to considerations of how to handle a possible purchase sum for the company.

Bryggervangens Supermarked A/S is the starting point of this thesis and includes the owners, Janni and Erik, their children Liva and Jan, and the company's store manager, Martin. Of the children only Jan is interested in taking over the parents' company.

The company and the parties involved are presented in the introductory part of this thesis. The presentation includes both the capabilities and financial capacities of the parties.

In order to ensure a successful generational handover, a range of considerations are necessary in order that the generational handover may take place in consideration of as many different issues as possible. This includes the owners' wishes, the wishes of the owners-to-be as well as the consideration for the company's future operation. The generational handover must also be planned so that the parties involved are not burdened by unnecessarily high indirect and direct tax payments. The transfer of capital from one generation to the next must not be the sole purpose of the generational handover.

The following part of the thesis is concerned with measurement of the shares if they are handed over to the son and the store manager, respectively. These measurements are not identical, since the parents would like to keep the price as low as possible in the case of a handover to their son as opposed to a handover to the store manager. Further, the consequences for the present owners in relation to a handover are explained.

Subsequently, the financing alternatives are discussed and possible variations of generational handover are examined. The examination includes a description of how to implement the generational handover, the tax consequences of the model in question as well as the advantages and

disadvantages associated with the model. Because it may be of advantage to carry through a restructuring of the company prior to the generational handover, the thesis addresses the possibilities in that regard according to the different models for generational handover.

In the case of a company owner passing away prior to the completion of a generational handover, the company handover will be subject to other regulations. The thesis accounts for how the estate of a deceased person is treated, including the options of the surviving spouse to retain undivided possession of the estate. The thesis then addresses the excise duty rules that apply when a person comes into an inheritance from a deceased person or receives a present from a living person.

Subsequently, the threads are gathered from the examined areas, and it is assessed whether a full generational handover is possible to both the son and the company's present store manager. We further account for the models we will recommend for the generational handover and how these will affect the company's present owners in terms of tax.

Finally, the owners' possibilities for placement of the purchase sum are assessed, including the consequences if the owners keep their holding company, or if it is liquidated.

The thesis is ended by a conclusion to the above and by putting into perspective the issues addressed in the thesis as well as its conclusion.

17 Litteraturfortegnelse

Bøger

Serup, Martin (2004): *Generationsskifte – Omstrukturering*, 2. udgave. Forlaget Thomson A/S, København

Andersen, Ib (2009): *Den skinbarlige virkelighed – om vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne*, 4. udgave. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg C

Halling-Overgaard, Søren & Olesen, Birgitte Sølvkær (2010): *Generationsskifte og omstrukturering – det skatteretlige grundlag*, 3. udgave. Jurist- og Økonomforbundets forlag, København Ø

Krarup, Peter Wedel Ranch (2010): *Complet kompendium i skatteret*, 7. udgave. Forlaget Complet A/S, Hørsholm

Møller-Andersen, Jesper og Rasmussen, Jesper (2008): *Generationsskifte*, 1. udgave. Forlaget Thomson, København

Dam, Henrik og Feldthusen, Rasmus Kristian og Taksøe-Jensen, Finn (2000): *Skatteret – arv og gave*, 1. udgave. Forlaget Magnus A/S, København K

Artikler

Ejerne kløjes i generationsskiftet, Børsen 9. april 2010, side 2

Økonomer: Danmark på vej ud af krisen, Børsen 31. maj 2010

http://borsen.dk/nyheder/oekonomi/artikel/1/184143/oekonomer_danmark_er_paa_vej_ud_af_krisen.html

Supermarkeder godt igennem krisen, epn.dk 8. oktober 2010

<http://epn.dk/brancher/detail/article2208672.ece>

Massefyringer nærmer sig landets rådhus, Børsen 13. oktober 2010

http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/193269/massefyringer_naermer_sig_landets_raadhuse.html

VK-sparemål kapper 20 mia af væksten, Børsen 21. oktober 2010

http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/193841/vk-sparemaal_kapper_20_mia_af_væksten.html

Hjemmesider

Dansk Supermarked: http://www.dsg.dk/da/Hvem_er_vi/Tal_og_fakta_om_DS/Pages/talogfakta.aspx

Coop: <http://www.coop.dk/om+coop/vores+butikker+og+nettorvet.aspx>

Superbest: <http://www.superbest.dk/superellerbest>

E-handlen blomstrer: <http://www.marketmagazine.dk/default.asp?Action=Details&Item=600>

Fedme: [Fra forargelse til forebyggelse: http://www.akf.dk/udgivelser/akfnyt/2006_4/03_fedme/](http://www.akf.dk/udgivelser/akfnyt/2006_4/03_fedme/)

Livscyklus – Mennesker, produkter og virksomheder!:

<http://blog.net2change.dk/livscyklusanalyse-mennesker-produkter-og-virksomheder/>

SKAT (justering af gældende kapitaliseringsfaktorer for unoterede aktier og anparter):

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1863620&chk=201299>

SKAT (Skatteberegning – hovedtrækkene i personbeskatningen 2010):

http://www.skm.dk/tal_statistik/skatteberegning/7945.html#procenter

SKAT (generationsskiftemodeller): <http://www.skm.dk/publikationer/udgivelser/1779/1791/>

SKAT (boafgift og gaveafgift – faktside): http://www.skm.dk/tal_statistik/afgiftsberegning/5660.html

SKAT (afdødes skat i dødsåret): <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=149087>

SKAT (Satser for aktieskat ændres): <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1813983>

Nordea: http://www.nordea.dk/sitemod/upload/root/main_dk/priser/udlaan.pdf

Lovgivning: www.retsinformation.dk

Publikationer

Deloitte (2007): Generationsskifte – af virksomhed, 5. udgave. Deloitte, København S

Grant Thornton: Aktieavancebeskatning (februar 2010)

Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti (2010): Fair Forandring – tryghed om skat og velfærd

Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti (2010): En Fair Løsning – sammen ud af krisen, 2. udgave

Domme og afgørelser

SKM2004.416.LR

SKM2007.806.LSR

SKM2007.807.DEP

SKM2009.277.LSR

SKM2010.2.SR

SKM2008.697.SR

SKM2008.934.SR

SKM 2002.428 LSP

SKM 2007.807 DEP

SKM2004.240.LSR

SKM 2003.118 TSS

SKM2002.50.LSR

C-28/95: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=da&num=80029282C19950028&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET&where=%28%29>

Øvrige kilder

Ligningsvejledningen; Selskaber og aktionærer 2010-2

Den juridiske vejledning 2010-2

18 Bilag

18.1 Bilag 1: Værdiansættelse: Overdragelse til person indenfor afgiftskredsen

Værdiansættelse i henhold til formueskattekursen tager udgangspunkt i tre faktorer hos virksomheden; indtjeningsevne, udbytte samt indre værdi.

I værdiansættelsen skal ovenstående værdier kapitaliseres, hvortil SKAT fastsætter disse kapitaliseringsfaktorer (<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1863620&chk=201299>):

Indtjeningsevne:	9,50
Modificerede regler:	4,75
Udbytte:	54,00
Indre værdi:	80,00

Herunder beregnes de tre faktorer for Bryggervangens Supermarked A/S:

Indtjeningsevne	2008/09	2007/08	2006/07
Aktiekapital	500.000	500.000	500.000
Skattepligtig indkomst	0	0	0
Fradragne underskud fra tidligere år	1.604.804	472.582	1.917.476
Modtagne skattefrie udbytter	0	124.950	89.250
Reguleret skattepligtig indkomst	1.604.804	597.532	2.006.726
Beregnet skat af skattepligtig indkomst	-401.201	-149.383	-501.682
Indtjeningsevne efter skat	1.203.603	448.149	1.505.045
Indtjeningsevne	240,72%	89,63%	301,01%
Gennemsnitlig indtjeningsevne i procent	210,45		
Kapitaliseret indtjeningsevne	1.999,30		
Kapitaliseret indtjeningsevne (modificeret)	1.099,62		
Udbytte			
Deklareret udbytte	0		
Egenkapital	8.326.807		
Udbytteprocent	0,00		
Kapitaliseret udbytteprocent	0,00		

Indre værdi

	Regnskabs- mæssigt	Skatte- mæssigt
Aktiver		
Materielle anlægsaktiver	8.437.051	1.726.464
Finansielle anlægsaktiver	221.500	210.000
Varebeholdinger	5.250.630	5.250.630
Tilgodehavender	2.040.084	2.040.084
Værdipapirer	2.720.029	2.606.572
Likvide beholdninger	1.186.582	1.186.582
Aktiver i alt	19.855.876	13.020.332
Passiver		
Udskudt skat	281.739	0
Langfristede gældsforpligtelser	4.302.904	4.302.904
Kortfristet del af langfristet gæld	708.370	408.370
Leverandører af varer og tjenesteydelser	3.541.604	3.541.604
Gæld til tilknyttet virksomhed	808.523	808.523
Anden gæld	1.885.929	1.885.929
Passiver i alt	11.529.069	10.947.330
Egenkapital	8.326.807	2.073.002
Indre værdi i forhold til aktiekapitalen		414,60
Kapitaliseret indre værdi		331,68

Når de enkelte faktorer er beregnet, kan den egentlige skattekurs beregnes. Den almindelige beregningsregel er således:

$$\frac{\text{Kapitaliseret indtjeningssevne} + \text{kapitaliseret udbytte} + \text{kapitaliseret indre værdi}}{3}$$

For aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S vil regnestykket være således:

$$\frac{1.999,30 + 0,00 + 331,68}{3}$$

Skattekursen for aktierne vil dermed være:

776,99

Værdi af aktier efter den almindelige beregningsregel:

3.884.975

I virksomheder hvor over halvdelen af aktierne ejes af en enkelt person og dennes nærmeste familie (hovedaktionærselskab), beregnes værdien af aktierne dog lidt anderledes.

$$\frac{\text{Kapitaliseret indtjeningssevne} + \text{kapitaliseret indre værdi}}{2}$$

Da Bryggervangens Supermarked A/S er et hovedaktionærselskab, foretages denne beregning.

$$\frac{1.999,30 + 331,68}{2}$$

Skattekursen for aktierne vil dermed være: 1.165,49

Værdi af aktier efter regler for hovedaktionærselskab: **5.825.000**

Da den beregnede værdi er højere end den skattemæssige indre værdi, skal der foretages en ny beregning med udgangspunkt i den modificerede beregningsregel.

Ved denne beregning kapitaliseres indtjeningssevnen således: De første 10 pct. af indtjeningssevnen kapitaliseres med 9,5 og den overskydende del med 4,75. Der anvendes den således beregnede værdi, hvis den fortsat er større end den indre værdi, ellers anvendes den indre værdi.

Med udgangspunkt i ovenstående bliver værdien således:

$$\frac{1.099,62 + 331,68}{2}$$

Skattekursen for aktierne vil dermed være: 715,65

Værdi af aktier efter regler for hovedaktionærselskab: **3.575.000**

18.2 Bilag 2: Værdiansættelse: Overdragelse til person udenfor afgiftskredsen

Værdien af disse aktier ansættes til handelsværdien på tidspunktet for overdragelsen.

Såfremt handelsværdien ikke er kendt, har SKAT udarbejdet en vejledning hvor værdiansættelsen af aktierne kan foretages med udgangspunkt i.; TSS-cirkulære 2000-09

I henhold til cirkulæret tager værdiansættelsen udgangspunkt i summen af værdierne af de enkelte aktivposter i virksomheden, minus de respektive gældsposter - udgangspunktet tages dermed i virksomhedens regnskabsmæssige egenkapital.

Enkelte af de regnskabsmæssige værdier korrigeres i henhold til cirkulæret, ligesom værdien af virksomhedens goodwill, opgjort efter TSS-cirkulære 2000-10, tillægges.

	Regnskabs- mæssigt	TSS- cirkulære 2000-09	Note
Aktiver			
Goodwill	0	0	1
Materielle anlægsaktiver	8.437.051	8.437.051	
Finansielle anlægsaktiver	221.500	221.500	2
Varebeholdinger	5.250.630	5.250.630	
Tilgodehavender	2.040.084	2.040.084	
Værdipapirer	2.720.029	2.720.029	
Likvide beholdninger	1.186.582	1.186.582	
Aktiver i alt	19.855.876	19.855.876	
Passiver			
Udskudt skat	281.739	281.739	3
Langfristede gældsforpligtelser	4.302.904	4.302.904	
Kortfristet del af langfristet gæld	708.370	708.370	
Leverandører af varer og tjenesteydelser	3.541.604	3.541.604	
Gæld til tilknyttet virksomhed	808.523	808.523	
Anden gæld	1.885.929	1.885.929	
Passiver i alt	11.529.069	11.529.069	
Egenkapital	8.326.807	8.326.807	

Note 1

Den indregnede goodwill er beregnet i henhold til TSS-cirkulære 2000-10. Se bilag 3 for denne beregning.

Note 2

Aktier og anparter i tilknyttede og associerede virksomheder skal i henhold til cirkulæret indregnes til værdien, opgjort efter reglerne i TSS-cirkulære 2000-10. Bryggervangens Supermarked A/S ejer under 1 % aktierne i de respektive virksomheder, hvorfor der ikke er tale om hverken associerede eller tilknyttede virksomheder. Værdierne bliver dermed ikke reguleret.

- Associeret virksomhed = ejerskab af mellem 20 % og 50 % af aktierne / anparterne

- Tilknyttet virksomhed = ejerskab af mellem 50 % og 100 % af aktierne / anparterne

Note 3

Udskudt skat medtages i beregningen, men reguleres i henhold til de øvrige reguleringer der foretages efter cirkulæret. Da der i denne beregning ikke er foretaget regulering på poster med indvirkning med udskudt skat, reguleres denne post ikke.

På baggrund af ovenstående kan vi konkludere, at værdien af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S, opgjort efter TSS-cirkulære 2000-09 udgør:

8.326.807

Det skal nævnes at cirkulæret kan fraviges for så vidt angår enkeltposter, når det må anses fore relevant og væsentligt for at finde et egnet udtryk for værdien af de overdragne aktier.

18.3 Bilag 3: Værdiansættelse af goodwill til brug for værdiansættelse af aktier

Til brug for værdiansættelsen af aktierne i Bryggervangens Supermarked A/S, jf. TSS-cirkulære 2000-09, skal der beregnes en goodwill. Goodwill værdiansættes efter TSS-cirkulære 2000-10.

Værdiansættelsen af goodwill i henhold til ovenstående cirkulære tager udgangspunkt i virksomhedens resultat før skat, for de seneste tre regnskabsår.

Resultaterne skal i henhold til vejledningen reguleres for følgende:

- Finansielle indtægter fratrækkes
- Finansielle omkostninger tillægges
- Der reguleres for eventuelle ekstraordinære poster
- Afskrivninger på tilkøbt goodwill tillægges

	2008/09	2007/08	2006/07
Regnskabsmæssigt resultat før skat	140.604	1.717.012	2.840.413
Finansielle indtægter fratrækkes	-214.221	-523.171	-401.901
Finansielle omkostninger tillægges	597.233	622.936	668.400
Reguleret regnskabsmæssigt resultat	523.616	1.816.777	3.106.912
Vægtning	3	2	1
Vægtet resultat	1.570.848	3.633.554	3.106.912
Vægtet gennemsnitsindtjening			1.385.219

Herefter beregnes et tillæg som følge af den udviklingstendens der har været i virksomheden. Denne kan enten være positiv eller negativ, og beregnes ved gennemsnittet af de to udviklingsperioder mellem 2006/07 - 2007/08 og 2007/08 - 2008/09.

Korrektion for udviklingstendens: $(523.616 - 3.106.912) / 2 =$ **-1.291.648**

Herefter skal der foretages en forrentning af alle virksomhedens aktiver, bortset fra driftsfremmede aktiver. Forrentningen sker efter den på overdragelsestidpunktet gældende kapitalsats, jf. virksomhedsskatteloven § 9, stk. 1, + 3 %.

Virksomhedens samlede aktiver ved sidste regnskabsår	19.855.876
Driftsfremmede aktiver fratrækkes	-4.128.111
Beregningsgrundlag for forrentning af aktiver	15.727.765

Kapitalsats + 3 %

7,00%

(Kapitalsatsen kan findes her:

http://www.skm.dk/tal_statistik/satser_og_beloeb/377.html)

Beregnet forrentning af virksomhedens aktiver:

-1.100.944

Beregnet værdi af goodwill før kapitalisering:

-1.007.373

Den beregnede goodwill skal herefter kapitaliseres med en faktor svarende til forholdet mellem det forventede årlige afkast og goodwillens levetid.

Kapitalsatsen fastsættes af SKAT, og udgør den på overdragelsestidspunktet gældende kapitalsats, jf. virksomhedsskatteloven § 9, stk. 1, + 8 %.

Levetiden for goodwill'en skal vurderes for at fastsætte den årrække, virksomheden regner med at have en indtægt herpå. Vurderingen er afhængig af flere faktorer, blandt andet:

- Hvor unikt er virksomhedens produkt? Goodwill'en vil ofte være længere ved unikke produkter fremfor standardiserede produkter.

- Er der tale om et anerkendt varemærke? Hvis ja vil der ofte være længere levetid på virksomhedens goodwill.

I tilfældet med Bryggervangens Supermarked A/S er der ikke tale om helt unikke produkter, da supermarkeder findes overalt, og nogle gange sælger disse identiske produkter. Bryggervangens Supermarked A/S er en del af en supermarkeds kæde med et velkendt og anerkendt brand. På baggrund af ovenstående og med udgangspunkt i SKM2002.50.LSR, fastsætter vi i denne beregning, goodwill'ens levetid til syv år.

I SKM2002.50.LSR fandt Landsskatteretten, at goodwill i en virksomhed hvor hvis produkter måtte anses for værende standardprodukter, passende kunne fastsættes til syv år.

Renten til beregningen er dermed:

12% (r)

Levetiden til beregningen er dermed, antal

år:

7 (n)

Beregningen foretages efter nedenstående formel:

$$\sum_{t=1}^n \frac{\left(1 - \frac{t-1}{n}\right) + \left(\frac{n-t}{n}\right)}{2} * (1+r)^{-t}$$

Tidspunkt i goodwill'ens levetid (t)

Kapitaliseringsfaktor år 1	0,8291
Kapitaliseringsfaktor år 2	0,6264
Kapitaliseringsfaktor år 3	0,4576
Kapitaliseringsfaktor år 4	0,3178
Kapitaliseringsfaktor år 5	0,2027
Kapitaliseringsfaktor år 6	0,1086
Kapitaliseringsfaktor år 7	0,0323
Den samlede kapitaliseringsfaktor	2,5743

Den beregnede goodwill bliver dermed:

Beregnet værdi af goodwill før kapitalisering:	-1.007.373
Den samlede kapitaliseringsfaktor	2,5743

Endelig beregnet værdi af goodwill i henhold til TSS-cirkulære 2000-09

-2.593.286

Det skal nævnes at der kan være forhold der kan have indflydelse på den beregnede værdiansættelse af goodwill, og som derfor vil føre til en justering heraf.

- Velbegrundede forventninger til fremtiden, evt. baseret på indgåede aftaler
- Udviklingen fra afslutningen af sidste regnskabsår og frem til overdragelsen
- Situationer hvor nøglepersoner for virksomhedens indtjening ikke følger med
- Stor usikkerhed som følge af, at indtjeningen afhænger af én eller meget få kunder
- Situationer hvor virksomhedens indtjening har været påvirket af store ekstraordinære indtægter eller udgifter

Det vurderes ikke, at dette er relevant for Bryggervangens Supermarked A/S, hvorfor ovenstående beregning af goodwill vurderes som værende endelig.

Da værdien af virksomhedens goodwill er negativ, fastsættes denne i værdiansættelsen af aktierne til 0 kr.

18.4 Bilag 4: Wordcount

Antal tegn (med mellemrum)	Ekskl. bilag, jf. ovenstående	250.594
Figurer: 19 figurer a 800 tegn		15.200
I alt		265.794
Svarende til antal normalsider a 2.275 tegn		116,8